

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

REDACTIE : RIDDER RENE VICTOR, HOOFDREDACTEUR

E. BOONEN, C. CAENEPEEL

REDACTIEADRES : PROF. MR. RIDDER RENE VICTOR, BRITSELEI 40, 2000 ANTWERPEN

EEN NIEUW INDUSTRIEEL EIGENDOMSRECHT IN BELGIE :

HET KWEKERSRECHT (Slot)

2. Inhoud

42. De certificaathouder heeft in beginsel¹⁴⁸ het uitsluitend recht voor handelsdoeleinden geslachtelijk of ongeslachtelijk teeltmateriaal van het ras voort te brengen en te verhandelen. Dit betekent m.a.w., dat derden slechts met toestemming van en onder de voorwaarden gesteld door de rechthebbende het aan deze laatste toekomend monopolierecht geheel of gedeeltelijk mogen uitoefenen. Tevens ligt in het exclusief karakter van het kwekersrecht een recht van afstand en overdracht besloten.

Anders uitgedrukt omvat het exclusief recht van de kweker :

- a) het recht om het voorwerp van het kwekerscertificaat zelf te exploiteren (art. 21, lid 1, KW) ;
- b) het recht om het voorwerp van het kwekerscertificaat door anderen te laten exploiteren, m.a.w. het recht tot licentieverlening (art. 21, lid 1, KW) ;
- c) het recht om het kwekerscertificaat af te staan en over te dragen (artt. 29 tot 32 KW) ;
- d) het recht om in rechte op te treden tegen elke inbreuk op het uitsluitend recht van de kweker, m.a.w. het recht om namakers te vervolgen (artt. 35 tot 37 KW).

a) Exclusief exploitatierecht

43. De concrete inhoud van het exclusieve exploitatierecht kan het best worden geïllustreerd aan de hand van enkele voorbeelden. Zo beschikt de houder van een kwekerscertificaat, dat wordt verleend voor een maïsras en voor een aardappelvariëteit over het monopolie tot produktie en verhandeling van respectievelijk maïszaad en aardappelpootgoed, d.i. van

de generatieve en vegetatieve teelelementen. Dit voortkwekingsmateriaal, eenmaal uitgezaaid en uitgeplant, levert maïskolven en consumptieaardappelen op. Nochtans heeft volgens onze wet de kweker geen uitsluitend recht om deze *eindprodukten* voort te brengen en te verhandelen. Dit brengt met zich dat de certificaathouder zich bij voorbeeld niet kan verzetten tegen de verkoop van aardappelen als consumptieartikel door een derde, die deze aardappelen heeft gewonnen uit teeltmateriaal afkomstig van en aangekocht bij de certificaathouder, zelfs al zijn deze aardappelen van beduidend minder goede kwaliteit dan die welke door de kweker zelf op de markt worden gebracht.

Meer nog, met F. Wuesthoff¹⁴⁹ mag worden aangenomen dat het kwekersrecht zich evenmin uitstrekt tot de produktie en de verhandeling van jonge planten die uit de zaden van een beschermd ras zijn gegroeid, maar die in deze vorm niet aan de consument kunnen worden afgeleverd. Men denke hier bij voorbeeld aan jonge slapplanten, die gewonnen uit slazaad na uitdunning nog een groeiproces dienen door te maken voor ze als kropsla voor verbruik geschikt zijn.

In deze beperking van het recht van de kweker tot de vermeerderingssector en het aldus buiten beschouwing laten van de consumptiesector gaan zekere gevaren schuil die het frappantst naar voren komen bij het kweken van sierplanten (o.m. rozen).

Zoals voor alle andere gewassen beschikt de kweker van een rozeras krachtens art. 21, lid 1, KW over een exclusief recht op het teeltmateriaal (voor rozen meer bepaald zetelingen genoemd). Het is echter duidelijk dat het er voor een rozekweker in de eerste plaats om gaat een welbepaald eindprodukt, nl. een prachtige snij- of tuinroos te creëren, waarvan de afzet verzekerd zal

¹⁴⁸ De wetgever heeft immers drie beperkingen aan het kwekersrecht gesteld (zie infra punt 45).

¹⁴⁹ F. WUESTHOFF, «Schutzumfang inländischer und ausländischer Sortenschutzrechte», *GRUR Int.*, 1977, 438.

zijn. Daar nu de wet de kweker elk recht op het eindprodukt ontzegt, kan een buitenlandse teler, die een aantal zetlingen van de kweker opkoopt, uitplant en doet volgroeien, de aldus verkregen snijrozen of rozestruiken voor tuinrozen in België bij voorbeeld invoeren tegen veel lagere prijzen dan de hier op de markt verkochte rozen van de kweker van wie hij het nodige teeltmateriaal heeft betrokken en dit zonder dat de eigenlijke schepper van het ras bij machte is een of ander verbodsrecht te doen gelden.

Het spreekt vanzelf dat massale en tot dusver toegelaten import, meestal uit landen waar nog geen kwekersbescherming bestaat (zoals Oostenrijk, Kenia en Tsjechoslowakije), inlandse kwekers geenszins aanmoedigt bij het zoeken naar nieuwe rassen.

Vandaar dat door beroepsverenigingen van kwekers, zoals CIOPIORA¹⁵⁰, voortdurend wordt aangedrongen op een uitbreiding van het kwekersrecht tot het verhandelde eindprodukt¹⁵¹.

De opstellers van het Verdrag hebben daaromtrent voorzien in een bepaling. Het facultatief artikel 5(4) KUV stelt de Unielanden in de gelegenheid het kwekersrecht uit te breiden tot het verhandelde eindprodukt voor bepaalde door hen aangewezen botanische geslachten en soorten en dit op basis van reciprociteit¹⁵².

In art. 21, § 2, KW-ontwerp heeft België aanvaard dat van deze faculteit gebruik gemaakt¹⁵³. Op aandringen van de Commissie voor de Landbouw is evenwel § 2 uit de wet geschrapt om de enkele reden dat in de nationale wetgevingen van de meeste andere Unielanden een analoge bepaling eveneens ontbrak¹⁵⁴. Deze schrapping heeft echter tot gevolg dat de Koning het kwekersrecht van bepaalde door hem aangeduide geslachten en soorten niet kan uitbreiden tot het eindprodukt zonder dat een voorafgaande wetsaanvulling van art. 21 KW in die zin zou plaatsvinden.

In dit verband dient te worden gewezen op het weinig duidelijk art. 4 nieuw Plantesoortenbesluit. Dit artikel bepaalt dat voor de roos, de anjer, de azalea en de rododendron het kwekersrecht slaat op het geheel of op alle delen van de plant, *evenals* op alle geslachtelijke en ongeslachtelijke teelelementen van het ras.

Opmerkelijk is nu dat de wetgever hier enerzijds art. 7 van het Franse decreet nr. 71-765 van 9 september 1971 letterlijk overneemt, waarvan we met zekerheid

weten dat daarin het eindprodukt wordt beschermd¹⁵⁵, terwijl hij anderzijds door het gebruik van het woord «evenals» doet uitschijnen dat voor deze vier bloememsoorten (sierplanten) zowel teeltmateriaal als eindprodukt bescherming geniet, te meer daar in de omschrijving van het voorwerp van het kwekersrecht van alle andere beschermde geslachten uitsluitend sprake is van seksuele en asexuele teelelementen¹⁵⁶. Zo dit inderdaad de bedoeling van de wetgever zou zijn, ontbreekt het art. 4 nieuw Plantesoortenbesluit aan een wettelijke basis en gaat dit artikel door ook het eindprodukt te beschermen verder dan het bepaalde in art. 21 KW.

44. Buiten het in art. 21, lid 1, KW neergelegde algemeen principe, dat van toepassing is op alle gewassen (sierplanten inbegrepen), voorziet evenwel art. 21, lid 3, KW (dat letterlijk art. 5(1) laatste zin KUV overneemt), in een enigszins ruimere bescherming voor sierplanten. Art. 21, lid 3, KW luidt als volgt: «Het recht van de houder strekt zich uit tot sierplanten of delen ervan die in de regel voor andere doeleinden dan voor vermeerdering worden verhandeld, indien zij zijn gebruikt als vermeerderingsmateriaal voor de voortbrenging van sierplanten of snijbloemen voor de handel.» Deze vrij duistere wetsbepaling vergt enige toelichting zowel wat de ratio legis als wat de draagwijdte betreft.

Sierplanten zoals de anjer en de roos vertonen het kenmerk dat ze vegetatief vermeerderbaar zijn. Deze vermeerdering kan geschieden op twee wijzen: ofwel door uit te gaan van het teeltmateriaal, ofwel door uit te gaan van het verhandelde eindprodukt.

Zo kan men een roos verder kweken door zetlingen te laten volgroeien tot rozestruiken waarvan men opnieuw zetlingen kan krijgen. Men kan ook teeltmateriaal verkrijgen door een snijroos die in de handel wordt verkocht als uitgangspunt te nemen. In dit laatste geval kan men vrij gemakkelijk door oculatie en enten (d.w.z. door de ogen van de roos, die zich bevinden aan elke inplanting van de doorn op de stengel uit te snijden en deze over te planten op wilgeonderstammetjes), zetlingen krijgen.

Aangezien nu het kwekersrecht zich niet uitstrekt tot het verhandelde eindprodukt, zou dit betekenen dat de kweker op basis van art. 21, lid 1, KW geen vat zou hebben op teeltmateriaal dat door een derde wordt afgezet van in de handel gekochte snijrozen. M.a.w., zonder een speciale wetsbepaling zou de kweker de voortbrenging en de verhandeling van teeltmateriaal door een derde (afkomstig van een sierplant of een deel ervan normaal bestemd voor consumptie) en de *productie en het in de handel brengen van sierplanten en snijbloemen verkregen met dit teeltmateriaal*, niet

¹⁵⁰ Communauté Internationale des obtenteurs de Plantes ornementales de reproduction asexuée.

¹⁵¹ Voor de bemoeiingen van CIOPIORA bij de totstandkoming van art. 5(4) KUV, zie in Actes des Conférences internationales pour la protection des obtentions végétales, *op. cit.*, p. 92, 93 en 114. Art. 5 van de nieuwe ontwerp-verdragtekst gaat op dit punt niet verder (UPOV Doc. C/XI/12, p. 13).

¹⁵² Van de Unielanden heeft enkel Frankrijk hiervan effectief gebruik gemaakt (art. 3 wet nr. 70-489 jo art. 7 decreet nr. 71-765: rozen en anjers); art. 13 Zwitserse wet geeft de mogelijkheid aan de Conseil fédéral de bescherming voor bepaalde categorieën van sierplanten eveneens uit te breiden tot het eindprodukt.

¹⁵³ *Parl. Doc., Senaat*, 1974, nr. 352/1, p. 10 en 23.

¹⁵⁴ *Parl. Doc., Senaat*, 1974, nr. 352/2, p. 12 en 23.

¹⁵⁵ Zie P. MATHELY, *Le droit français des brevets d'invention*, Parijs, 1974, p. 871, en F. WUESTHOFF en D. WENDT, *op. cit.*, p. 325.

¹⁵⁶ Artt. 2, 3, 5 en 6 nieuw Plantesoortenbesluit.

kunnen verbieden. Art. 21, lid 3, KW voorziet in deze leemte.

De kweker van siergewassen heeft dus buiten het exclusief recht op het teeltmateriaal verleend door art. 21, lid 1, KW, daarenboven op grond van art. 21, lid 3, KW het uitsluitend recht uit planten of planteden, die gewoonlijk voor andere doeleinden dan voor vermeerdering worden verhandeld, teeltmateriaal te trekken voor de produktie van sierplanten of snijbloemen voor de handel. M.a.w., de kweker kan zich verzetten tegen de voortbrenging door een derde voor handelsdoeleinden van voor verkoop bestemde sierplanten en snijbloemen wanneer hij hiertoe teeltmateriaal van planten of planteden gebruikt, die niet voor vermeerdering maar met het oog op verbruik zijn verhandeld¹⁵⁷.

De vraag blijft open of een kweker de import van sierplanten (bv. snijrozen), kan tegenhouden, die door een buitenlandse teler zijn gewonnen, wanneer hij het (moeilijk) bewijs kan leveren dat de ingevoerde snijrozen afkomstig zijn van teeltmateriaal getrokken uit snijrozen die door hem in binnen- of buitenland op de markt zijn gebracht.

Gelet op de *territoriale werking* van het kwekersrecht kan de kweker alleszins niet de voortbrenging van teeltmateriaal en de produktie van sierplanten in het buitenland verbieden¹⁵⁸. Vaststaat dat de kweker wel op grond van zijn uitsluitend recht ex art. 21, lid 1, KW de *import* kan verbieden van *teeltmateriaal* (al dan niet van sierplanten) dat in het buitenland zonder zijn toestemming is voortgebracht.

De *uitputtingsleer* die op het vlak van het octrooi- en merkrecht in tal van landen ingang vindt, zal wellicht ook van toepassing zijn op het kwekersrecht. Eenmaal het teeltmateriaal rechtmatig in het verkeer gebracht, is het recht van de kweker in E.E.G.-verband uitgeput. Door de verkoop van aardappelpootgoed door de kweker of zijn licentienemer kan een derde-koper dit teeltmateriaal verder verhandelen of uitplanten voor de voortbrenging van consumptieaardappelen zonder dat hiermee een inbreuk wordt gepleegd op de exclusieve rechten van de kweker. Evenmin kan de certificaathouder zich verzetten tegen de invoer van teeltmateriaal vanuit een ander E.E.G.-land wanneer dit teeltmateriaal aldaar door hem of met zijn toestemming rechtmatig in het verkeer is gebracht.

In tegenstelling tot de nationale wetgeving van sommige Unielanden¹⁵⁹ wordt het principe van de uitputting van het kwekersrecht niet uitdrukkelijk in onze wet gesteld. Verder kent de KW geen bepaling analoog aan § 15(4) van het Duitse Sortenschutzgesetz.

Deze paragraaf, die een belangrijke uitzondering op het beginsel van de uitputting vormt, bepaalt dat een

derde die generatief of vegetatief teeltmateriaal van een bepaald ras koopt, dit materiaal slechts kan wederverkoppen in landen waar nog geen kwekersbescherming wordt verleend of waar het geslacht of de soort waartoe het ras behoort nog niet wordt beschermd, mits met toestemming van de certificaathouder¹⁶⁰. H. Johannes acht deze wetsbepaling evenwel in strijd met de artt. 34 en 36, laatste zin, E.E.G.-Verdrag^{160a}.

45. Zoals de OW zekere limieten stelt aan het uitsluitend recht van de uitvinder, zo ook voorziet de KW in een *drietal* beperkingen aan het exclusief recht van de kweker. Bepaalde van deze beperkingen kennen we ook in het octrooirecht, andere daarentegen zijn eigen aan het kwekersrecht. Vooreerst strekt het kwekersrecht zich niet uit tot de *particuliere sfeer* (art. 21, lid 1, a contrario KW). Aangezien het monopolie van de kweker enkel slaat op de voortbrenging en de verhandeling van teeltmateriaal, voor zover deze handelingen worden verricht met commercieel oogmerk, betekent dat dat elkeen voor eigen gebruik bloemen en groenten mag kweken in zijn tuin.

Vervolgens is de voortbrenging of de instandhouding van vermeerderingsmateriaal van een beschermd ras, die uitsluitend geschiedt voor *wetenschappelijk onderzoek*, niet onderworpen aan de voorafgaande toestemming van de certificaathouder (art. 22, lid 1, KW). Zijn akkoord is evenmin vereist voor het met handelsdoeleinden kweken van nieuwe rassen tenzij *telkens* gebruik moet worden gemaakt van teeltmateriaal van het beschermde ras (art. 22, lid 2, KW)¹⁶¹. M.a.w., het gebruik van teeltmateriaal van een reeds beschermd ras als oorsprongsvariatie voor de produktie, zelfs op commerciële schaal, van teeltmateriaal van een ander ras is vrij tenzij *herhaaldelijk* een beroep moet worden gedaan op teeltelementen van het beschermde ras¹⁶². In tegenstelling tot het octrooirecht ligt in het kwekersrecht dus geen exclusief *gebruiksrecht* besloten¹⁶³.

Zo kan een kweker gespecialiseerd in het winnen van freesia's vrij gebruik maken van het teeltmateriaal van een bepaalde reeds beschermde witte freesiasoort van een andere kweker om bij voorbeeld door kruising een

¹⁶⁰ Zie F. WUESTHOFF «Schutzumfang des Sortenschutzrechts und Benützungszwang für die Sortenbezeichnung», *GRUR*, 1972, 71, en «Schutzumfang inländischer und ausländischer Sortenschutzrechte», *GRUR Int.*, 1977, 439.

^{160a} Zie H. JOHANNES, «La propriété industrielle et le droit d'auteur dans le droit des communautés européennes», *RTDE*, 1973, 409 en 565.

¹⁶¹ Zie eveneens art. 5(3) KUV.

¹⁶² De KW houdt geen afzonderlijke regeling in voor het geval de certificaathouder zijn toestemming weigert. In dit geval zou m.i. eventueel zijn toestemming afgedwongen kunnen worden, zo voldaan wordt aan de voorwaarden van de artt. 24 en 25 KW (dwanglicentie in het algemeen belang, zie hierna).

¹⁶³ Vgl. art. 4, A en B, OW; zie eveneens art. 15 OW m.b.t. verbeteringsoctrooiën. De term «exploitatie» waarvan sprake in art. 4, A, OW wordt door de rechtsleer zeer ruim geïnterpreteerd als omvattende alle manieren om het octrooi te gebruiken (zie o.m. TH. BRAUN en P. STRUYE, *op.cit.*, nr. 213).

¹⁵⁷ Zie eveneens Hof Amsterdam, 9 januari 1974, *B.I.E.*, 1976, 114.

¹⁵⁸ Tenzij hij in dat land ook kwekersrechten kan doen gelden.

¹⁵⁹ Zie bv. art. 40, lid 4, van de Nederlandse ZPW.

nieuw specimen te verkrijgen met een dubbele bloem van een licht geelachtige kleur tenzij hij voor de voortbrenging van elke plant van deze nieuwe soort steeds opnieuw teeltmateriaal van de witte soort dient aan te spreken.

Aldus wordt uitgegaan van de fictie dat het kweken en het in de handel brengen van een nieuw ras het kwekersrecht verleend voor het uitgangsras niet schendt. Het afhankelijkheidsbeginsel dat in het modern octrooirecht in verband met de zgn. verbeterings-octrooien¹⁶⁴ toepassing vindt, wordt hier beperkt tot bovengenoemde uitzondering wegens het feit dat nieuwe rassen zich bijna altijd ontwikkelen uit reeds bestaande rassen. Een consequente doorvoering van de afhankelijkheidsregel op het gebied van het kwekersrecht zou met zich brengen dat praktisch geen enkel ras meer zou kunnen worden gekweekt zonder toestemming van de kweker van de uitgangsvariëteit.

Ten slotte bevatten de artt. 24 en 25 KW een belangrijke beperking in de vrije uitoefening van het kwekersrecht in de vorm van de rechtsfiguur van de *dwanglicentie in het algemeen belang*¹⁶⁵. Deze wetsbepalingen zijn genomen ter uitvoering van art. 9 KUV. De certificaathouder is tot licentieverlening verplicht, wanneer deze in het belang van de voorziening van de markt met teeltmateriaal noodzakelijk is (art. 24, lid 1, KW). Wanneer een of andere reden van algemeen belang eist, dat de markt wordt voorzien van vermeerderingsmateriaal tegen redelijke voorwaarden en de certificaathouder hierin te kort schiet, bij voorbeeld om-

¹⁶⁴ We spreken van een afhankelijk octrooi wanneer de toepassing van de later geoctrooide uitvinding de toepassing van een eerder geoctrooide uitvinding impliceert. In heel veel gevallen is het latere octrooi een verbetering van de in het vroegere octrooi beschermde uitvinding, het zgn. verbeteringsoctrooi (art. 15 OW). Aangezien de houder van het vroegere octrooi zich door middel van zijn wettelijk monopolie kan verzetten tegen de exploitatie van de uitvinding waarvoor achteraf aan een derde een octrooi is verleend, voorzien sommige moderne octrooiwetten in de mogelijkheid om onder bepaalde voorwaarden een dwanglicentie wegens afhankelijkheid te bekomen (zie bv. art. 36 Franse octrooiwet). Een poging om deze rechtsfiguur in onze OW in te voeren, is mislukt (*Parl.Doc., Senaat*, 1962-63, nr. 284).

¹⁶⁵ Dwanglicenties worden in de Belgische wetgeving slechts *fragmentarisch geregeld*; in art. 4, a), laatste lid, W. 12 mei 1927 (*Staatsbl.*, 25 mei 1927); art. 3 W. 10 januari 1955 (*Staatsbl.*, 26 januari 1955); art. 6, 4° en 5°, K.B. 18 januari 1977 (*Staatsbl.*, 18 februari 1977).

Onze OW zelf bevat geen bepaling m.b.t. dwanglicenties. Pogingen van de wetgever (zie *Parl.Doc., Senaat*, 1959-60, nr. 509, en 1962-63, nr. 284) om art. 23 OW aan te passen aan art. 5 UPV, versie Londen van 2 juni 1934, goedgekeurd bij W. 2 juni 1939, zijn mislukt.

Art. 5 UVP omschrijft de bevoegdheid van de Unielanden tot het treffen van maatregelen om octrooimisbruiken tegen te gaan. Als voorbeeld van een zodanig misbruik wordt het achterwege laten van toepassing genoemd. De bevoegdheid bestaat in de eerste plaats in het verlenen van gedwongen licenties, waarna pas, wanneer dit middel blijkt te falen, tot intrekking (verval) van het octrooi mag worden overgegaan. Art. 23 OW sanctioneert non-exploitatie onmiddellijk met verval van het octrooi zonder rekening te houden met het subsidiair karakter van deze sanctie krachtens art. 5 UVP. Door niet te voorzien in de mogelijkheid om eerst een dwanglicentie te verkrijgen, is art. 23 OW in zijn huidige vorm dan ook in strijd met art. 5 UVP (zie over deze problematiek in het bijzonder: Arrest nr. 6260 van 9 mei 1958, *Arr.R.v.S.*, 1958, 402, en G. ROMBAUT, «Déchéance de brevets d'invention», *J.T.*, 1959, 505).

dat het teeltmateriaal in onvoldoende hoeveelheden in het verkeer wordt gebracht om de nationale behoeften te dekken of de verhandeling ervan geschiedt tegen te hoge prijzen, kan elke belanghebbende de certificaathouder vragen een contractuele licentie toe te staan.

Wanneer de certificaathouder op dit verzoek gunstig reageert, dient deze licentie-overeenkomst te voldoen aan bepaalde voorwaarden: enerzijds moet ze worden verleend tegen billijke prijzen en mag ze geen mededingingsbeperkende clausules inhouden (art. 24, lid 2, KW), anderzijds is de licentiegever (houder van het kwekersrecht) verplicht de licentienemer het nodige teeltmateriaal ter beschikking te stellen voor de uitoefening van de licentie (art. 24, lid 1, KW).

In het geval echter de certificaathouder een licentie weigert toe te staan dan kan deze laatste hem alsnog worden afgedwongen. We spreken dan van een *dwanglicentie*, die wordt afgeleverd door de Dienst volgens een speciale procedure, neergelegd in art. 60 KWB. Het gemotiveerd verzoekschrift tot het verkrijgen van een dwanglicentie wordt gericht tot de Dienst en vermeldt o.m. onder welke condities de aanvrager wenst een dwanglicentie te verkrijgen. De certificaathouder wordt in kennis gesteld van het verzoek en beschikt normaliter over een maand om erop te antwoorden. De partijen trachten eerst zelf tot een vergelijk te komen over de inhoud van de dwanglicentie. Wanneer uit omstandigheden blijkt dat ze hierin niet zijn geslaagd, werkt de Dienst zelf een ontwerp van dwanglicentie uit, dat ter advies aan de Raad wordt overgezonden. Ontwerp en ingewonnen advies worden vervolgens aan de minister van Landbouw voorgelegd. De dwanglicentie wordt verleend wanneer deze laatste, op advies van de Dienst en na raadpleging van de Raad, van oordeel is dat aan artikel 24 niet is voldaan (art. 25, lid 2, KW). Van de beslissing van de Dienst worden certificaathouder en verzoeker op de hoogte gesteld. De dwanglicentie, die door deze laatste uitdrukkelijk dient te worden aanvaard, wordt ingeschreven in het Rassenregister (art. 39, § 2, 12°, KWB).

M.b.t. de dwanglicentie dienen nog volgende punten te worden opgemerkt:

— elke aanvraag om een dwanglicentie dient steeds voorafgegaan te worden door een poging om een contractuele licentie in de zin van art. 24 KW te verkrijgen, hoewel dit niet zo direct duidelijk tot uiting komt in de artt. 24 en 25 KW;

— een dwanglicentie kan slechts worden verleend aan natuurlijke of rechtspersonen die de nodige wetenschappelijke, professionele en materiële waarborgen bieden (art. 25, lid 3, KW);

— het is steeds de Dienst, die de hoeveelheid te leveren teeltmateriaal bepaalt en het bedrag van de vergoeding vaststelt¹⁶⁶, die de begunstigde van de

¹⁶⁶ Het recht op een billijke vergoeding wordt uitdrukkelijk door art. 9, lid 2, KUV erkend; zie eveneens art. 25, lid 4, KW. Vgl. evenwel noot 87.

dwanglicentie aan de certificaathouder dient te betalen, zelfs wanneer de partijen overeenstemming hebben bereikt over de inhoud van de dwanglicentie (art. 60, lid 6, KWB);

— het begrip «algemeen belang» wordt noch in de KW¹⁶⁷, noch in het KUV nader omschreven. Alleen de Dienst is bevoegd om over het al dan niet voorhanden zijn van een algemeen belang te oordelen¹⁶⁸. Ontwikkeling van de nationale economie en van de nationale land-, tuin- en bosbouw en bescherming van de volksgezondheid en de landsverdediging¹⁶⁹ kunnen beschouwd worden als vormen van algemeen belang;

— de Belgische regeling inzake dwanglicenties is in tegenstelling tot de wetgevingen van andere Unielanden nogal beperkt¹⁷⁰.

46. Wanneer twee personen onafhankelijk van elkaar hetzelfde ras winnen of ontdekken, kan de vraag gesteld worden of de kweker die het eerst het ras heeft gewonnen of ontdekt, het ras in bezit houdt en eventueel reeds de nodige voorbereidselen heeft getroffen voor de produktie van het teeltmateriaal van het ras, maar nalaat hiervoor een kwekerscertificaat aan te vragen t.a.v. de latere kweker maar eerste aanvrager een *recht van persoonlijk voor gebruik* kan doen gelden? De KW en het KUV¹⁷¹ bevatten geen expliciete bepaling ter zake. Het is evenwel niet uitgesloten dat onze rechtspraak ook hier, zoals op het vlak van het octrooirecht¹⁷², het recht van persoonlijk voor gebruik zal erkennen.

b) Recht van licentieverlening

47. De houder van het kwekerscertificaat heeft het recht contractuele licenties te verlenen (artt. 21, lid 1, en 23 KW en art. 58 KWB). Onder de voorwaarden

¹⁶⁷ In art. 24 van het oorspronkelijk wetsontwerp staan rassen in het algemeen belang verduidelijkt als zijnde rassen die nuttig zijn voor nijverheidsdoeleinden of voor het menselijke leven (zie *Parl. Doc., Senaat*, 1974, nr. 352/1, p. 24 en 37). Dit artikel is achteraf aangevuld met art. 23bis (het huidige art. 24) (zie *Parl. Doc., Senaat*, 1974, nr. 352/2, p. 13 e.v.).

¹⁶⁸ *Parl. Doc., Senaat*, 1974, nr. 352/1, p. 37.

¹⁶⁹ Volgens de voorbereidende teksten (*Parl. Doc., Senaat*, 1974, nr. 352/1, p. 11) zijn de W. 12 mei 1927 en 10 januari 1955 (zie supra noot 165) eveneens van toepassing op kweekprodukten.

¹⁷⁰ Vgl. met BDR : §§ 21 (Jedermanns Erlaubnis) en 22 (Zwangserlaubnis) SortSchG; Nederland : artt. 42 en 43 (dwanglicentie) en 44 en 45 (algemene licentie krachtens openbaar opbod) ZPW; Frankrijk : artt. 12 tot 20 (licence d'office) en 21 (expropriation) wet nr. 70-489.

¹⁷¹ Vgl. art. 4, B, UVP, dat de regeling van het recht van persoonlijk voor gebruik overlaat aan de nationale wetgeving van elk Unieland (zie bv. art. 31 Franse octrooiwet).

Het Duitse SortSchG bevat evenmin een bepaling ter zake. F. WUESTHOFF en D. WENDT (*op.cit.*, p. 96) zijn van mening dat bij gebrek aan een uitdrukkelijke bepaling (vgl. § 7 Patentgesetz) het recht van persoonlijk voor gebruik in het kwekersrecht onbestaande is.

¹⁷² Onze octrooiwet kent geen bepaling m.b.t. het recht van persoonlijk voor gebruik, dat echter door rechtsleer en rechtspraak unaniem wordt erkend (zie o.m. L. MAEYENS, «Het persoonlijk bezit in het octrooirecht», R.W., 1965-66, 1665).

gesteld in de licentieovereenkomst verkrijgen derde-licentienemers de bevoegdheid één of meer handelingen te verrichten die uitsluitend aan de certificaathouder toekomen. De licentiegever stelt onverwijld de Dienst in kennis van de door hem in België verleende licentie (alsook van alle naderhand aangebrachte wijzigingen), die in het Rassenregister wordt ingeschreven.

Zoals in de OW, komen in de KW geen specifieke bepalingen voor die meer bepaald de inhoud van de contractuele licenties betreffen. Bij gebreke hiervan zijn de algemene beginselen van het contractenrecht toepasselijk op de licentie-overeenkomsten. Bij de opstelling van deze laatste, waarbij het principe van de wilsautonomie primeert, dient er steeds zorg voor gedragen te worden dat ze geen mededingingsbeperkende clausules inhouden, die in strijd zouden kunnen komen met art. 85 E.E.G.-Verdrag¹⁷³.

Sommige andere wetgevingen, zoals de Nederlandse Zaaizaad- en Plantgoedwet bevatten enkele suppletieve bepalingen m.b.t. licenties. Zo wordt de licentie voor de gehele duur van het kwekersrecht verleend, strekt ze zich uit tot alle aan de houder van het kwekersrecht voorbehouden handelingen en is ze niet overdraagbaar, tenzij anders is overeengekomen¹⁷⁴.

c) Recht van afstand en overdracht

48. Zoals de aanvrager op elk ogenblik van zijn aanvraag kan afzien¹⁷⁵, kan ook de houder van een kwekerscertificaat afstand doen van zijn recht (artt. 29 tot 31 KW en artt. 55 tot 57 KWB). Een schriftelijke verklaring moet aan de Dienst worden betekend. De renuntiatie heeft slechts uitwerking van haar inschrijving in het Rassenregister af. Deze inschrijving kan niet plaatsvinden zonder de toestemming van die personen, die blijkens het Rassenregister rechten of licenties (contractuele of gedwongen) op het kwekersrecht hebben verkregen of die een vordering tot opeising van kwekersrecht hebben ingesteld. De artt. 56, lid 2, en 57 KWB voorzien in een verzetprocedure tegen de voorgenomen renuntiatie. De renuntiatie waardoor

¹⁷³ Over de al dan niet verenigbaarheid van bepaalde licentieclausules, met de E.E.G.-mededingingsregels heeft de Commissie zich tot nu toe zeven maal uitgesproken. In al deze gevallen ging het telkens over octrooi- en/of know-how-licenties. Voor een overzicht van de beschikkingspraktijk van de Commissie ter zake, zie enkele recente artikelen van o.m. P. DEMARET, «Article 85 et licences : inventaire des clauses examinées par la Commission», *D.P.C.I.*, 1977, 369; R. PLAISANT, «Les licences de brevet de l'article 85 du Traité de Rome interdisant les ententes», *Prop.ind.*, 1977, 249, en U. THEUNE, «Die Beurteilung ausschliesslicher Patentlizenzverträge nach Art. 85 EWG-Vertrag», *GRUR Int.*, 1977, 63 e.v. en 11 e.v.

Op het vlak van het kwekersrecht heeft de Commissie tot nog toe geen enkele beschikking gewezen. Op dit ogenblik is echter wel een procedure hangende die eerstdaags tot een beschikking zal leiden. Hierin worden voor de eerste maal bepaalde clausules van een kwekersrechtlicentie-overeenkomst m.b.t. zaaimais tussen een Duitse kweker en de Franse nationale overheidsinstelling INRA (Institut National de la Recherche Agronomique) getoetst aan art. 85 E.E.G.-Verdrag.

¹⁷⁴ Zie art. 46, lid 2 en 4, Nederlandse ZPW.

¹⁷⁵ Art. 15, lid 2, KW en artt. 14, 17, § 2, 9°, en 49, 4°, KWB.

het ras in het openbaar domein valt, wordt bekendgemaakt in het Bulletin (art. 49, 7°, KWB). Het kwekersrecht kan ook geheel of gedeeltelijk worden overgedragen (art. 32 KW en art. 58 KWB). De overdracht onder levenden (cessie) of de overgang bij erfopvolging wordt eveneens schriftelijk vastgesteld, betekend aan de Dienst en gepubliceerd in het Bulletin.

Met het oog op haar tegenwerpelijheid aan derden wordt de overdrachtsakte ingeschreven in het Rasenregister na voorafgaande betaling van een bijzonder recht.

De artt. 32 KW en 58 KWB handelen enkel over de overdracht van kwekersrecht en niet over de overdracht van de aanvraag om een kwekerscertificaat. Blijkbaar gaat het hier om een vergetelheid van de wetgever en zijn voornoemde artikelen dan ook naar analogie van toepassing op de overdracht van certificaatanvragen.

d) Recht tot vervolging van namakers

49. Aan bovengenoemd exclusief exploitatierecht beantwoordt het recht van de certificaathouder om anderen te verbieden een of meer van de hem wettelijk voorbehouden handelingen te verrichten zonder zijn toestemming.

Dit verbod geldt uiteraard niet in de gevallen waarin krachtens de wet (artt. 22, lid 1, en 25 KW) of door de houder van het kwekerscertificaat (door middel van contractuele licenties) daarvoor toestemming is verleend.

Zijn verbodsrecht kan worden gehandhaafd door de instelling van een rechtsvordering wegens namaak (art. 36 KW). Enkel bepaalde handelingen, op *limitatieve* wijze opgesomd in art. 35 KW en *wetens* (sciemment) gesteld door derden *zonder* toestemming van de certificaathouder, zijn onrechtmatig en worden als *daden van namaak* beschouwd.

Aldus zijn daden van namaak :

— de voortbrenging voor handelsdoeleinden en de verhandeling van teeltmateriaal van een beschermd ras (art. 35, a), KW) ;

— de voortbrenging voor handelsdoeleinden en de verhandeling van teeltmateriaal dat wordt verkregen van sierplanten en snijbloemen (waarvan het ras wordt beschermd) die in regel voor andere doeleinden dan voor vermeerdering worden verhandeld, alsook de produktie en het in de handel brengen van sierplanten en snijbloemen resulterend uit dit teeltmateriaal (art. 35, a), in fine KW)¹⁷⁶ ;

— het bij elke vermeerderingscyclus herhaaldelijk gebruiken van teelelementen van een beschermd ras voor de voortbrenging met handelsdoeleinden van teeltmateriaal van een ander ras (art. 35, b), KW).

¹⁷⁶ Let op de weinig duidelijke zinsnede in art. 35, a), KW : «... ingegrepen sierplanten of delen ervan, die in de regel voor andere doeleinden dan voor vermeerdering worden verhandeld».

Heel merkwaardig is nu dat de KW, dit in afwijking van de OW¹⁷⁷, *uitsluitend inbreuken te kwader trouw* als daden van namaak beschouwt. De voorbereidende teksten van de KW schijnen elke mogelijke twijfel hieromtrent uit te sluiten¹⁷⁸. Dit druist m.i. regelrecht in tegen de essentie van een uitsluitend recht als zodanig. Een «exclusiviteit» wordt enkel gewaarborgd door aan de monopoliehouder de mogelijkheid te geven elke inbreuk op zijn uitsluitend recht te vervolgen, ongeacht of deze te goeder of te kwader trouw werd gepleegd. Zo is in het octrooirecht de goede of kwade trouw irrelevant bij de beoordeling van de namaak en spelen deze enkel een rol bij het bepalen van de sancties¹⁷⁹. Zulke zware beperkingen aan het kwekersrecht komen in de nationale wetgevingen van andere Unielanden niet voor¹⁸⁰ en is overigens vreemd aan ons industrieel eigendomsrecht. Het blijft trouwens een open vraag welke de ratio legis van deze beperking is.

50. Verder doet zich hier het probleem voor of handelingen van *indirecte* namaak¹⁸¹ vallen onder de daden van namaak zoals opgesomd in art. 35 KW.

Zo is de verkoop van teelelementen door persoon A aan persoon B, die deze gebruikt om er teeltmateriaal van een ras mee voort te brengen dat reeds het voorwerp uitmaakt van een kwekerscertificaat toebehorend aan persoon C, te beschouwen als een vorm van indirecte inbreuk op het kwekersrecht van persoon C, op voorwaarde evenwel dat persoon A op het ogenblik van de verhandeling weet dat persoon B met de verkochte teelelementen nagemaakt teeltmateriaal van het beschermde ras zal produceren voor handelsdoeleinden. Kan dan certificaathouder C een vor-

¹⁷⁷ Zie artt. 4, B, en 5 OW.

¹⁷⁸ *Parl.Doc., Senaat*, 1974, nr. 352/1, p. 14.

¹⁷⁹ Het is aan de hand van de beschermingsomvang van het octrooi, die wordt bepaald door de revindicaties, dat wordt geoordeeld of men al dan niet staat voor een daad van namaak in de zin van art. 4, B, OW ; voor de sancties zie art. 5 OW.

De aanvraag om een kwekerscertificaat bevat wel een rasbeschrijving (art. 11, 1° en 3°, KWB) maar eindigt niet zoals een octrooiaanvraag op een samenvatting waarin de revindicaties zijn geformuleerd.

¹⁸⁰ Vgl. bv. de artt. 23, lid 1, en 24 Franse wet nr. 70-489 die zowel inbreuken te goeder als te kwader trouw beteugelen en die erg analoog zijn met de artt. 51 en 52 van de Franse octrooiwet ; zie eveneens in dezelfde zin §§ 47 en 49 Duitse SortSchG.

¹⁸¹ Op het vlak van het octrooirecht kan als klassiek voorbeeld van een indirecte inbreuk worden aangehaald : het aanbieden of het leveren voor de toepassing van een geoctrooierde uitvinding van middelen betreffende een wezenlijk bestanddeel van de uitvinding door een derde zonder de toestemming van de octrooihouder aan een ander dan degene die gerechtigd is de uitvinding toe te passen, indien de derde weet dat deze middelen voor die toepassing geschikt en bestemd zijn. Sommige moderne OW bevatten een expliciete bepaling m.b.t. indirecte octrooi-inbreuken (zie bv. art. 51 Franse octrooiwet en art. 30 Gemeenschapsoctrooi-overdrag van Luxemburg van 15 december 1975. Dit verdrag is door België geratificeerd bij de W. 8 juli 1977, *Staatsbl.*, 30 september 1977, maar is nog niet in werking getreden).

In sommige andere landen zoals in Nederland is deze rechtsfiguur ontwikkeld door de rechtspraak (zie voor een overzicht E.A. VAN NIEUWENHOVEN HELBACH, *Industriële eigendom en mededingingsrecht*, Arnhem, 1974, nr. 181).

dering wegens namaak ex art. 36 KW instellen tegen persoon A, zijnde een indirecte inbreukmaker op zijn kwekersrecht?

Aangezien de opsomming van de daden van namaak in art. 35 KW m.i. beperkend moet worden opgevat, zijn daden van indirecte namaak niet onder art. 35 KW onder te brengen en kunnen aldus geen aanleiding geven tot een vordering wegens namaak in de zin van art. 36 KW¹⁸². Ten aanzien van indirecte inbreuken op het kwekersrecht kan door de benadeelde certificaathouder in elk geval een vordering tot schadevergoeding ingesteld worden op basis van art. 1382 BW.

51. Zoals art. 5 OW¹⁸³ voorziet de KW in de artt. 36 en 37 uitsluitend in burgerlijke sancties¹⁸⁴. Volgens de voorbereidende teksten draagt de KW geen strafrechtelijk karakter omdat door het stellen van daden van namaak enkel de privatieve belangen van de kweker worden geschonden en de rechtsbelangen van de gemeenschap geenszins in het gedrang worden gebracht¹⁸⁵.

De vordering wegens namaak, waarop de gemeenschappelijke dertigjarige verjaringstermijn van toepassing is¹⁸⁶, behoort tot de uitsluitende bevoegdheid van de rechtbank van eerste aanleg (art. 39 KW) van de plaats van de namaking (art. 40 KW)¹⁸⁷.

Deze vordering kan slechts ingesteld worden vanaf de verlening van het kwekerscertificaat (art. 36 KW) en komt uitsluitend toe aan de certificaathouder of zijn rechtverkrijgende. Evenmin als in de OW, bevat de KW een uitdrukkelijke bepaling die de exclusieve contractuele licentienemer of de dwanglicentienemer toestaat onder bepaalde voorwaarden zelf op te treden tegen namakers¹⁸⁸. De rechter kan de ophouding van de namaak bevelen en de namaker eventueel veroordelen tot het betalen van een herstelvergoeding voor de door de namaak veroorzaakte schade. Daarenboven kan de rechtbank de verbeurdverklaring uitspreken van de door de namaak verkregen voorwerpen (art. 36 KW). Wat de wetgever bedoelt met «voorwerpen» is niet zo direct duidelijk.

Art. 41 KW breidt de facultatieve procedure van beschrijvend beslag inzake namaak zoals neergelegd in de artt. 1481 tot 1488 Ger. W. uit tot kwekerscertificaten. Art. 1481 Ger. W. geeft aan de certificaathouder

de mogelijkheid de beslagrechter te verzoeken een deskundige aan te wijzen met het oog op de beschrijving van niet alleen de rassen en het teeltmateriaal waarvan beweerd wordt dat zij nagemaakt zijn, en van de gewassen of delen van gewassen waaruit de beweerde namaak kan blijken, maar tevens van de gereedschappen die rechtstreeks hebben gediend om de aangeklaagde vervaardiging te plegen. Gelet op de algemene draagwijdte van dit artikel, dient dan ook het begrip voorwerpen waarvan sprake in art. 36, 1°, KW zeer ruim te worden geïnterpreteerd¹⁸⁹. Aangezien het kwekersrecht zich niet uitstrekt tot het verhandelde eindprodukt, zal hierop geen beslag kunnen worden gelegd.

Ten einde de kweker of zijn rechtverkrijgende te beschermen tegen misbruik door derden kan zelfs de aanvrager om een kwekerscertificaat een vordering tot ophouding instellen zodra de aanvraag is ingeschreven in het register der aanvragen¹⁹⁰. Eventueel kan de rechter, in afwachting dat de Dienst zich uitsprekt over de aanvraag, het ophouden van de daden van namaak bevelen (art. 36, laatste lid, en 37, lid 1, KW). De rechter kan de eiser verplichten een borgsom neer te leggen, die in geval van verlening van het kwekerscertificaat zal worden teruggestort (art. 37, lid 2, en 3 KW). Wanneer daarentegen de Dienst de aanvraag verwerpt, dient hij die het ophouden van de beweerde daden van namaak bekwam, de andere partij schade-loos te stellen (art. 37, lid 4, KW).

Verplichtingen van de certificaathouder

52. De uitoefening van het exclusief kwekersrecht, zoals zojuist beschreven, is afhankelijk van het nakomen door de houder van het kwekerscertificaat van bepaalde verplichtingen. Hij dient het beschermde ras in stand te houden en een jaarlijks recht te betalen.

a) Instandhoudingsverplichting

53. Terwijl art. 23 OW uitdrukkelijk de octrooihouder een exploitatieverplichting oplegt, ligt een gelijkaardige verplichting voor de certificaathouder slechts impliciet besloten in art. 33, §§ 1 en 2, KW. Volgens § 1 *stelt* de Dienst ambtshalve het verval van het kwekersrecht *vast*, wanneer noch de certificaathouder, noch de licentiehouders bij machte zijn het teeltmateriaal te verschaffen nodig om het beschermde ras te verkrijgen met de morfologische en fysiologische kenmerken, zoals vastgesteld ten tijde van de verlening van het certificaat¹⁹¹.

Krachtens § 2, a), *kan* de Dienst na voorafgaand advies van de Raad¹⁹² de certificaathouder van zijn recht vervallen verklaren wanneer deze nalaat binnen de gestelde termijn en op de aangewezen plaats, zoals

¹⁸² Vgl. art. 23, lid 1, van de Franse wet nr. 70-489 dat indirecte inbreuken beschouwt als daden van namaak voor zover ze gepleegd zijn «en connaissance de cause».

¹⁸³ Vgl. evenwel de Benelux-Merkenwet waarop de strafbepalingen van de W. 1 april 1879 betreffende de fabrieks- en handelsmerken nog altijd van toepassing zijn (artt. 8 tot 14).

¹⁸⁴ Vgl. bv. art. 24 Franse wet nr. 70-489 en § 49 Duitse SortSchG die beide eveneens voorzien in strafrechtelijke sancties.

¹⁸⁵ *Parl. Doc., Senaat*, 1974, nr. 352/1, p. 13.

¹⁸⁶ Deze verjaringstermijn geldt ook voor octrooi-inbreuken (zie TH. BRAUN en P. STRUYE, *op.cit.*, nr. 462, en J. BORGINON, «De la contrefaçon et de l'exercice des droits attachés aux brevets», *Les Nouvelles, Droits intellectuels*, tome 1, nr. 177).

¹⁸⁷ Cf. artt. 569, eerste lid 20°, en 627, 5°, Ger. W.

¹⁸⁸ Vgl. bv. art. 23, lid 3, Franse wet nr. 70-489.

¹⁸⁹ Vgl. het veel duidelijker art. 28 van de Franse wet nr. 70-489.

¹⁹⁰ De wetgever maakte hier gebruik van het facultatief art. 7(3) KUV.

¹⁹¹ Zie eveneens art. 52 KWB.

¹⁹² Zie eveneens art. 53 KWB.

vastgesteld door de Dienst, het teeltmateriaal, de bescheiden en de inlichtingen te verschaffen nodig voor de controle van het ras of wanneer deze zich verzet tegen het onderzoek van de door hem getroffen maatregelen ter instandhouding van het beschermde ras.

Niet- of onvoldoende instandhouding van het ras kan onmiddellijk (d.i. zonder het verstrijken van een bepaalde termijn) en rechtstreeks leiden tot het verval van het kwekersrecht. In afwijking van het moderne octrooirecht¹⁹³, is op het vlak van het kwekersrecht de verplichte verlening van een dwanglicentie wegens niet- of onvoldoende exploitatie (instandhouding) voordat het verval kan worden vastgesteld, niet voorzien.

b) Betaling van het jaarlijks recht

54. De houder van het kwekersrecht dient een *vooraf betaalbaar* en *progressief* jaarlijks recht te betalen¹⁹⁴. Het bedrag hiervan wordt bepaald door de Koning volgens het geslacht of de soort waartoe het beschermde ras behoort (art. 44, 2°, KW)¹⁹⁵.

Het jaarlijks recht is verschuldigd vanaf de datum van verlening van het kwekerscertificaat over perioden van twaalf maanden (art. 44 KWB). De betaling voor het eerste jaar dient te geschieden vóór het einde van de tweede maand volgende op die tijdens welke de titel is afgeleverd. Voor de volgende jaren dient het jaarlijks recht vereffend te worden uiterlijk op de volgende jaarlijkse vervaldag (art. 45 KWB). Verzuim van betaling kan worden hersteld door betaling van het jaarlijks recht, verhoogd met een supplementair recht van 20 pct. berekend op het verschuldigde jaarlijks recht, binnen twee maanden na de verlopen vervaldag (art. 46 KWB). De wetgever is heel wat strenger t.o.v. de certificaathouder dan t.o.v. de octrooihouder. Dit geldt zowel voor de toegestane termijnen van betaling als voor het bedrag van het jaarlijks recht en het eventuele bijkomend recht¹⁹⁶.

De Dienst kan het verval vaststellen wanneer de certificaathouder nalaat het jaarlijkse recht te betalen (art. 33, § 2, b), en § 3, KW en artt. 47 en 49, 7°, KWB)¹⁹⁷.

¹⁹³ Zo sanctioneert bv. art. 32 van de Franse octrooiwet niet- of onvoldoende exploitatie van het octrooi enkel met een dwanglicentie; vgl. met de bijzondere toestand in de Belgische OW (zie supra noot 165). Het KUV bevat geen bepaling analoog met art. 5, A, UVP.

¹⁹⁴ Dit jaarlijkse recht is slechts opklappend tot het vijfde jaar. Daarna dient tot het twintigste (of vijftiende) jaar een vast recht te worden betaald.

¹⁹⁵ Buiten dit jaarlijks recht zijn de aanvrager en de houder van het kwekerscertificaat krachtens de artt. 44, 1°, en 45 KW gehouden tot de betaling van een hele reeks van vrij hoge rechten. Deze dienen om de uitgaven van de Dienst te dekken (art. 46 KW) en maken alleszins van het kwekerscertificaat een uitermate dure aangelegenheid. In de bijlagen van de K.B.'s van 22 juli 1977 tot bepaling van de rechten en tot harmonisatie van de vergoedingen zijn de bedragen van deze uiteenlopende rechten vastgelegd. Voor het bepalen van deze bedragen zijn de geslachten en de soorten ingedeeld in klasse A, B en C. Voor een ras dat valt onder klasse A (zoals tarwe en gerst) dienen de zwaarste rechten te worden betaald.

¹⁹⁶ Vgl. de artt. 3 en 22 OW en art. 5bis, 1), UVP.

¹⁹⁷ Volgens art. 22, lid 1, OW vervalt het octrooi in zulk geval van rechtswege.

In tegenstelling tot de octrooiwet voorziet noch de KW, noch het KUV in de mogelijkheid tot herstel van het vervallen kwekerscertificaat¹⁹⁸.

Bevoegdheid van de rechtbanken

55. Art. 38 KW dat de bevoegdheid *ratione materiae* en *loci* van de rechtbanken regelt, is tegelijkertijd een onduidelijke en merkwaardige bepaling.

Art. 38, § 1, KW zegt dat zowel de geschillen over burgerlijke rechten die hun oorsprong vinden in de wet (lid 1) als die betreffende de gegrondheid van de aanvraag om een kwekerscertificaat, de weigering, de afgifte, het verval en de nietigheid van het kwekerscertificaat (lid 2), onder de exclusieve bevoegdheid van de rechtbanken van eerste aanleg (REA) vallen, ongeacht de waarde van het geschil¹⁹⁹. Deze paragraaf doet verschillende vragen rijzen. In de eerste plaats valt te onderzoeken wat de wetgever verstaat onder «geschillen over burgerlijke rechten die hun oorsprong vinden in de wet». Deze woorden kunnen op een restrictieve en een extensieve manier geïnterpreteerd worden.

Volgens een *restrictieve* interpretatie zouden enkel de vorderingen, waarvan de juridische oorzaak ligt in de toepassing of in de interpretatie van een bepaling van de KW, tot de uitsluitende bevoegdheid van de REA behoren. Voorbeelden hiervan zijn de vordering tot opeising van (mede)eigendom van het kwekerscertificaat (art. 27 KW) en de vordering wegens namaak (art. 36 KW). Vorderingen die betrekking hebben op een kwekerscertificaat maar waarin geenszins de geldigheid of de eigendom van de titel wordt betwist, zoals bij voorbeeld een vordering tot ontbinding van een licentieovereenkomst door een der partijen wegens niet-uitvoering van de contractuele verplichtingen door de andere partij, vallen daarentegen niet onder de exclusieve competentie van de REA. Dergelijke vorderingen vinden immers hun juridische oorzaak in het gemeene recht en niet in de KW.

Volgens een *extensieve* interpretatie daarentegen zouden *alle* acties die betrekking hebben op het kwekerscertificaat onder de uitsluitende bevoegdheid van de REA vallen.

Onze rechtspraak zal dienen uit te maken voor welke opvatting hier dient te worden geopteerd²⁰⁰.

¹⁹⁸ Vgl. art. 22 OW en art. 5bis, 2), UVP; vgl. eveneens art. 22 Franse wet nr. 70-489 dat onder bepaalde voorwaarden wel in de mogelijkheid tot herstel voorziet.

¹⁹⁹ Art. 569, eerste lid, Ger. W. werd in die zin aangevuld met een nieuw punt 20° (art. 39 KW).

²⁰⁰ Men kan hierbij steunen op de Franse jurisprudentie inzake de interpretatie van art. 68, lid 1, van de octrooiwet van 2 januari 1968, waarin meer bepaald werd gezocht naar de juiste draagwijdte van de termen «l'ensemble du contentieux né de la présente loi (d.i. de octrooiwet) est attribué aux tribunaux de grande instance...». Ingevolge constante rechtspraak (voor een overzicht hiervan zie noot J.J. BURST bij drie arresten van de Hoven van Amiens, Rouen en Douai, *Ann.*, 1975, 147), bijgevallen door de doctrine (P. MATHÉLY, *op.cit.*, p. 760) worden deze termen zeer ruim opgevat en aldus de extensieve theorie gehuldigd.

Opmerkelijk is ook dat art. 33 van de Franse wet nr. 70-489, art. 68, lid 1, van de octrooiwet letterlijk overneemt.

Voor welke interpretatie men ook moge kiezen, vallen vorderingen inzake de geldigheid van een kwekerscertificaat (verval en nietigheid) m.i. altijd buiten de bevoegdheid van de rechtbanken aangezien de artt. 33 en 34 uitdrukkelijk bepalen dat de vervallen- en nietigverklaring van kwekerscertificaten geschiedt door de Dienst²⁰¹.

Zo zal in een geschil m.b.t. een licentieovereenkomst, waarin de licentiegever de licentienemer dagvaardt wegens niet-betaling van de overeengekomen royalties en de verweerder, zoals op het vlak licenties erg gebruikelijk is, de geldigheid van het kwekerscertificaat betwist (m.a.w. de nietigheid opwerpt) de rechter zich nooit over deze nietigheid kunnen uitspreken, aangezien art. 34 KW uitsluitend aan de Dienst de bevoegdheid geeft om over de nietigheid van een kwekerscertificaat te oordelen.

In de tweede plaats rijst de vraag wat de wetgever bedoelt met «geschillen over de gegrondheid van de aanvraag, de weigering, het verval en de nietigheid van een kwekerscertificaat». Hoewel de wetgever hier veel duidelijker had kunnen zijn, wordt m.i. bedoeld dat de REA tevens bevoegd zijn kennis te nemen van beroepen ingesteld tegen de beslissingen van de Dienst houdende de verwerping van de aanvraag of de nietig- of vervallenverklaring van het kwekerscertificaat.

Een dergelijke toewijzing van bevoegdheid, hoewel gebruikelijk in sommige landen²⁰², is nieuw in ons industrieel eigendomsrecht²⁰³. Aanvankelijk is voorgesteld een afdeling van beroep in te richten in de schoot van de Raad voor het kwekersrecht, geïnspireerd op art. 5 van de Nederlandse Zaaizaad- en Plantgoedwet. De Raad van State achtte dit voorstel weinig opportuun wegens de vereniging van onderling te sterk afwijkende bevoegdheden in één zelfde bestuurlijk element²⁰⁴. Aan de ene kant zou de Raad een advise-rend²⁰⁵ en consultatief wetenschappelijk orgaan zijn dat de Dienst in de uitoefening van zijn omvangrijke taak bijstaat; aan de andere kant zou de Raad ook zitting houden als beroepsinstantie, die zich dient uit te spreken over betwiste beslissingen van de Dienst. Uiteindelijk is dan de bevoegdheid om kennis te nemen

van beroepen, ingesteld tegen beslissingen van de Dienst, toegewezen aan de burgerlijke rechtbanken²⁰⁶.

In de derde plaats zijn alle REA van heel het Rijk bevoegd om te oordelen over geschillen in de zin van art. 38, § 1, KW. Gelet op de bijzondere aard van de materie, die ongetwijfeld een zekere specialisatie van de rechter zal vereisen, valt een dergelijke decentralisatie te betreuren. In de meeste gevallen zal de rechter onvermijdelijk een deskundige dienen aan te stellen. De wetgever had er veel beter aan gedaan de jurisdictionele bevoegdheid te concentreren rond een beperkt aantal rechtbanken, zoals dit o.m. in Frankrijk het geval is²⁰⁷.

Art. 38, § 1, lid 3, KW bepaalt dat wanneer de rechtsvordering betrekking heeft op het recht van intellectuele eigendom (het kwekersrecht) de eisende partij verplicht is de Staat te dagvaarden tot tussenkomst voor het geval de vordering niet zou zijn ingesteld tegen de Staat²⁰⁸.

Elk vonnis en arrest m.b.t. de aanvraag om het kwekerscertificaat of de afgeleverde titel wordt naargelang van het geval ingeschreven in het register der aanvragen of in het Rassenregister (art. 38, § 2, KW), dit met het oog op de tegenwerpelijheid ervan aan derden²⁰⁹.

Overgangsbepaling van artikel 49 KW

56. De kweker van een ras, dat reeds vóór de *inwerkingtreding van de wet* :

— hetzij beschermd is door een Belgisch octrooi of door een octrooi of een kwekerscertificaat verleend in een of meer andere Unielanden (art. 49, § 1, a) en b)²¹⁰ ;

²⁰⁶ De juridische afdeling zijnde buiten de centrale afdeling één van de vijf afdelingen waaruit de Raad is samengesteld, houdt dus in geen geval zitting als beroepsinstantie (art. 4, §§ 3-5, KWB).

²⁰⁷ Art. 33, lid 3, van de Franse wet nr. 70-489 bepaalt dat de bevoegde rechtbanken *ratione loci* (minimum tien in aantal) worden aangewezen bij decreet. Bij art. 59 van het decreet nr. 71-764 werden dezelfde tien rechtbanken aangeduid als die welke in het kader van de octrooiwet dienen te oordelen over geschillen inzake octrooirecht in de zin van art. 68, lid 1, octrooiwet.

In het oorspronkelijk voorontwerp van KW ging een voorstel in die richting. Enkel de REA van de plaatsen waar een hof van beroep gevestigd is, zouden bevoegd zijn (d.i. Brussel, Antwerpen, Luik, Gent en Bergen). Op dit voorstel werd evenwel niet ingegaan. Dat de bevoegdheid zou beperkt worden tot enkele rechtbanken vindt nochtans reeds precedenten in ons industrieel eigendomsrecht. Art. 14, A, BMW bepaalt dat, wanneer het openbaar ministerie de nietigheid van een individueel merk vordert, alleen de rechter te Brussel, te 's-Gravenhage en te Luxemburg bevoegd is. Hetzelfde geldt voor de vordering van het O.M. tot nietig- of vervallenverklaring van een collectief merk (art. 27, A en B, BMW).

Zie eveneens art. 16 van het ondertussen afgeschaft K.B. van 30 juni 1937 betreffende de uitvoering van het K.B. nr. 90 van 29 januari 1935 op de bescherming van de gemeenschappelijke merken en waarvan nog altijd sprake in art. 569, eerste lid, 8°, Ger. W. Dit artikel verklaarde enkel de REA van Brussel bevoegd om uitspraak te doen over vordering betreffende de doorhaling van een gemeenschappelijk merk.

²⁰⁸ Zie eveneens art. 16, 2, Ger. W.

²⁰⁹ Zie eveneens de artt. 17, § 2, 13°, en 39, § 2, 11°, KWB.

²¹⁰ Art. 49, § 1, b), maakt dan ook de laatste alinea van art. 49 overbodig.

²⁰¹ De Franse wet nr. 70-489 bevat geen expliciete bepaling m.b.t. de nietigheid van het kwekerscertificaat. De doctrine neemt aan dat de burgerlijke rechter (tribunal de grande instance) bevoegd is kennis te nemen van vorderingen wegens nietigheid (zie P. MATHÉLY, *op.cit.*, p. 873).

²⁰² Zo bepaalt art. 68, lid 2, van de Franse octrooiwet dat tegen beslissingen van de Directeur van het INPI (Institut National de Propriété Industrielle) enkel beroep kan worden ingesteld bij het Hof van Beroep te Parijs. Dezelfde regeling is terug te vinden in art. 33, lid 2, wet nr. 70-489 voor beroep aangetekend tegen beslissingen van het Comité de la protection des obtentions végétales.

²⁰³ In ons octrooirecht is de rechtsleer en rechtspraak het erover eens dat het verval van het octrooi (artt. 22 en 23 OW) niet kan betwist worden voor de gewone rechter (zie Th. BRAUN en P. STRUYE, *op.cit.*, nr. 406).

²⁰⁴ *Parl. Doc., Senaat*, 1974, nr. 352/1, p. 34.

²⁰⁵ In de meeste gevallen geeft de Raad een facultatief (art. 18 KW), in uitzonderlijke gevallen een verplicht (artt. 9, § 3, en 25, lid 2, KW) advies.

— hetzij ingeschreven is op een Belgische rassenlijst of -catalogus of in het register van een Belgische beroepsvereniging, die voldoet aan de door de Koning gestelde voorwaarden (art. 49, § 1, c), kan binnen één jaar na de *inwerkingtreding van de wet, ten aanzien van de door de Koning aangewezen geslachten en soorten*, de toepassing van de wet aanvragen, zonder dat handelingen van algemene bekendheid in de zin van art. 4, gesteld na de aflevering van voornoemde titel(s) van bescherming en/of na voornoemde inschrijving(en), hem kunnen tegengeworpen worden (art. 49, § 1, in fine). In voorkomend geval kan een kwekerscertificaat worden verleend, voor zover uit een onderzoek blijkt dat het betrokken ras voldoet aan de vereisten van nieuwheid, voldoende homogeniteit, bestendigheid en rasbenaming op het ogenblik van de neerlegging van de octrooiaanvraag of aanvraag om een kwekerscertificaat of van de inschrijving in voornoemde rassenlijst, -catalogus of -register (art. 49, § 2, 1°).

Wanneer op grond van dit vooronderzoek de Dienst beslist over te gaan tot de aflevering van een kwekerscertificaat, zal de normale beschermingsduur van 20 (of 25) jaar evenwel worden ingekort met de periode verlopen tussen de datum van het depot van de aanvraag om een titel van bescherming in de zin van art. 49, § 1, a) of b), of die van de inschrijving in de zin van art. 49, § 1, c)²¹¹ en de datum van inschrijving van het kwekerscertificaat in het Rassenregister (art. 49, § 2, 2°)²¹².

Art. 49 geeft dus aan de kweker van een ras, dat vóór de inwerkingtreding van de wet is gewonnen of ontdekt en op het ogenblik van de indiening van de aanvraag om bescherming niet meer voldoet aan de voorwaarde van nieuwheid in de zin van art. 4, de mogelijkheid om voor dit ras toch nog een kwekerscertificaat te verkrijgen, zij het onder welbepaalde voorwaarden. Art. 49 vormt dan ook een belangrijke uitzondering op art. 4, § 3.

De wetgever maakte hier, zoals andere Unielanden²¹³, gebruik van de facultatieve bepaling van art. 35 KUV. Dit artikel staat elk Unieland toe het vereiste van nieuwheid te beperken²¹⁴ voor rassen, die op het tijd-

²¹¹ De wetgever is hier eens te meer erg onnauwkeurig door enkel te spreken van «aanvankelijke inschrijving».

²¹² De wetgever is hier enigszins onvolledig door niet te voorzien in een regeling voor het geval van samenloop tussen verschillende titels van bescherming of tussen een of meer titels van bescherming en een inschrijving in de zin van art. 49, § 1, c).

Aangenomen mag worden dat het tijdstip, dat de Dienst in aanmerking dient te nemen om te beoordelen of het ras voldoet aan de grondvoorwaarden van art. 3 en waarvan dient te worden uitgegaan voor de berekening van de beschermingsduur de datum zal zijn waarop de eerste aanvraag om bescherming gedeponereerd of waarop het ras ingeschreven wordt op een Belgische lijst of register in de zin van art. 49, § 1, c).

De oudste datum wordt steeds in aanmerking genomen.

²¹³ Zie bv. art. 36 in fine Franse wet nr. 70-489 dat nog ruimer is opgesteld dan art. 49 van onze wet.

²¹⁴ Onder «beperking» van nieuwheid dient men te verstaan een versoepeling van art. 6(1), b), lid 2, KUV.

stip waarop het Verdrag op zijn grondgebied in werking zou treden, reeds bestonden, doch welke korte tijd²¹⁵ daarvoor waren gewonnen.

Het voor de praktijk vrij belangrijk art. 49 is echter vanuit juridisch oogpunt door de wetgever op zulke slordige en dubbelzinnige wijze opgesteld, dat enige opheldering op dit punt mij noodzakelijk voorkomt.

57. De fundamentele vraag dient te worden gesteld wat de wetgever verstaat onder de woorden «vóór de inwerkingtreding van deze wet» in de aanhef van art. 49, § 1, en wat hij bedoelt met de zinsnede «... binnen één jaar na de inwerkingtreding van deze wet, ten aanzien van de krachtens artikel 1 door de Koning aangewezen soorten en rassen, ...» in art. 49, § 1, lid 2.

M.a.w., moet men nu «inwerkingtreding van de wet» interpreteren als de datum waarop de wet als zodanig van kracht werd (d.i. 5 september 1976) of daarentegen als de datum waarop de wet in werking is getreden (of zal treden) ten aanzien van de door de Koning aangewezen (of nog aan te wijzen) geslachten en soorten, d.i. de datum van inwerkingtreding van de K.B.'s waarbij geslachten en soorten werden (of zullen worden) opgenomen op de Plantesoortenlijst en waardoor van dat ogenblik af voor elk ras dat behoort tot een van die geslachten of soorten een aanvraag om een kwekerscertificaat ingediend kan worden (d.i. 23 oktober 1977 en 21 januari 1978).

De interpretatie in een of andere zin heeft een zekere weerslag op de praktische draagwijdte van de overgangsbepaling van artikel 49.

Wanneer men eerstgenoemde interpretatiewijze volgt door de datum van inwerkingtreding van de wet in aanmerking te nemen, zou dit betekenen dat uitsluitend kwekers van rassen, beschermd en/of ingeschreven in de zin van art. 49, § 1, a), b) of c), vóór 5 september 1976, de toepassing van de wet kunnen aanvragen (d.i. een aanvraag om een kwekerscertificaat kunnen deponeren) en een kwekerscertificaat kunnen krijgen, zij het onder de volgende drie voorwaarden :

— de aanvraag moet gedeponereerd zijn vóór 5 september 1977 ;

— het ras waarvoor bescherming wordt gevraagd moet behoren tot een geslacht of een soort aangewezen bij K.B. ;

— uit een onderzoek moet vaststaan dat het ras voldoet aan de grondvoorwaarden van art. 3, § 1, en dit op het tijdstip bepaald in art. 49, § 2, 1°

Wat meer in het bijzonder de tweede voorwaarde betreft, weten we dat het K.B. van 22 juli 1977 houdende de aanwijzing van de plantesoorten pas is gepubliceerd op 13 oktober 1977. Daar de kwekers slechts van deze datum af wisten voor welke van hun rassen eventueel een beroep kon worden gedaan op de

²¹⁵ Het begrip «korte tijd» wordt door onze wetgever van art. 49, § 1, zeer breed opgevat.

overgangsbepaling van art. 49, konden ze hiervan in de praktijk geenszins gebruik maken, omdat de termijn om de toepassing van art. 49 aan te vragen reeds verstreken was op 5 september 1977. Dit zou verder betekenen dat eventuele kwekerscertificaten, afgeleverd op grond van te laat ingediende aanvragen (d.i. na 5 september 1977), niet rechtsgeldig zouden zijn. Een dergelijke restrictieve interpretatie van de woorden «inwerkingtreding van de wet» maakt art. 49 dode letter.

Wanneer men daarentegen «inwerkingtreding van de wet» leest als «inwerkingtreding van de wet t.a.v. de door de Koning aangewezen geslachten en soorten»²¹⁶, behoudt art. 49 zijn volle betekenis. M.i. dient art. 49 in deze zeer ruime zin te worden opgevat.

Dit betekent m.a.w., dat elke kweker de gunstreling van art. 49 kan genieten voor zover :

- het door hem gewonnen of ontdekt ras reeds is beschermd en/of ingeschreven in de zin van art. 49, § 1, a), b) of c), en dit vóór de datum waarop het K.B. dat de tot dusver bestaande Plantesoortenlijst aanvult met het geslacht of de soort waaronder het betrokken ras valt, van kracht wordt ;

- de aanvraag om het kwekerscertificaat wordt ingediend binnen één jaar na voornoemde datum ;

- het ras voldoet aan de grondvoorwaarden tot het verkrijgen van een kwekerscertificaat op het tijdstip bepaald in art. 49, § 2, 1°.

In de huidige stand van zaken betekent dit bij voorbeeld dat de kwekers van appelrassen gebruik kunnen maken van de uitzonderlijke regeling van art. 49, indien ze hun aanvraag om een kwekerscertificaat deponderen vóór 21 januari 1979, d.i. binnen één jaar na de inwerkingtreding van het K.B. van 25 november 1977, waardoor het oorspronkelijk Plantesoortenbesluit van 22 juli 1977 is opgeheven en de Plantesoortenlijst aanzienlijk is uitgebreid, o.m. met het geslacht appel²¹⁷. Wanneer op 1 januari 1979 een nieuw K.B. van kracht zou worden, dat de huidige Plantesoortenlijst van 25 november 1977 zou aanvullen bij voorbeeld met het geslacht begonia, betekent dit dat de kwekers van begoniarassen, die voldoen aan de voorwaarden gesteld in art. 49, § 1, a), b) of c), hun aanvraag om bescherming moeten indienen vóór 1 januari 1980.

C. Enkele slotbeschouwingen

De wet van 20 mei 1975 tot bescherming van kweekprodukten draagt bij tot de definitieve erkenning van het kwekersrecht in ons land. De Kweekwet betekent ongetwijfeld een flinke stap vooruit in de richting van de uitwerking van een adequate juridische bescherming voor de kwekers van nieuwe plantevariëteiten.

De nauwe wisselwerking die bestaat tussen de W. 20 mei 1975 en de W. 11 juli 1969 toont aan dat we ons met de Kweekwet tegelijkertijd bevinden op het domein van het industrieel eigendomsrecht en het landbouwwrecht. Gelet op de specifieke kenmerken die het kwekersrecht vertoont, neemt het kwekersrecht een eigen plaats in onder de industriële eigendomsrechten.

Hoewel niet kan worden betwist dat de Kweekwet de schepper van een nieuw planteras een bevoorrechte positie in de maatschappij waarborgt door hem bepaalde exclusieve rechten toe te kennen, dienen toch enkele zwakke punten in de wet te worden gesignaleerd.

Vooreerst dient ermee rekening gehouden te worden dat de Kweekwet in haar huidige vorm een beperkt toepassingsgebied kent. Het recht op kwekersbescherming kan slechts ten aanzien van een vrij klein aantal plantesoorten worden ingeroepen. Opmerkelijk is dat bepaalde bloemesoorten (zoals o.m. de begonia en de chrysant) en de meeste sierbomen en -planten, waarop onze Belgische tuinbouwteelt zich sedert verscheidene decennia in het bijzonder toelegt, tot op heden buiten de toepassingsfeer van de wet vallen. Aldus is nog altijd een groot gedeelte van de Belgische kwekers verstoken van een degelijke juridische bescherming. Hopelijk zal dit vrij spoedig worden verholpen door middel van een uitbreiding van de Plantesoortenlijst bij koninklijk besluit. De Duitse en de Nederlandse wetgeving inzake de bescherming van kweekprodukten kunnen onze wetgever hier zeker tot voorbeeld strekken.

Vervolgens dient wat de inhoud van de wet betreft, te worden gewezen op twee belangrijke hiaten waardoor de wettelijke prerogatieven van de houder van het kwekerscertificaat worden beperkt en zelfs in een zekere zin worden uitgehold.

In de eerste plaats valt het te betreuren dat onze wetgever er niet in geslaagd is het uitsluitend recht van de kweker uit te breiden tot het verhandelde eindprodukt. Een ruimere omschrijving van het voorwerp van het kwekersrecht in art. 21 KW waardoor het kwekersrecht niet alleen zou slaan op het teeltmateriaal maar tevens op het eindprodukt zou meer in het bijzonder de

moeten indienen vóór 23 oktober 1978 (d.i. binnen één jaar na de inwerkingtreding van het K.B. van 22 juli 1977) of dat ze daarentegen over deze mogelijkheid beschikken tot 21 januari 1979 (d.i. één jaar na het van kracht worden van het nieuw Plantesoortenbesluit van 25 november 1977) daar bij het K.B. van 25 november 1977, het K.B. van 22 juli is opgeheven en de vijf voornoemde geslachten opnieuw op de Plantesoortenlijst zijn opgenomen.

²¹⁶ De komma geplaatst tussen «na de inwerkingtreding van deze wet» en «t.a.v. de krachtens artikel 1 door de Koning aangewezen soorten en rassen» in art. 49, § 1, lid 2, is dan ook overbodig en is juist voor de interpretatie van art. 49 het verwarringstichtend element. Door inwerkingtreding van de wet op deze ruime wijze te interpreteren, gaat de wetgever verder dan art. 35 KUV en leunt hij eerder aan bij art. 35 van de nieuwe ontwerp tekst, artikel dat luidt als volgt : «Notwithstanding the provisions of article 6, any member State of the Union may, without thereby creating an obligation for other member States of the Union, limit the requirement of novelty laid down in that Article, with regard to varieties of recent creation existing at the date on which such State applies the provisions of this Convention for the first time to the genus or species to which such varieties belong.»

²¹⁷ De vraag rijst hier of de kwekers van rassen, behorende tot een van de geslachten tarwe, gerst, erwt, boon en raaigras en die reeds beschermd waren door het oorspronkelijk Plantesoortenbesluit van 22 juli 1977, de aanvraag om een kwekerscertificaat via art. 49

Belgische sierteelt ten goede komen. Door een dergelijke verruiming van het object van het kwekersrecht zou onze Kweekwet ongetwijfeld als vooruitstrevend mogen worden beschouwd op het vlak van de bescherming van de kwekersarbeid.

In de tweede plaats is de beperking gesteld aan het verbodsrecht van de kweker door uitsluitend inbreuken te kwader trouw aan te merken als daden van namaak in de zin van art. 35 KW een ernstige leemte in de wet. Door de kweker elk recht op vervolging van namakers te goeder trouw te ontzeggen, wordt het exclusief karakter van het kwekersrecht in zijn essentie aangetast. Aan dit euvel dient dringend een einde te worden gemaakt door art. 35 KW zo te wijzigen dat de kweker het recht zou verkrijgen ook tegen inbreuken te goeder trouw op te treden.

Ten slotte dient wat de vorm van de wet aangaat, het opvallend gebrek aan zorg waarmee de wet is opge-

steld, te worden benadrukt. De erg onduidelijke en slordige formulering van sommige wetsbepalingen (zoals o.m. art. 49 KW) werkt de rechtszekerheid geenszins in de hand.

Zonder zich nu reeds definitief te kunnen uitspreken over de verdiensten van deze wet, moet toch als positief worden aangemerkt dat tot op heden al 42 aanvragen om een kwekerscertificaat zijn ingeschreven in het register der aanvragen en dat de belangstelling van onze eigen kwekers voor een bescherming van hun nieuwe planterassen (meer in het bijzonder fruitgewassen en sierplanten) door middel van een kwekerscertificaat voortdurend toeneemt.

GUY VRIJDAGS
Assistent U.I.A.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER — 22 DECEMBER 1977

Voorzitter : de h. Trousse

Raadsheer-rapporteur : baron Vinçotte

Advocaat-generaal : de h. Colard

Advocaten : mrs. de Suray en Simont

Vennootschap—N.V.—Vertegenwoordigingsbevoegdheid—Meerhandtekeningenclausule.

Aangezien de Vennootschapswet toestaat dat de bevoegdheid om een naamloze vennootschap te vertegenwoordigen wordt toevertrouwd aan een enkele beheerder, belet niets dat in de statuten van de vennootschap wordt bepaald dat deze vertegenwoordiging aan een bijkomende waarborg wordt onderworpen die bestaat in de handtekening van een aangestelde, zoals een directeur.

N.V. I. t/ Stad Durbuy

Gelet op de bestreden beslissing, op 24 februari 1977 na verwijzing gewezen door de Bestendige Deputatie van de Provincieraad te Namen ;

Gelet op het arrest van het Hof van 19 juni 1975 ;

Over het *middel van niet-ontvankelijkheid* dat door verweerster tegen de voorziening werd opgeworpen en hieruit afgeleid dat de voorziening werd ingediend door meester Jacques Suray, advocaat te Brussel, krachtens een volmacht die werd ondertekend door de hh. Albert en Jean D., respectievelijk beheerder en directeur van de eisende naamloze vennootschap, die naar luid van deze volmacht optraden «krachtens de artikelen 18 en 19 van de statuten en de mandaten die werden hernieuwd of toegekend zoals uit de hierbijgevoegde stukken blijkt»,

terwijl, nu deze mandaten niet bij de volmacht werden gevoegd en aangezien hun bestaan niet werd aangetoond, de enige verantwoording van de bevoegdheden van de hh. Albert en Jean D. zou kunnen liggen in de als volgt luidende artikelen 18 en 19 van de statuten :

«Art. 18. Zowel de rechtsvorderingen waarbij de vennootschap als eiseres optreedt als die waarbij zij verweerster is worden in naam van de vennootschap gevoerd door twee beheerders of door een beheerder en een directeur.»

«Art. 19. Om geldig te zijn en tegenwerpelijk aan de vennootschap, moeten alle akten die de vennootschap verbinden, met inbegrip van de akten die tot stand komen met de medewerking van een openbaar ambtenaar of van een ministerieel ambtenaar, ondertekend worden door twee beheerders of door een beheerder en een directeur, die de bevoegdheden krachtens welke zij optreden niet zullen moeten verantwoorden, ofwel krachtens een delegatie van bevoegdheid als bepaald bij voormeld artikel 15 en binnen de perken ervan. Om geldig te zijn en tegenwerpelijk aan de vennootschap moeten alle machtigingen en volmachten op naam van de vennootschap ondertekend worden door twee beheerders of door een beheerder en een directeur die tegenover derden niet moeten doen blijken van een voorafgaande beslissing van de raad.»

Deze bedingen evenwel nietig zijn in zoverre zij aan een beheerder en een directeur een vertegenwoordigingsbevoegdheid verlenen, nu artikel 54 van de gecoördineerde wetten op de handelsvennootschappen als gewijzigd bij artikel 14 van de wet van 6 maart 1973 enkel bepaalt dat de statuten aan een of meer beheerders bevoegdheid kunnen verlenen om alleen of gezamenlijk de vennootschap in de handelingen of in rechte te vertegenwoordigen :

Overwegende dat naar luid van artikel 54, eerste en vierde lid, van de gecoördineerde wetten op de handelsvennootschappen, zoals dit artikel werd vervangen bij artikel 14 van

de wet van 6 maart 1973, bij de naamloze vennootschappen de raad van beheer de vennootschap jegens derden in rechte als eiser of als verweerder vertegenwoordigt; de statuten kunnen echter aan een of meer beheerders bevoegdheid verlenen om alleen of gezamenlijk de vennootschap in de handelingen of in rechte te vertegenwoordigen;

Overwegende dat uit het onderling verband tussen de bovenvermelde artikelen 18 en 19 blijkt dat deze statuten een algemene bevoegdheid om gezamenlijk de vennootschap te vertegenwoordigen verlenen hetzij aan twee beheerders, hetzij aan een beheerder en een directeur;

Overwegende dat aangezien de wet toestaat dat de bevoegdheid om een naamloze vennootschap te vertegenwoordigen wordt toevertrouwd aan een enkele beheerder, niets belet dat in de statuten van de vennootschap wordt bepaald dat deze vertegenwoordiging aan een bijkomende waarborg wordt onderworpen die bestaat in de handtekening van een andere aangestelde, zoals een directeur;

Dat het middel van niet-ontvankelijkheid niet aangenomen kan worden;

(...)

NOOT—De meer-handtekeningenclausules sedert de aanpassingswet van 6 maart 1973

1. Door de wet van 6 maart 1973 werd de Belgische vennootschapswetgeving aangepast aan de eerste E.E.G.-Richtlijn van 9 maart 1968. Over de toepassing van de door de aanpassingswet ingevoerde regels betreffende het bestuur en de vertegenwoordiging van de N.V., is er tot op heden bijna geen gepubliceerde rechtspraak voorhanden. In het hier geannoteerde arrest van het Hof van Cassatie worden enkele aspecten van het vertegenwoordigingsrecht van de N.V. behandeld. Tegen de voorziening in cassatie van de eiseres, N.V. I., werd door de verweerder, de stad Durbuy, een middel van niet-ontvankelijkheid opgeworpen. Dit middel steunde op het argument dat de N.V. I., niet geldig kon worden vertegenwoordigd krachtens statutaire clausules die de vertegenwoordigingsbevoegdheid verlenen aan een beheerder samen met een directeur (artt. 18 en 19 van de statuten van de N.V. I.). Deze in de statuten vervatte bedingen zijn nietig, aldus het middel, want strijdig met de voorschriften van art. 54 Venn. W., in zoverre zij de vertegenwoordigingsbevoegdheid verlenen aan een beheerder samen met een niet-beheerder, in dit geval een directeur. De wet bepaalt immers uitdrukkelijk dat deze bevoegdheid enkel aan beheerders kan worden verleend (art. 54, vierde lid, Venn. W.). Het Hof van Cassatie verwerpt dit middel van niet-ontvankelijkheid. Deze uitspraak stelt vragen naar de toepassingsmodaliteiten van art. 54, vierde lid, Venn. W. in het algemeen en naar de werking van de «meer-handtekeningenclausules» onder de vernieuwde vennootschapswet in het bijzonder.

Andere vragen, zoals die gesteld door de toepassing van art. 63 Venn. W. (over het orgaan van dagelijks bestuur) kwamen in het arrest niet ter sprake en blijven dus buiten beschouwing.

In de wettelijke organisatiestructuur van de N.V. is de raad van beheer het collegiaal orgaan van bestuur en vertegenwoordiging. Net als onder het vroegere recht geldt de algemene regel van de collectieve bevoegdheid van de beheerders om als college de vennootschap te besturen en te vertegenwoordigen (art. 54, eerste en tweede lid, en 67 Venn. W.). Wat de eventuele afwijkingen van de noodzakelijke collegiale vertegenwoordiging van de N.V. betreft, liggen de problemen en oplossingen anders in het nieuwe dan in het vroegere recht.

3. Onder de *oude wet* (art. 54 oud Venn. W.) werd de voor de praktijk van het handelsverkeer onmogelijke ijzeren regel van de collegiale vertegenwoordiging dan ook omzeild door de in de statuten opgenomen meer-handtekeningenclausules. Deze clausules werden, mutatis mutandis, als volgt geformuleerd: «De vennootschap wordt geldig verbonden door de handtekening van X aantal beheerder(s), zonder dat zij van een voorafgaand besluit van de raad van beheer moeten doen blikken.» Deze bedingen werden niet beschouwd als strijdig met de collegialiteitsregel omdat ze als een statutaire bewijsregeling werden geïnterpreteerd en gehanteerd. De betrokken handtekeningen vormden ten behoeve van derden het bewijs dat de

vennootschap geldig verbonden werd door de in de clausules aangeuide personen die geacht werden op te treden krachtens een conforme beslissing van de raad van beheer (voor de handtekeningenclausules in het vroegere recht zie J. RONSE, *De vennootschapswetgeving* 1973, derde druk, Gent-Leuven, 1975, nr. 331, blz. 174 e.v.; J. VAN RYN, *Principes de droit commercial*, dl. I (eerste uitg.), Brussel, 1954, nr. 473, blz. 326).

4. De *nieuwe wet* biedt nu de mogelijkheid de collegiale vertegenwoordigingsbevoegdheid van de raad van beheer wettelijk te doorbreken door statutair aan een of meer beheerders de bevoegdheid te verlenen de vennootschap alleen of gezamenlijk te vertegenwoordigen (art. 54, vierde lid, Venn. W.). Er dient dus niet langer geargumenteerd te worden met spitsvondigheden om een van de collegialiteitsregel afwijkende regeling op te bouwen. Deze regeling kan niet worden losgedacht van het geheel van de bepalingen van de artt. 54 en 63bis Venn. W. Er zij dan bondig herinnerd aan de voornaamste elementen van dit overeenkomstig art. 9 van de Richtlijn ingevoerde stelsel. Het nieuwe systeem steunt op een voorheen in het Belgische vennootschapsrecht onvoldoende gemaakt fundamenteel onderscheid tussen de interne bestuursbevoegdheid van de organen en hun externe vertegenwoordigingsmacht. De zeer ruim omschreven bestuurs- en vertegenwoordigingsbevoegdheid kan niet worden losgedacht van het geheel van de bepalingen van de artt. 54 en 63bis Venn. W. Er zij dan bondig herinnerd aan de voornaamste elementen van dit overeenkomstig art. 9 van de Richtlijn ingevoerde stelsel. Het nieuwe systeem steunt op een voorheen in het Belgische vennootschapsrecht onvoldoende gemaakt fundamenteel onderscheid tussen de interne bestuursbevoegdheid van de organen en hun externe vertegenwoordigingsmacht. De zeer ruim omschreven bestuurs- en vertegenwoordigingsbevoegdheid kan ten aanzien van de vennootschap worden beperkt; deze beperkingen zijn echter niet tegenstelbaar aan derden (art. 54, eerste, tweede en derde lid, Venn. W.). Zelfs doeloverschrijdende beslissingen en handelingen verbinden de vennootschap tegenover derden te goeder trouw (art. 63bis Venn. W.). De wet bepaalt limitatief welke organen met de vertegenwoordiging van de vennootschap kunnen worden belast. Zij verbinden de vennootschap dan op organieke wijze en hun vertegenwoordigingsmacht kan enkel door de wet worden beperkt. De ratio legis van dit stelsel ligt vooral in de bescherming van het rechtzeker handelen van derden met de vennootschap. De omvang van de bevoegdheden van de vennootschapsorganen dienen zij uitsluitend in de wet te vinden en zij zijn niet langer aangewezen op soms ondoorzichtige statutaire regelingen (zie voor dit alles de uitvoerige commentaren op de wet met de aldaar gegeven vermelde literatuur: J. RONSE, *Vennootschapswetgeving*, nrs. 320 e.v., blz. 168 e.v.; L. SIMONT, *La loi du 6 mars 1973 modifiant la législation relative aux sociétés commerciales*, Brussel, 1975, nrs. 32 e.v., blz. 31 e.v., eerder gepubliceerd in R.P.S., 1974, nr. 5786, blz. 1 e.v. en nr. 5812, blz. 201 e.v., alwaar dezelfde nummering behouden werd).

Binnen het geschetste systeem is het overeenkomstig art. 54, vierde lid, Venn. W. nu mogelijk statutair afzonderlijke beheerders als vertegenwoordigingsorganen van de vennootschap te doen fungeren. Het gebruiken van deze mogelijkheid is aan bepaalde voorwaarden onderworpen. Over deze voorwaarden en de daaraan verbonden gevolgen zijn de meeste commentatoren het eens. Het gevolg van dergelijke statutaire clausules is dat de ter vertegenwoordiging bevoegde beheerder(s) als werkelijke organen van de N.V. optreden, althans wat de vertegenwoordiging aangaat, met alle organieke gevolgen van dien (rechtstreekse toerekening van rechtshandelingen en de gevolgen van onrechtmatige daden op basis van art. 1382 B.W.). De betreffende beheerders hebben echter niet de bevoegdheid om zelfstandig de bestuursbevoegdheid van de raad van beheer te usurperen. De *toekenning* van de organieke vertegenwoordigingsmacht is mogelijk mits de volgende vier geldigheidsvereisten nageleefd worden. Het eerste vereiste is dat die bevoegheidsverlening dient te gebeuren in een *statutaire clausule*. In de oprichtingsakte dus of in een akte van statutenwijziging. De Belgische wet stelt als tweede vereiste dat dergelijke statutaire clausules uitsluitend de leden van de raad van beheer kunnen betreffen (niet-beheerders komen dus volgens de tekst van de wet niet in aanmerking). Dat dit vereiste door de Belgische wetgever desbewust werd gesteld blijkt ten overvloede uit de bewoordingen van art. 63bis Venn. W. waarin de vertegenwoordigingsorganen van de N.V. op limitatieve wijze worden opgesomd; het zijn: de raad van beheer, de beheerders die overeenkomstig art. 54, vierde lid, de bevoegdheid hebben om haar te vertegenwoordigen en de personen aan wie het dagelijks bestuur is opgedragen (ten aanzien van het dagelijks bestuur gebruikt de wet het vagere woord «personen», niet zo ten aanzien van art. 54, vierde lid, Venn. W.).

Op dit punt is de Belgische wetgever strenger gebleken dan de Europese instanties. Art. 9, 3°, van de Richtlijn laat de mogelijkheid open een dergelijke bevoegdheid mede te verlenen aan niet-beheerders.

Het derde vereiste is dat de toekenning van die bevoegdheid de volledige en *algehele vertegenwoordigingsbevoegdheid* moet betreffen. Kwalitatieve of kwantitatieve beperkingen zijn uitgesloten. Dit betekent praktisch dat de omvang van de bevoegdheid van de afzonderlijk bevoegde beheerders dezelfde is als die van de raad van beheer.

Het vierde vereiste is dat deze statutaire clausules regelmatig dienen te worden *gepubliceerd* overeenkomstig art. 10 Venn.W. (art. 54, vijfde lid, Venn.W.).

Deze vorm van publicatie is echter niet voldoende om te beantwoorden aan de voorschriften van art. 2, lid 1, sub d, laatste lid, van de Richtlijn. Volgens deze bepaling moeten ook openbaar gemaakt worden de benoemingsakte van de personen die de bevoegdheid hebben om als organen de vennootschap te verbinden. Uit die openbaarmaking moet tevens blijken of die personen zulks alleen of slechts gezamenlijk kunnen doen. Art. 12, § 1, 3°, Venn.W., dat de bekendmaking van het uittreksel van de benoemingsakte van de beheerders voorschrijft, is onvolledig omdat het niet de mededeling vereist van het feit of de opgegeven beheerders individueel dan wel collectief bevoegd zijn. De raad werd dan ook gegeven deze bijkomende vermeldingen toch op te nemen in de publicatie van het uittreksel (J. RONSE, *Vennootschapswetgeving*, nr. 338, blz. 177; zie voor dit alles ook: A.M. COLAERT, «De Belgische wettelijke regeling van de openbaarmaking met betrekking tot de bevoegdheid van het orgaan van vertegenwoordiging van N.V. en P.V.B.A.», noot bij het Haaga-arrest, R.W., 1975-76, 1078 e.v.).

Om deze leemte in de Belgische wetgeving op te vullen werd een wetsontwerp ingediend bij de Kamer ter aanvulling van art. 12, § 1, 3°, Venn.W., waarin gesteld wordt dat de te publiceren benoemingsakte van de personen belast met een opdracht van bestuur en vertegenwoordiging, tevens zou preciseren «of die personen de vennootschap kunnen verbinden door alleen te handelen, dan wel of ze dat slechts gezamenlijk of als college kunnen doen» (*Gedrukte Stukken, Kamer*, 1976-77, nr. 1024/1). Nadien werd dit wetsontwerp opgenomen in het bij de Senaat ingediende wetsontwerp betreffende de openbaarmaking van de jaarrekening van vennootschappen (*Gedrukte Stukken, Senaat*, 1977, nr. 131/2, blz. 21 en 39) en goedgekeurd op 19 januari 1978 (*Beknopt Verslag, Senaat*, 1977-78, 204) en ten slotte overgezonden aan de Kamer op 20 januari 1978 (*Gedrukte Stukken, Kamer*, 1977-78, nr. 254/1, blz. 3). De goedkeuring van dit ontwerp werd in het vooruitzicht gesteld.

Over deze in herinnering gebrachte toepassingsvereisten van art. 54, vierde lid, Venn.W. zijn de meeste commentatoren het eens (zie L. SIMONT, *La loi du 6 mars 1973 modifiant la législation relative aux sociétés commerciales*, Brussel, 1975, nrs. 45-49, blz. 44-48; J. RONSE, *Vennootschapswetgeving*, nrs. 332-343, blz. 175-181; CH. SLUYTS, «Aanpassing van de vennootschapswetgeving aan de eerste E.E.G.-Richtlijn», R.W., 1973-74, 352-353).

5. De statuten van de Belgische naamloze vennootschappen bevatten praktisch alle de een of andere vorm van meer-handtekeningen-clausules. Als die clausules desbewust zijn opgesteld en gepubliceerd overeenkomstig de nieuwe bepalingen van art. 54, vierde en vijfde lid, Venn.W., zijn er geen interpretatieproblemen. Uit een begin 1976 te Luik gehouden enquête blijkt echter dat de vroeger opgerichte vennootschappen hun statuten meestal niet hebben gewijzigd en dat de sedert de wet van 6 maart 1973 opgerichte vennootschappen veelal de traditionele formuleringen behouden (over de resultaten van deze enquête werd verslag uitgebracht tijdens een studiedag gehouden in het kader van de Commission droit et vie des affaires te Luik op 6 mei 1976, met als onderwerp: «Administration des Sociétés Anonymes». Dit verslag werd gepubliceerd in *Ann.F.Dr.Liège*, 1976, 242 e.v. Deze werkzaamheden worden nader bestudeerd door A. BENOIT-MOURY en P. PELTZER, «Représentation de la société anonyme depuis la première directive européenne de coordination du droit des sociétés», R.P.S., 1977, 57 e.v.). Rijst dan de vraag: hoe dienen de traditioneel geformuleerde statutaire meer-handtekeningen-clausules te worden geïnterpreteerd in het kader van het huidige art. 54 Vennootschapswet?

Bij het beantwoorden van deze vraag moet men behoedzaam de verschillende soorten clausules onderzoeken en ze niet alle op dezelfde wijze interpreteren of behandelen.

Zonder exclusief te zijn, worden hier drie soorten besproken. Er is een eerste categorie van veel voorkomende *traditionele handteke-*

ningen-clausules, deze namelijk waarin wordt gesteld dat «de vennootschap geldig verbonden wordt door de handtekening van X aantal beheerder(s), zonder dat zij van een voorafgaand besluit van de raad van beheer moeten laten blijken».

Voor al enkele vroegere commentatoren stelden voor dergelijke clausules voortaan te blijven interpreteren zoals voorheen onder het oude recht (zie boven nr. 3) (zo: VAN DER HAEGEN-VERBRAEKEN, «L'adaptation de la législation belge à la première directive de la C.E.E., relative aux sociétés», J.T., 1974, 132, nr. 29, in medio; M. MASSAGE, «Modifications apportées par la loi du 6 mars 1973 aux lois coordonnées sur les sociétés commerciales», R. Banque, 1973, 627).

Vrij vlug werden de meeste commentatoren het erover eens dat deze opvatting niet kan worden gevolgd. Immers, art. 54, vierde lid, Venn.W. maakt gebruik van de door art. 9, 3°, van de Richtlijn geboden mogelijkheid om, naast de raad van beheer, de vertegenwoordigingsbevoegdheid krachtens een statutaire clausule ook toe te vertrouwen aan bepaalde als organen optredende personen. Dit geschiedde met name om een aan het nieuwe systeem conforme vervangingsmogelijkheid te bieden voor de traditionele meer-handtekeningen-clausules (P. VAN OMME-SLAGHE, «La première directive du conseil du 9 mars 1968 en matière de sociétés», *Cab.Dr.Eur.*, 1969, 631 en 633). Dit soort bedingen beantwoordt inderdaad aan de bovengenoemde toepassingsvereisten van de wet; krachtens een statutair beding wordt de externe vertegenwoordiging van de vennootschap voor alle handelingen verleend aan leden van de raad van beheer. Deze clausules dienen dus voortaan te worden geïnterpreteerd en gehanteerd als bedoeld door art. 54, vierde lid, Venn.W. Gevolg hiervan is dat krachtens deze traditionele bedingen de betreffende beheerders de N.V. zullen vertegenwoordigen als werkelijke organen; deze bedingen verwerven sedert de wet van 6 maart 1973 een verdere juridische draagwijdte dan zij hadden onder het vroegere recht. Deze oplossing geldt zowel voor de clausules die werden opgesteld vóór de nieuwe wet als voor de gelijklopende, later opgestelde bedingen, en zulks eventueel zonder dat de vennootschapsinstanties er zich rekenschap van geven (zie voor dit alles A. BENOIT-MOURY, en P. PELTZER, *a.w.*, nr. 19, blz. 72 e.v.; L. SIMONT, *a.w.*, nr. 51bis, blz. 50 e.v.; J. RONSE, *Vennootschapswetgeving*, nr. 346, blz. 183; tevens Rb. Brussel, beslagrechter, 26 juli 1974, R.P.S., 1974, 195; blijkens de bovenvermelde enquête aanvaarden de vennootschappen deze interpretatie: gecit. rapport, *Ann.F.Dr.Liège*, 1976, 264).

De tweede categorie bestaat uit de meer-handtekeningen-clausules waardoor de vertegenwoordigingsbevoegdheid wordt verleend aan een beheerder samen met een niet-beheerder, zo bij voorbeeld een lid van het kaderpersoneel. Deze clausules beantwoorden niet aan alle vereisten van art. 54, vierde lid, Venn.W., zoals het geïnterpreteerd werd tot aan het besproken arrest en met name niet aan het vereiste dat enkel leden van de raad van beheer in aanmerking kunnen komen en geen andere personen. Sommigen stelden voor deze clausule te blijven interpreteren als een statutaire bewijsregeling ten behoeve van derden, opnieuw een interpretatie als onder het oude recht (zo: M. MASSAGE, «Modifications apportées par la loi du 6 mars 1973 aux lois coordonnées sur les sociétés commerciales», R. Banque, 627; L. SIMONT, *a.w.*, nr. 51bis, R.P.S., 1974, 51, eerste versie van de later door deze auteur op dit punt gewijzigde stelling: zie infra). Deze opvatting dient verworpen te worden omdat ze strijdig is met de onderliggende beginselen van het nieuwe recht, dat het oude ook op dit punt wil vervangen en omdat het niet opgaat gelijkaardige clausules op twee totaal verschillende wijzen te interpreteren (vgl. A. BENOIT-MOURY en P. PELTZER, *a.w.*, nr. 20, blz. 74; L. SIMONT, *a.w.*, vernieuwde versie, 1975, nr. 51bis, blz. 51). Over het feit dat deze clausules niet beantwoorden aan de strikte vereisten van art. 54, vierde lid Venn.W. bestaat geen betwisting. Over de gevolgen hiervan is er evenwel verschil van mening.

Ronse constateert de niet-conformiteit van deze bedingen (J. RONSE, *Vennootschapswetgeving*, nr. 346, in fine, blz. 185).

Wegens hun niet conform zijn aan de vereisten van de wet, besloten sommige auteurs tot de *nietigheid* van deze clausules in het huidige recht (aldus: J. HEENEN, *La représentation de la société anonyme et de la société de personnes à responsabilité limitée*, Conférence, Groupe d'échange d'expériences en matière juridique, 1976, blz. 14; L. SIMONT *a.w.*, in de versie van 1975, nr. 51bis, blz. 51; deze opvatting werd geconstateerd door J. RONSE, in het hieronder geciteerd preadvies, blz. 59 met de verwijzingen opgenomen in voetnoot 30).

Anderen stelden voor deze bedingen als *gedeelte* geldig te beschouwen, voor zover ze de beheerder betreffen, en als gedeeltelijk

voor niet geschreven te houden, voor zover ze de niet-beheerder aangaan. Deze interpretatie komt de vennootschappen ten goede, maar doet in feite de door de vennootschap gewilde «grendel van de dubbele handtekening» springen (A. BENOIT-MOURY en P. PELTZER, *a.w.*, nr. 21, blz. 75).

De andere interpretatie die het Hof van Cassatie in het geannoteerde arrest aanneemt wordt verder (zie hieronder nr. 7) besproken.

Een derde categorie zijn de bedingen waarbij de overeenkomstig art. 54, vierde lid, Venn.W. bevoegde beheerders in de statuten aangeduid worden met een supplementaire hoedanigheid, hun functie namelijk binnen de raad van beheer. Zo door bij voorbeeld te stellen dat de N.V. vertegenwoordigd wordt door de *voorzitter samen met een gedelegeerd beheerder*.

Ook de geldigheid van deze clausules wordt bediscussieerd. J. RONSE, acht deze clausules in overeenstemming met art. 54, vierde lid Venn. W. en dus geldig; de betreffende personen zijn immers allen leden van de raad van beheer en hun bijkomende functie binnen de raad verandert daar niets aan (*De vertegenwoordiging van rechts-personen naar Nederlands en Belgisch recht*, Preadviezen uitgebracht voor de vergadering van de Vereniging voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland, 1977, gepolycopieerd, blz. 60; *Vennootschapswetgeving*, nr. 339, blz. 178). Anderen als A. BENOIT-MOURY en P. PELTZER, nemen dit soort beding aan, mits in de publikatie van het benoemingsbesluit van de in aanmerking komende beheerders tevens hun supplementaire functie binnen de raad te vermelden (*a.w.*, nr. 26, blz. 79). De strengste houding wordt aangenomen door J. Heenen, die de besproken clausules niet in overeenstemming acht met de wettelijke bepalingen (*a.w.*, blz. 8 en 9).

6. In het geannoteerde arrest gaat het om twee statutaire bepalingen die, in hun samenhang, de algemene vertegenwoordigingsbevoegdheid toekennen aan twee beheerders of aan een beheerder samen met een directeur. Het voornaamste vraagpunt dat hier wordt besproken betreft de kwestieuze bevoegdheidsverlening aan een beheerder samen met een directeur (zie onder nr. 7). Vooraf moge de aandacht gevestigd worden op een ander, in het arrest aangestipt, toepassingsvereiste van art. 54, vierde lid Venn. W.

In het kort motief dat stelt: «Overwegende dat uit het onderling verband tussen de bovenvermelde artikelen 18 en 19 blijkt dat deze statuten een algemene bevoegdheid om gezamenlijk de vennootschap te vertegenwoordigen verlenen hetzij aan twee beheerders, hetzij aan een beheerder en een directeur», blijkt dat het Hof van Cassatie de geldigheid van dergelijke clausules qua tale slechts aanneemt als ze inderdaad betrekking hebben op de *algemene bevoegdheid de vennootschap te vertegenwoordigen* (de Franse tekst geeft: «un pouvoir général de représentation de la société»).

Zoals boven (in nr. 4) reeds vermeld, geldt zulks inderdaad als één der vier toepassingsvereisten van art. 54, vierde lid, Venn. W. De meeste commentatoren hadden dit vereiste reeds beklomtoond, en zulks van bij de aanvang (zo reeds vóór de publikatie van de nieuwe wet: L. en S. FREDERICQ, *Bijvoegsel bij het handboek van Belgisch handelsrecht*, Brussel, 1970, nr. 817, blz. 344, en nr. 817, 3, blz. 348; en verder de in nr. 4 in fine vermelde vindplaatsen). Zij dienden zulks te doen omdat de Belgische wetgever dit vereiste niet met even zoveel woorden in de tekst van de wet schreef. Toch kan er geen twijfel bestaan, vooral gelet op de uitdrukkelijke formulering van deze eis in art. 9, 3°, van de Richtlijn waaraan de Belgische wetgeving moet beantwoorden en waaraan de wetgever wel degelijk wilde beantwoorden (zie Verslag Senaatscommissie voor Justitie, *Gedrukte Stukken, Senaat*, 1972-73, nr. 77, blz. 4 en 5, alwaar ook gewezen wordt op de conjunctieve lezing die het voegwoordje «of» in de laatste zinsnede van art. 54, vierde lid, Venn. W. moet krijgen).

7. Boven (in nr. 5) werden een drietal categorieën van meerhandtekeningen-clausules onderscheiden en kort besproken. De statutaire bepalingen die hier nader bekeken worden, de artt. 18 en 19 van de statuten van de N.V. I., horen — althans voor de onderdelen die ter sprake kwamen in het arrest — tot de bovenvermelde tweede categorie. Het gaat om de clausule waardoor de vertegenwoordiging van de N.V. wordt verleend aan een beheerder samen met een niet-beheerder, directeur. Zoals reeds gezegd werden deze clausules door de nagenoeg unanieme doctrine als ongeldig beschouwd want niet beantwoordend aan de toepassingsvereisten van art. 54, vierde lid, Venn.W.; bepaalde auteurs beschouwden dergelijke clausules zelfs als nietig (zie de boven reeds in nr. 5 geciteerde auteurs en verwijzingen). Op deze opvatting steunde het opgeworpen middel van niet-ontvankelijkheid (zie boven nr. 1).

Geconfronteerd met de vraag naar het al of niet nietig zijn van deze bedingen, volgt het Hof van Cassatie de heersende leer niet en besluit het tot de geldigheid van deze clausules in het raam van het nieuw wettelijk stelsel van art. 54 Venn. W. «Overwegende», aldus het arrest, «dat aangezien de wet toestaat dat de bevoegdheid om een naamloze vennootschap te vertegenwoordigen wordt toevertrouwd aan een enkele beheerder, niets belet dat in de statuten van de vennootschap wordt bepaald dat deze vertegenwoordiging aan een bijkomende waarborg wordt onderworpen die bestaat in de handtekening van een andere aangestelde, zoals een directeur». Hoe dient de geldigheid van dergelijke clausules nu te worden begrepen? Bij het beantwoorden van deze vraag moet men allereerst rekening houden met het belangrijke feit dat de beslissing van het Hof van Cassatie volkomen in overeenstemming is met de voorwaarden gesteld in art. 9, 3°, van de Richtlijn. Deze bepaling geeft de nationale wetgevingen de mogelijkheid de externe algemene vertegenwoordigingsbevoegdheid krachtens een statutaire clausule tevens te verlenen «aan een enkele persoon of aan meerdere, gezamenlijk handelende personen». Zoals men weet heeft de Belgische wetgever geen volledig gebruik gemaakt van deze door de Richtlijn geboden mogelijkheid, hij beperkte de toepassing ervan tot beheerders en sloot andere personen uit (aldus art. 54, vierde lid, Venn. W.). Gelet op het feit dat in de praktijk van het vennootschapsrecht veelvuldig de medeuitoefening van de vertegenwoordiging wordt toevertrouwd aan niet-beheerders, werd deze rigoureuze en wellicht ietwat onrealistische houding van de Belgische wetgever reeds betreurd (J. RONSE, *Preadvies*, blz. 59). In ons omringende landen voorziet de wet wel in de mogelijkheid om niet-leden van het bestuur te betrekken bij de vertegenwoordiging van de vennootschap (zo in Nederland: art. 130, 2°, NBW, Boek 2, en in het Duitse Aktiengesetz: § 78, Abs. 3 en 4).

Uit dit alles blijkt alvast dat er vanuit het oogpunt van de Europese coördinatie- en harmonisatieplicht geen problemen bestaan betreffende de aanvaarding van de geldigheid van deze bedingen.

In de motivering noemt het arrest de tweede handtekening van de directeur een «bijkomende waarborg» («garantie supplémentaire»). Ter beoordeling van dergelijke bedingen werd deze term vroeger reeds gebruikt door FR. en M. GOTZEN. Deze auteurs interpreteren de waarborghandtekening als een in het voordeel van de vennootschap ingeschreven niet-tegenwerpelijke interne beperking van de bestuursbevoegdheid. Dit zou tot gevolg hebben dat de externe vertegenwoordigingsmacht in feite enkel in handen is van de eventueel alleen optredende beheerder («La valeur de la signature d'administrateur ou d'administrateur-délégué de société anonyme sous l'empire de la loi du 6 mars 1973», nr. 10, R.P.S., 1975, 66-67).

Deze interpretatie kan niet gevolgd worden omdat zij strijdig is met de hele opzet en de hoofdbeginselen van het nieuwe stelsel van vertegenwoordiging, zoals dat overeenkomstig art. 9 van de Richtlijn in de artt. 54 en 63bis Venn.W. werd ingevoerd (over deze hoofdbeginselen, zie boven in nr. 4). Dit huidige stelsel van vertegenwoordiging bedoelt vooral een ook voor derden veilig systeem van rechtsgeldige verbintenissen met de vennootschap. Hiertoe geldt als vuistregel dat de omvang van de vertegenwoordigingsbevoegdheid uitsluitend door de wet wordt bepaald, zodat elke derde die omvang in de eigen (of eventueel in de vreemde) wetgeving kan lezen. De uitoefening van de volledige vertegenwoordigingsbevoegdheid ligt in handen van de bevoegde vennootschapsorganen.

Voor de N.V. zijn dit in ons recht, in eerste instantie de raad van beheer als college (art. 54, eerste en tweede lid, Venn. W.) en in tweede instantie de overeenkomstig art. 54, vierde en vijfde lid, Venn. W. individueel of collectief bevoegde beheerders. Anders dan in het vroegere recht, maakte de Richtlijn het mogelijk om naast de raad van beheer andere organen van vertegenwoordiging te creëren. Dit zijn dan ofwel individueel bevoegde personen ofwel beperkte colleges van personen die slechts gezamenlijk de vennootschap kunnen verbinden (art. 9, 3°, van de Richtlijn). Overeenkomstig de tekst van art. 54, vierde lid, Venn.W. konden in het Belgische recht die kleinere colleges (met uitzondering van die belast met het dagelijks bestuur overeenkomstig art. 63 Venn.W.) slechts uit beheerders bestaan. Het Hof van Cassatie heeft nu beslist dat ook niet-beheerders voortaan geldig deel kunnen uitmaken van dergelijke colleges van samenhandelende personen, belast met de uitoefening van de externe organieke vertegenwoordigingsmacht. De tweede handtekening van de medeondertekenende directeur is dus een geldigheidsvereiste voor het tot stand komen van een geldige verbintenis. De beslissing van het arrest ter zake betekent dat voortaan de niet-beheerders volwaardig lid kunnen zijn van een college belast met de organieke vertegenwoordiging. Deze interpretatie verschilt totaal van de opvatting als zou de tweede handtekening enkel een interne

beperking uitmaken van de bestuursbevoegdheid van de beheerder ; in deze veronderstelling immers wordt de medeondertekende directeur geen volwaardig medelid van het beperkte college, orgaan van vertegenwoordiging, waardoor, tenslotte, de vennootschap de door haar gewenste bijkomende waarborg verliest, de grendel van de dubbele handtekening springt ten aanzien van derden. Dat het Hof van Cassatie de tweede handtekening van de directeur inderdaad beschouwt als voor de externe vertegenwoordiging noodzakelijk (wat betekent dat bij ontbreken ervan de vennootschap niet geldig wordt verbonden), blijkt uit de uitdrukkelijke bewoordingen van het motief. «Overwegende, aldus het arrest, dat aangezien de wet toestaat dat de bevoegdheid om een naamloze vennootschap te vertegenwoordigen wordt toevertrouwd aan een enkele beheerder, niets belet dat in de statuten van de vennootschap wordt bepaald dat *deze vertegenwoordiging* aan een bijkomende waarborg wordt onderworpen die bestaat in de handtekening van een andere aangestelde, zoals een directeur ;» (duidelijker in de Franse, oorspronkelijke tekst : «Attendu que, la loi permettant de confier le pouvoir de représentation d'une société anonyme à un seul administrateur, rien ne s'oppose à ce que les statuts de la société prévoient, pour cette représentation, une garantie supplémentaire consistant dans la signature d'un autre agent, tel un directeur»).

Uit de grammaticale opbouw van het motief en uit de door het arrest gebezigde (en door ons onderstreepte) bewoordingen, blijkt dat het hier wel degelijk gaat om de toekenning, aan een beheerder samen met een niet-beheerder, van de externe organieke vertegenwoordigingsbevoegdheid. Vrij geformuleerd is de redenering van het arrest immers als volgt : aangezien de wet toestaat de bevoegdheid om de N.V. te vertegenwoordigen toe te vertrouwen aan één enkel beheerder, is er niets dat belet dat *deze* zelfde *vertegenwoordigingsbevoegdheid* verleend wordt aan een beheerder samen met een niet-beheerder. Door dergelijke meer-handtekeningen-clausules aldus te beschouwen, maakt het Hof van Cassatie — anders dan de Belgische wetgever — gebruik van de door de Richtlijn geboden mogelijkheid om de vertegenwoordiging van de N.V. toe te vertrouwen aan gezamenlijk handelende personen, of die nu beheerder zijn of niet. Dit alles met een statutaire clausule. Door dit soort meer-handtekeningen-clausules also als geldig te aanvaarden, verruimt het Hof van Cassatie de toepassingsfeer van art. 54, vierde lid, Venn. W. in wel zeer ruime mate, vooral als men tevens rekening houdt met de tekst van art. 63bis Venn. W. (limitatieve opsomming van de vertegenwoordigingsorganen ; zie boven nr. 4). Deze verruiming is het gevolg van de versoepelde interpretatie van een der toepassingsvereisten van de wet. Deze versoepeling is zeker een voor de praktijk van het N.V.-recht voordelige oplossing.

8. Toch blijven er nog een tweetal vragen overeind. Het huidige systeem van vertegenwoordiging kan maar goed functioneren op voorwaarde dat de derden uit de gepubliceerde benoemingsbesluiten kunnen weten welke personen statutair de bevoegdheid verkregen de vennootschap individueel of collectief te vertegenwoordigen. Het betreft hier het hierboven reeds besproken vierde toepassingsvereiste van art. 54, vierde en vijfde lid, Venn. W. (zie nr. 4, in fine, waar gewezen werd op de noodzakelijke en in het vooruitzicht gestelde aanvulling van art. 12, § 1, 3°, Venn.W.). Om de door het Hof van Cassatie verruimde interpretatie van art. 54, vierde lid, Venn. W. correct toe te passen, zal het eventueel nodig zijn in de openbaar te maken uittreksels van de benoemingsakten ook die leden van het kaderpersoneel aan te duiden, die krachtens een statutaire clausule de collectieve bevoegdheid verkregen hebben om samen met een beheerder de vennootschap te vertegenwoordigen. Het ingediende wetsontwerp ter aanvulling van art. 12, § 1, 3° Venn. W. (inhoud en vindplaatsen van het ontwerp, zie boven nr. 4, in fine) bevat niet de term «beheerders», maar «personen». De hierin gebruikt vage term «personen» schijnt het opnemen van niet-beheerders in de te publiceren stukken te vergemakkelijken.

9. Ten slotte zij er nog op gewezen hoe het geannoteerde arrest ook een oplossing kan vergemakkelijken van een hierboven reeds vermelde betwisting (zie nr. 5, in fine). Daar werd een derde categorie van meer-handtekeningen-clausules besproken, die namelijk waarin de vertegenwoordiging van de N.V. verleend wordt aan beheerders, nader aangeduid door hun hoedanigheid (van voorzitter, gedelegeerd beheerder etc.) binnen de raad van beheer. De geldigheid van dergelijke clausules werd betwist ; J. HEENEN, achtte ze niet in overeenstemming met de wettelijke bepalingen (*gecit. art.*, blz. 8 en 9), J. RONSE, daarentegen bevond ze geldig (*gecit. Preadvies*, blz. 60).

Nu het Hof van Cassatie geen bezwaar schijnt te maken tegen het aanduiden van leden van het kaderpersoneel door hun hoedanigheid,

in casu die van «directeur», kan men a fortiori besluiten tot de geldigheid van bedingen waarin leden van de raad van beheer door een bijkomende hoedanigheid worden aangeduid.

Wel zij opnieuw aangeraden deze hoedanigheid mede te vermelden in de publikatie van het benoemingsbesluit (A. BENOIT-MOURY, en PELTZER, *a.w.* nr. 26, blz. 79).

10. Het geannoteerde arrest is zonder twijfel van belang bij de interpretatie van art. 54, vierde lid, Venn. W. Het confirmeert de heersende leer betreffende de toepassingsvereisten van bedoeld artikel, met uitzondering van bovenvermelde tweede vereiste dat statutaire toekenning van de vertegenwoordigingsbevoegdheid alleen beheerders kan betreffen (zie nr. 4). Gelet op de tekst van de wet (artt. 54, vierde lid, en 63bis Venn. W.), kon de doctrine niet anders dan dit vereiste streng interpreteren. Door de geldigheid te aanvaarden van dergelijke bedingen waarin de collectieve vertegenwoordiging mede verleend wordt aan niet-beheerders, heeft het Hof van Cassatie dit vereiste versoepeld. Deze versoepeling is overigens conform de Richtlijn (art. 9, 3°) en beantwoordt zeker aan de noden van de praktijk.

Paul Crab
Assistent K.U.Leuven

HOF VAN CASSATIE

2e KAMER — 23 NOVEMBER 1977

Voorzitter : baron Richard

Raadsheer-rapporteur : mevr. Raymond-Decharneux

Advocaat-generaal : de h. Charles

Advocaten : mrs. Mottard en De Bruyn

Binnenvaart en rivierbevrachting—Beperking van aansprakelijkheid—Winstgevende verrichting van scheepvaart—Gebruik van een binnenschip als logement voor arbeiders.

Door art. 271 W.v.K. worden als binnenschepen beschouwd de vaartuigen gewoonlijk gebruikt of bestemd tot het vervoer van personen of zaken, tot vissen, slepen, baggeren of tot elke andere winstgevende verrichting van scheepvaart in de territoriale wateren.

Opdat aanspraak kan worden gemaakt op het voordeel van de in art. 273 bedoelde beperking van aansprakelijkheid, dienen de door de binnenschepen uitgevoerde winstgevende verrichtingen die niet in art. 271 vermeld zijn, verrichtingen van scheepvaart te zijn.

L. t/ Belgische Staat

Gelet op het bestreden vonnis, op 12 april 1977 in hoger beroep gewezen door de Correctionele Rechtbank te Namen ;

Over het *eerste middel*, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 1, 46, 271 en 273 van Boek II van het Wetboek van Koophandel,

doordat het vonnis beslist dat de beklaagde geen aanspraak kan maken op het voordeel van artikel 273 van het Wetboek van Koophandel dat de aansprakelijkheid beperkt voor de vaartuigen die gewoonlijk gebruikt worden of bestemd zijn tot winstgevende verrichtingen van binnenscheepvaart,

terwijl artikel 273 van Boek II van het Wetboek van Koophandel sommige bepalingen van Hoofdstuk I van Titel II van Boek II van genoemd wetboek en onder meer artikel 46 betreffende de aansprakelijkheidsbeperking toepasselijk

maakt op de binnenscheepvaart, zonder dat daarbij bepaald wordt dat de bedoelde binnenschepen vaartuigen zijn die gebruikt worden of bestemd zijn tot winstgevende verrichtingen van binnenscheepvaart; dat artikel 273 namelijk niet verwijst naar de definitie van de binnenschepen zoals die gegeven wordt in artikel 271 dat betrekking heeft op de vaartuigen gewoonlijk gebruikt of bestemd tot sommige scheepvaartverrichtingen in de territoriale wateren, noch naar de definitie die vervat is in artikel 1 van Boek II betreffende de vaartuigen die sommige scheepvaartverrichtingen uitvoeren op de zeeewateren;

en het vonnis niet antwoordt op dit door eiser in conclusie aangevoerde middel:

Overwegende dat blijkens de economie van Boek II van het Wetboek van Koophandel en naar uitwijzen van de parlementaire voorbereiding van de wet van 10 februari 1908 die de wettelijke regeling van de binnenscheepvaart in dat wetboek heeft ingebracht, de zeevaart in zoverre van de binnenvaart onderscheiden is dat de eerste met zeeschepen en de tweede met binnenschepen verricht wordt;

Overwegende dat artikel 271 van voornoemd Wetboek bepaalt: «Met het oog op de toepassing van deze wet, worden als binnenschepen beschouwd de vaartuigen gewoonlijk gebruikt of bestemd tot het vervoer van personen of zaken, tot vissen, slepen, baggeren of tot elke andere winstgevende verrichting van scheepvaart in de territoriale wateren»;

Overwegende dat de territoriale wateren in de zin van de wet bestaan uit de binnenwateren en de territoriale zeeewateren en het bij artikel 273 bedoelde begrip binnenscheepvaart bijgevolg bepaald is;

Overwegende dat het vonnis op grond van vermelde feitelijke vaststellingen oordeelt dat eiser geen aanspraak kan maken op het voordeel van artikel 273 van het Wetboek van Koophandel dat de aansprakelijkheid beperkt voor de vaartuigen die gewoonlijk gebruikt worden of bestemd zijn tot winstgevende verrichtingen van binnenscheepvaart, waardoor het derhalve zijn beslissing wettelijk verantwoordt en de in het middel weergegeven conclusie van eiser beantwoordt;

Dat het middel niet kan worden aangenomen;

Over het tweede en het derde middel samen, afgeleid uit de schending van de artikelen 1, 46, 271 en 273 van Boek II van het Wetboek van Koophandel,

het tweede, doordat het vonnis beslist dat eiser geen aanspraak kan maken op het voordeel van artikel 273 van het Wetboek van Koophandel, op grond dat blijkens de gegevens van het dossier en meer bepaald blijkens de meetbrief, het binnenschip van het type toerisme-reizigersvervoer, voortaan gebruikt werd als logement voor de arbeiders van de firma L.,

terwijl het gebruik dat eiser van dat binnenschip maakt, ter zake van weinig belang is aangezien dat schip volgens de meetbrief van het type toerisme-reizigersvervoer was en dus bestemd tot winstgevende verrichtingen van scheepvaart, en artikel 271 betrekking heeft op vaartuigen die gewoonlijk gebruikt worden of bestemd zijn tot winstgevende verrichtingen van scheepvaart;

het derde, doordat het vonnis oordeelt dat het binnenschip geen winstgevende scheepvaartverrichtingen uitvoerde aangezien het gebruikt werd als logement voor de arbeiders van de firma L. en geen enkel bewijs van vervoer van zaken geleverd wordt,

terwijl artikel 271 van het Wetboek van Koophandel, waarbij elke winstgevende verrichting bedoeld is, geen uit-

sluiting inhoudt van andere verrichtingen dan het vervoer van zaken of personen, het vissen en het slepen, en de firma L. door het binnenschip te gebruiken voor het logement van zijn personeel en voor het vervoer van materialen voor eigen rekening, een winstgevende verrichting van scheepvaart uitvoerde:

Overwegende dat blijkens artikel 271 van het Wetboek van Koophandel, de door de binnenschepen uitgevoerde winstgevende verrichtingen die niet in dat artikel zijn vermeld, verrichtingen van scheepvaart dienen te zijn;

Overwegende dat het vonnis, door erop te wijzen, enerzijds, «dat het binnenschip, van het type toerisme-reizigersvervoer, voortaan gebruikt werd als logement voor de arbeiders van de firma L. en dat dit gebruik geenszins toevallig was aangezien het op de meetbrief vermeld is» en anderzijds «dat geen enkel bewijs van vervoer van zaken wordt geleverd», door een feitelijke beoordeling van de bestanddelen van de zaak vaststelt dat het binnenschip van de firma L. niet gewoonlijk gebruikt werd tot winstgevende verrichtingen van scheepvaart en daartoe niet bestemd was;

Dat het vonnis derhalve wettelijk beslist dat eiser geen aanspraak kan maken op de bij artikel 273 van het Wetboek van Koophandel bepaalde beperking van aansprakelijkheid;

Dat de middelen niet kunnen worden aangenomen;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiser in de kosten.

HOF VAN CASSATIE

3e KAMER - 4 JANUARI 1978

Voorzitter: de h. Gerniers

Raadsheer-rapporteur: de h. Janssens

Advocaat-generaal: de h. Lenaerts

Advocaat: mr. Bayart

Arbeidsongeval—Verzekering—Vervalbeting—Niet-verzekering—Vroegere wetgeving.

Hoewel geen enkel vervalbeting door de gemachtigde verzekeraar ingeroepen mag worden tegen de personen die rechten op een vergoeding kunnen laten gelden, moet niettemin worden nagegaan welk risico de arbeidsongevallenverzekering dekt, m.n. of ze betrekking heeft op de werken tijdens welke en door het feit waarvan het arbeidsongeval gebeurd is.

N.V. L. t/ P. e.a.

Gelet op het bestreden arrest, op 17 november 1976 door het Arbeidshof te Antwerpen, afdeling Hasselt, gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 15, vierde lid, van de bij koninklijk besluit van 28 september 1931 gecoördineerde wetten op de vergoeding der schade voortvloeiende uit de arbeidsongevallen en 55 van de Arbeidsongevallenwet van 10 april 1971,

doordat het arrest, na geconstateerd te hebben dat eiseres aanvoerde dat in het verzekeringscontract, tussen haar en

verweerder P. gesloten, het aan afbraakwerken inherente risico niet was opgenomen, dit middel verwerpt door de beschouwing dat luidens voormelde wettelijke bepalingen door de gemachtigde verzekeraar geen enkel vervalbeding mag worden ingeroepen tegen de personen die rechten op de vergoeding kunnen laten gelden,

terwijl voormelde artikelen 15, vierde lid, van de gecoördineerde wetten op de vergoeding der schade voortspuitende uit de arbeidsongevallen en 55 van voormelde Arbeidsongevallenwet geenszins aan de gemachtigde verzekeraar verbieden te laten gelden dat het risico dat aanleiding gaf tot het ongeval, in de verzekeringsovereenkomst niet werd opgenomen :

Overwegende dat het verweer onder meer stelde dat in het onderwerpelijke geval de verzekeringsovereenkomst voor arbeidsongevallen de werken specificieerde waarop ze betrekking had en dat het arbeidsongeval was gebeurd tijdens en door het feit van andere werken ; dat het verweer hieruit afleidde dat er «geen verzekering» was voor deze werken ;

Overwegende dat luidens artikel 15, laatste lid, van de toen vigerende wetten op de vergoeding van de schade voortspuitende uit de arbeidsongevallen, gecoördineerd op 28 september 1931, geen enkel vervalbeding door de gemachtigde verzekeraar mag ingeroepen worden tegen de personen die rechten op een vergoeding kunnen laten gelden ;

Overwegende dat niettemin moet nagegaan worden welk risico de arbeidsongevallenverzekering dekt, met name of ze betrekking heeft op de werken tijdens welke en door het feit waarvan het arbeidsongeval is gebeurd ;

Overwegende dat, door bedoeld verweer af te wijzen op grond van artikel 15, laatste lid, het arrest deze wetsbepaling schendt ;

Dat het middel gegrond is ;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden arrest in zoverre het hoger beroep van eiseres als ongegrond wordt afgewezen, de zaak terug naar de eerste rechter wordt verwezen en beslist wordt over de kosten.

NOOT—Er moet een onderscheid gemaakt worden tussen het invoeren van een vervalbeding m.b.t. de bestaande verzekering en de eventuele niet-verzekering van het risico dat het ongeval in concreto veroorzaakt heeft. Cf. Cass., 24 oktober 1946, *Pas.*, 1946, I, 381 ; *Nov.*, *Droit social*, IV, nrs. A 1309 e.v.

Vgl. inzake verplichte motorrijtuigenverzekering : de excepties die uit de verzekeringsovereenkomst voortvloeien en naar luid van art. 11 van de wet van 1 juli 1956 door de verzekeraar niet aan de benadeelde kunnen worden tegengesteld, zijn de excepties die de verzekeraar op een bestaande overeenkomst kan gronden om van zijn verplichtingen ontslagen te worden, niet die welke het bestaan zelf van de overeenkomst, haar draagwijdte en de dekking van het risico betreffen (Cass., 18 juni 1974, *R. W.*, 1974-75, 186). Zie ook Cass., 25 september 1974, *R. W.*, 1974-75, 890.

HOF VAN CASSATIE

1e (voltallige) KAMER — 27 JANUARI 1978

Eerste voorzitter : de h. Wauters
Raadsheer-rapporteur : de h. Sury
Advocaat-generaal : de h. Colard
Advocaat : mr. Van Ryn

Gewijsde—Verkeersongeval—Alleen stoffelijke schade—Bestuurder strafrechtelijk veroordeeld tot afzonderlijke straffen wegens dronkenschap en overdreven snelheid—Regresvordering van zijn verzekeraar.

Een autobestuurder die een verkeersongeval had veroorzaakt werd door de strafrechter wegens het besturen van een voertuig in dronken toestand en overtreding van art. 27.1 Wegverkeersreglement (oud) tot twee afzonderlijke straffen veroordeeld, zonder dat het vonnis de oorzaak van het ongeval en van de schade aan een van de misdrijven toeschreef of zelfs maar van de schade gewag maakte.

In geval van vervolging uit hoofde van onvrijwillige slagen of doding beslist de strafrechter noodzakelijk of een fout het door art. 418 Sw. beoogde gebrek aan voorzichtigheid of voorzorg oplevert en de oorzaak is van de letsels of de dood.

De strafrechter die wegens sturen in staat van dronkenschap en wegens een inbreuk op het verkeersreglement afzonderlijke straffen uitspreekt, beslist weliswaar dat men te doen heeft met afzonderlijke feiten, maar dit belet niet dat elk van deze feiten, die afgezien van hun schadeverwekkende gevolgen bewezen werden verklaard, door de burgerlijke rechter als oorzaak van het ongeval en van de schade kunnen worden aangehouden.

N.V. D. t/ Van Z. en Van M.

Gelet op het bestreden arrest, op 20 februari 1976 door het Hof van Beroep te Gent gewezen ;

Gelet op de beschikking van 13 oktober 1977, waarbij de Eerste Voorzitter beslist dat de zaak in voltallige terechtzitting zal worden behandeld ;

Over de grond van niet-ontvankelijkheid van de voorziening in zoverre ze tegen tweede verweerder is gericht, ambtshalve door het openbaar ministerie opgeworpen en, overeenkomstig artikel 1097 van het Gerechtelijk Wetboek, ter kennis gebracht ;

Overwegende dat geen middel wordt aangevoerd tegen de beslissing waarbij eiseres wordt veroordeeld bepaalde sommen aan tweede verweerder te betalen ;

Overwegende dat, al zou de voorziening tegen eerste verweerder worden ingewilligd, daaruit geen gevolg zou voortvloeien ten aanzien van de beslissing van het arrest waarbij uitspraak wordt gedaan over de betwisting tussen eiseres en tweede verweerder ;

Dat ten opzichte van deze verweerder de voorziening niet ontvankelijk is ;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1319, 1320, 1322 van het Burgerlijk Wetboek, 65 van het Strafwetboek, 3, 4 van de wet van 17 april 1878 houdende de voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering en van het algemeen rechtsbeginsel van het gezag van het gewijsde in strafzaken,

doordat het arrest oordeelt dat «thans beslissen dat het besturen van het voertuig in staat van alcoholemie en dronkenschap zowel als het besturen van het voertuig met een snelheid welke het stoppen voor een voorzienbare hindernis onmogelijk maakte, oorzaak waren van het ongeval, zou, in strijd met wat de strafrechter besliste, erop neerkomen beide misdrijven te aanzien als zijnde opgeleverd door een zelfde feit»,

terwijl, integendeel, wanneer zoals ten deze, de strafrechter verschillende misdrijven afzonderlijk betoegelde, zonder zich

uit te spreken over het oorzakelijk verband tussen deze misdrijven en de schade, de feitenrechter beslissen mag dat de schade het gevolg is van twee fouten die door de strafrechter als afzonderlijke fouten bestempeld werden, maar die de ene zowel als de andere de schade noodzakelijk en rechtstreeks veroorzaakt hebben,

terwijl, bijgevolg, het arrest de regresvordering van eiseres kon toestaan zonder het beginsel van het gezag van gewijsde in strafzaken te schenden, zodat het arrest de inhoud van het door de Politierechtbank te Nieuwpoort gewezen vonnis van 6 november 1973 miskent (schending van de artikelen 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek), en artikel 65 van het Strafwetboek, alsook de artikelen 3 en 4 van de wet van 17 april 1878, houdende de Voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering en het gezag van het gewijsde in strafzaken, schendt :

Overwegende dat uit de stukken waarop het Hof vermag acht te slaan blijkt dat eerste verweerder voor de Politie-rechtbank te Nieuwpoort werd vervolgd wegens te Oostduinkerke, op 28 augustus 1973 te 22.50 uur : A. openbare dronkenschap, B. alcoholintoxicatie aan het stuur, C. dronkenschap aan het stuur, D. verzuim zijn snelheid te regelen om in alle omstandigheden te kunnen stoppen voor een hindernis die kon worden voorzien ;

Overwegende dat voormelde politierechtbank, bij in kracht van gewijsde gegaan vonnis van 6 november 1973, eerste verweerder veroordeelde tot een enkele geldboete wegens de telastleggingen A, B en C — met vervallenverklaring van het recht te sturen gedurende een termijn van twee maanden, wegens de telastleggingen B en C — en tot een andere geldboete wegens de telastlegging D ;

Overwegende dat voormeld vonnis er zich toe beperkt vast te stellen dat de telastleggingen A, B en C «spruiten uit één materieel feit» en — ten einde de vervallenverklaring van het recht tot sturen te wettigen — «dat het ongeval te wijten is aan het persoonlijk toedoen van eerste verweerder», zonder dat het vonnis de oorzaak van het ongeval en van de schade toeschrijft aan één van de misdrijven die het bewezen verklaart of zelfs van die schade gewag maakt ;

Dat de overtreding van artikel 27.1, van het algemeen reglement op de politie van het wegverkeer, evenals het sturen in staat van alcoholintoxicatie of dronkenschap, strafbaar is ongeacht de schadeverwekkende gevolgen van de betegelde feiten ;

Overwegende dat het arrest, om te oordelen dat de politierechtbank noodzakelijk heeft beslist dat de toestand van alcoholintoxicatie en dronkenschap niet de oorzaak of een van de oorzaken van het ongeval is geweest, hierop steunt dat de politierechtbank afzonderlijke straffen heeft uitgesproken, enerzijds wegens alcoholintoxicatie en dronkenschap, en anderzijds wegens de overtreding van het verkeersreglement «welke oorzaak was van het ongeval en de schade» ;

Overwegende dat het vonnis van de politierechtbank deze laatste vaststelling niet inhoudt ;

Overwegende dat het gezag van het gewijsde op de strafvordering voor de burgerlijke rechter beperkt is tot hetgeen zeker en noodzakelijk door de strafrechter werd beslist ;

Overwegende dat in geval van vervolgingen uit hoofde van onvrijwillige slagen of doding, de strafrechter noodzakelijk beslist of een fout het door artikel 418 van het Strafwetboek beoogde gebrek aan voorzichtigheid of voorzorg oplevert en de oorzaak is van de letsels of de dood ;

Overwegende dat de strafrechter die wegens sturen in staat van dronkenschap en wegens inbreuk op het verkeersreglement afzonderlijke straffen uitspreekt, weliswaar beslist dat men te doen heeft met afzonderlijke feiten ; dat zulks echter niet belet dat elk van deze feiten, die afgezien van hun schadeverwekkende gevolgen bewezen werden verklaard, door de burgerlijke rechter als oorzaak van het ongeval en van de schade kunnen worden aangehouden ;

Overwegende dat, nu de strafrechter zich over de schade en de oorzaak ervan niet heeft uitgesproken, en dit ook niet moest doen noch impliciet deed, het hof van beroep ten onrechte oordeelde dat deze rechter, door afzonderlijke straffen uit te spreken, noodzakelijk had beslist dat de staat van alcoholintoxicatie en dronkenschap noch de oorzaak noch een van de oorzaken van het ongeval is geweest ;

Dat het middel gegrond is ;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening in zoverre zij tegen tweede verweerder is gericht ;

Vernietigt het bestreden arrest in zoverre het hoger beroep van eiseres tegen eerste verweerder niet gegrond wordt verklaard en eiseres in de kosten jegens eerste verweerder wordt veroordeeld ;

Beveelt dat van onderhavig arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing ;

Veroordeelt eiseres in de kosten jegens verweerder Van M. ;

Houdt het overige van de kosten aan opdat hierover door de feitenrechter zou worden beslist ;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van Beroep te Antwerpen.

NOOT—In dezelfde zin : Cass., 15 januari 1976, R.W., 1976-77, 2230, Arr. Cass., 1976, 572, Pas., 1976, I, 550 (op strijdig advies van het openbaar ministerie).

Anders : Cass., 7 maart 1974, R.W., 1973-74, 2145, en 20 juni 1975, R.W., 1975-76, 1275.

Zie G. DELVOIE, «De regresvordering van de verzekeraar bij strafrechtelijke veroordeling van de verzekerde tot afzonderlijke straffen wegens inbreuk op de wegcode enerzijds, rijden onder invloed anderzijds (noot bij Cassatie, 7 maart 1974)», R.G.A.R., 1977, 9708.

RAAD VAN STATE

Se KAMER — 9 NOVEMBER 1977

Voorzitter : de h. Depondt

Staatsraden : de hh. Tapie en Van den Bossche

Auditeur : mevr. Geens

Gebruik der talen in bestuurszaken—Taalkaders—Gezag van gewijsde.

Om zich met goed gevolg op een geval van overmacht te kunnen beroepen is het niet voldoende te bewijzen dat de taalkaders voor de Regie der Luchtweegen onmogelijk konden zijn vastgesteld op de datum van de bestreden benoeming, doch moet bewezen worden dat in de behoeften van de dienst niet kon worden voorzien door andere maatregelen dan door een benoeming.

N. t/ Regie der Luchtwegen
Arrest nr. 18.546

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van het besluit van 1 september 1975 waarbij de Minister van Verkeerswezen Willem D., expert bij de Regie der Luchtwegen, met ingang van 10 januari 1973 benoemt tot adjunct-adviseur — hoofd van dienst (rang 12) ; dat het bestreden besluit bij bericht nr. 150 van 25 september 1975 ter kennis van het personeel werd gebracht ;

Overwegende dat W. D. bij ministerieel besluit van 10 januari 1973 een eerste maal tot adjunct-adviseur — hoofd van dienst bij de centrale diensten van de Regie der Luchtwegen werd benoemd ; dat bij arrest nr. 17.032 van 21 mei 1975 de Raad van State deze benoeming op grond van de schending, door het bestreden besluit, van artikel 43, §§ 3 en 5, van de gecoördineerde wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken vernietigde ; dat immers op de datum van de bestreden benoeming de Koning voor de centrale diensten van de Regie der Luchtwegen nog geen taalkaders had vastgesteld ;

Overwegende dat met zijn schrijven van 21 oktober 1976 de directeur-generaal van de Regie der Luchtwegen verklaart dat zoals de vorige door het arrest nr. 17.032 vernietigde benoeming, de thans bestreden benoeming gedaan werd in een vacante betrekking van het centraal bestuur van de Regie der Luchtwegen ; dat verder uit dezelfde brief blijkt dat op de datum van de bestreden benoeming voor dit centraal bestuur nog steeds geen taalkaders bestonden zoals deze voorgeschreven zijn bij artikel 43 van de bij koninklijk besluit van 18 juli 1966 gecoördineerde wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken ; dat hieruit volgt dat de onwettigheid waarop het annulatiearrest nr. 17.032 gebaseerd was, te weten de ontstentenis van taalkaders, op de dag van de bestreden benoeming verder bleef bestaan met het gevolg dat de tegenpartij niet kon overgaan tot deze benoeming dan met schending van het gezag van gewijsde van het arrest nr. 17.032 : dat dit middel ambtshalve ingeroepen moet worden ;

Overwegende dat de tussenkomende partij ter rechtvaardiging van haar benoeming, het beginsel van «behoorlijk bestuur» aanvoert ; dat volgens haar de ontstentenis van taalkaders te wijten is «aan het niet functioneren gedurende ruime tijd van de Vaste Commissie voor taaltoezicht» en aan het feit dat deze commissie «onmogelijk al het administratief werk heeft aangekond» ; dat volgens de tussenkomende partij, de Regie der Luchtwegen op grond van voornoemd beginsel, in deze omstandigheden «wel verplicht was maatregelen te treffen qua organisatie van haar diensten» ;

Overwegende dat om zich met goed gevolg op een geval van overmacht te kunnen beroepen het niet volstaat te bewijzen dat de taalkaders voor de Regie der Luchtwegen onmogelijk konden zijn vastgesteld op de datum van de bestreden benoeming, doch bewezen moet worden dat in de behoeften van de dienst niet kon worden voorzien door andere maatregelen dan de bestreden benoeming ; dat dit bewijs niet geleverd wordt.

(Volgt vernietiging).

NOOT—Het hiervoor afgedrukte arrest is een van de diverse arresten die de laatste maanden door de Raad van State werden gewezen niet alleen wegens miskenning van artikel 43, §§ 3 en 5, van de gecoördineerde wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken omdat nagelaten werd de taalkaders in te richten, maar ook omdat de Raad heeft moeten vaststellen dat men het gezag van

gewijsde heeft miskend, wat op zichzelf een onwettigheid uitmaakt die ambtshalve aangevoerd moet worden. Dit is een onrustwekkende evolutie waaraan binnen de kortst mogelijke tijd een einde moet worden gemaakt.

HOF VAN BEROEP TE GENT

3e KAMER — 17 NOVEMBER 1977

Voorzitter : de h. Carsau

Raadsheren : de hh. Nuytinck en Devos (rapporteur)

Advocaat-generaal : de h. D'Haenens

Verzet—Termijn—Verlenging van termijn.

De verlenging van de termijn van verzet geldt niet wanneer de betekening van het verstekvonnis in België aan de persoon is geschied, zelfs niet ten aanzien van de verdachte die in België noch woonplaats, noch verblijfplaats, noch gekozen woonplaats heeft.

S.

Conclusie van het openbaar ministerie

Overwegende dat beklaagde bij verstekvonnis van 1 september 1976 door de Correctionele Rechtbank te Gent werd veroordeeld tot een gevangenisstraf van 3 maanden en een geldboete van 50 fr. x 40 of 15 dagen vervangende gevangenisstraf wegens : A/ valsheid in geschriften, B/ gebruik van vervalste geschriften, en C/ inbreuk op de wetgeving betreffende de vreemdelingenpolitie ;

Overwegende dat, daar betrokkene noch in België, noch in het buitenland een gekende woon- of verblijfplaats, noch een gekozen woonplaats had, dit verstekvonnis op 28 september 1976 betekend werd aan de procureur des Konings te Gent (artikel 40 Ger. W.) ;

dat hij, ingevolge seining in het C.S.B., op 22 december 1976 gevat werd door de politie te Gent en opgesloten werd in de Rijksgedetineerde te Gent, waar hij, op 23 december 1976, van voormeld verstekvonnis en van de betekening ervan kennis nam ;

dat hij op 5 januari 1977 d.i. de dertiende dag na de kennisneming, bij gerechtsdeurwaardersexploot verzet aantekende ;

Overwegende dat, bij vonnis van 26 januari 1977, de Correctionele Rechtbank te Gent het verzet ontvankelijk heeft verklaard en beklaagde heeft veroordeeld tot een gevangenisstraf van drie maanden (waarvan 55 dagen met uitsstel gedurende een termijn van drie jaar) en een geldboete van 50 fr. x 40 of een vervangende gevangenisstraf van 15 dagen ;

dat tegen dit vonnis tijdig en op regelmatige wijze hoger beroep werd ingesteld door het openbaar ministerie op 2 februari 1977 en door de beklaagde op 7 februari 1977 (maandag) ;

Overwegende dat het bestreden vonnis ten onrechte het verzet van beklaagde ontvankelijk heeft verklaard, daar dit rechtsmiddel werd aangewend buiten de termijn van tien dagen na kennisneming van het verstekvonnis en van de betekening ervan, zoals bepaald in artikel 187, tweede lid, Sv ;

dat ten onrechte de rechtbank aanneemt dat beklaagde over de verlengde termijn beschikte, zoals bepaald door ar-

tikel 55 Ger. W., omdat hij in Frankrijk verblijft ;

Overwegende dat, vóór de invoering van het Gerechtelijk Wetboek, de termijn van verzet in het geval van artikel 187, tweede lid, Sv. verlengd werd ten aanzien van een beklaagde die in België noch woonplaats, noch verblijfplaats, noch gekozen woonplaats had, overeenkomstig artikel 73 Rv. ;

dat dit uitdrukkelijk werd bepaald door artikel 3 van het K.B. nr. 301 van 30 maart 1936 (*Pasin.*, 1936, 239-240) ;

Overwegende dat door de invoering van het Gerechtelijk Wetboek de artikelen 2 en 3 van het K.B. nr. 301 van 30 maart 1936 niet werden opgeheven (cf. Bijvoegsel Gerechtel. Wetboek, artikel 2 (opheffingsbepalingen) — artikel 13) ;

dat hieruit dient te worden afgeleid dat, sedert het invoeren van het Gerechtelijk Wetboek, t.a.v. de beklaagde die in België noch woonplaats noch verblijfplaats, noch gekozen woonplaats heeft, de verlenging van de termijn van verzet in het geval van artikel 187, tweede lid, Sv. gehandhaafd werd en voortaan geschiedt overeenkomstig artikel 55 Ger. W., dat het equivalent is van het vroegere artikel 73 Rv. ;

Overwegende evenwel dat de verlenging van de termijn van verzet in het geval van artikel 187, tweede lid, Sv. enkel van toepassing is voor de beklaagde, die in het buitenland verblijft en niet voor de beklaagde die, zoals in dit geval, kennis neemt in België van de betekening van een verstekvonnis en in België zijnde verzet doet ;

Overwegende immers dat, luidens artikel 55 Ger. W., de verlenging van termijn slechts geldt wanneer de betrokkene in het buitenland verblijft d.w.z. aldaar effectief aanwezig is op het ogenblik waarop hij kennis krijgt van de betekening ;

dat voormelde wetsbepaling niet spreekt van een verlenging van termijn ten gunste van een partij die in het buitenland een verblijfplaats heeft, doch van een partij die in het buitenland verblijft ;

dat trouwens in genen dele bewezen is dat beklaagde in het buitenland enige verblijfplaats heeft en de bevestiging daarvan in het bestreden vonnis enkel steunt op de loutere verklaring van beklaagde ; dat eerder het tegendeel waarschijnlijk is aangezien hij, in gevolge seining in het C.S.B., in België gevat werd ;

dat, hoe dan ook, alleszins vaststaat dat beklaagde op het ogenblik van de kennisname van de betekenis van het verstekvonnis en op het ogenblik van het verzet, niet effectief in Frankrijk (op zijn zogenaamde verblijfplaats) verbleef ;

dat het derhalve zonder belang is te weten of de gevangenis te Gent als de verblijfplaats van opposant kan beschouwd worden, evenmin of hij al dan niet een verblijfplaats heeft in het buitenland, doch enkel of hij op het ogenblik van het verzet in het buitenland verbleef ;

Overwegende dat de verlenging van de termijn van verzet, in het geval van artikel 187, tweede lid, Sv. ten aanzien van personen die in België noch woonplaats, noch verblijfplaats, noch gekozen woonplaats hebben, slechts geldt voor degenen die effectief in het buitenland verblijven op het ogenblik waarop ze kennis krijgen van het verstekvonnis, juist ten einde hen over de nodige tijd te laten beschikken om vanuit het buitenland te reageren ;

dat de supplementaire termijn, bepaald door artikel 55 Ger. W., inderdaad werd toegekend om de betrokken partij de mogelijkheid te geven om vanuit het buitenland en in acht genomen de afstand, over de nodige tijd te beschikken om het nodige te doen om een rechtsmiddel aan te wenden ; dat daarom trouwens de termijnen van artikel 55 Ger. W., verschillen, al naar gelang van de plaats in het buitenland waar de betrokkene zich bevindt (*Rapport Van Reepinghen* —

Code judiciaire et son annexe — Ed. Bruylant, 1967, blz. 330 : «Aucune augmentation de délais en raison de la distance à l'intérieur du pays n'est prévue. Elle ne serait plus justifiée.

A l'égard des parties qui ne sont pas domiciliées à l'intérieur du pays, il y a lieu d'augmenter les délais lorsque la loi l'impose explicitement... Au délai ordinaire est ajouté un délai spécial ; ce délai supplémentaire a pour but de permettre la transmission de l'acte et de la réponse à y donner par voie postale, exploit de citation ou de signification de jugement» ;

Overwegende dat wanneer, zoals in het onderhavig geval, de beklaagde in België kennis krijgt van de betekening van het verstekvonnis en hiertegen in België reageert, er geen aanleiding bestaat om hem verlenging van termijnen toe te staan, daar de redenen die aan deze verlenging ten grondslag liggen (nl. de afstand) niet voorhanden zijn ;

Om deze redenen,

Behage het aan het Hof,

het hoger beroep van het openbaar ministerie ontvankelijk te verklaren en gegrond ;

derhalve het bestreden vonnis teniet te doen en opnieuw wijzend het verzet van beklaagde tegen het verstekvonnis van 1 september 1976 niet ontvankelijk te verklaren wegens laat-tijdigheid van het rechtsmiddel.

Arrest

Het hoger beroep van het openbaar ministerie en van de beklaagde is naar tijd en vorm regelmatig.

De beklaagde is ter terechtzitting niet verschenen hoewel behoorlijk gedagvaard.

Daar het standpunt van het openbaar ministerie impliceert dat het vonnis bij verstek van 1 september 1976 t.o.v. de beklaagde kracht van gewijsde gekregen had, moet deze aan gelegenheid onderzocht worden alvorens over het hoger beroep van de beklaagde te beslissen.

Over de ontvankelijkheid van het verzet

Het aangevochten vonnis zette op nauwkeurige wijze uiteen hoe en op welke data het vonnis bij verstek van 1 september 1976 van de Correctionele Rechtbank te Gent betekend werd, respectievelijk hoe en op welke data de beklaagde van dit vonnis en zijn betekening kennis kreeg. Nu uit deze uiteenzetting volgt dat de beklaagde op 23 december 1976 in de Rijksgevangenis te Gent van het vonnis en zijn regelmatige betekening op 28 september 1976 kennis kreeg, rijst de vraag op of het door hem bij exploit van 5 januari 1977 betekend verzet tijdig en derhalve ontvankelijk was. De eerste rechter beslechtte de vraag in bevestigende zin.

Artikel 3 van het K.B. nr. 301 van 30 maart 1936 tot wijziging van de termijnen van rechtspleging en van de wet van 28 juni 1889 betreffende de exploiten in strafzaken en in fiscale zaken te betekenen aan personen die niet hun woonplaats in België hebben, mag niet afgezonderd worden van de overige artikelen van bedoeld K.B. en evenmin van de bij dit K.B. niet gewijzigde bepalingen van het voormalig Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. Het is immers slechts mogelijk de ware draagwijdte van artikel 3 te ontdekken door een verband te leggen tussen deze verschillende bepalingen.

Naar luid van het bij het K.B. van 30 maart 1936 ongewijzigd artikel 74 van het Wetboek van Burgerlijke Rechts-

vordering gold de verlenging van de termijnen van rechtspleging niet wanneer de dagvaarding of de citatie betekend werd aan de persoon binnen het Rijk. Artikel 1038ter van hetzelfde wetboek, ingevoerd bij artikel 47 van het K.B. van 30 maart 1936, was opgesteld in dezelfde zin: « In geval van kennisgeving van een akte of van betekening van een exploit of een vonnis in België, wordt de toepasselijke termijn steeds bepaald door de plaats van de kennisgeving of van de betekening, zelfs wanneer hij aan wie de kennisgeving of de betekening wordt gedaan er woonplaats noch verblijfplaats heeft. »

Het toepassingsveld van het besproken artikel 3 en zijn betekenis werden aldus duidelijk vastgesteld. De in dit artikel voorziene verlenging van termijnen gold niet ten aanzien van de personen die in België noch woonplaats, noch verblijfplaats, noch gekozen woonplaats hadden, voor zover de betekening van de dagvaarding of de citatie, respectievelijk de kennisgeving of de betekening van een akte of een vonnis, in België aan hun persoon had kunnen gebeuren. Dit werd onder het stelsel van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering onder meer toegepast inzake hoger beroep (A.P.R. V°, Beroep in burgerlijke zaken en in zaken van koophandel, blz. 169, nr. 364).

Artikel 55 van het Gerechtelijk Wetboek, dat artikel 73 (gewijzigd bij art. 3 van het K.B. van 30 maart 1936) van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering vervangen heeft, heeft deze basisprincipes niet gewijzigd. Dit blijkt o.m. uit artikel 709 van hetzelfde wetboek, waarvan de tekst als volgt luidt: « Voor hen die noch woonplaats, noch verblijfplaats, noch gekozen woonplaats hebben in België, wordt de termijn verlengd zoals bepaald in artikel 55, behalve wanneer de dagvaarding aan hun persoon in België is betekend. » Anderzijds gaf de heer Van Reepinghen in zijn verslag over de gerechtelijke hervorming de volgende aantekening bij artikel 55 Ger. Wetboek: « Aucune augmentation de délais en raison de la distance à l'intérieur du pays n'est prévue. Elle ne serait pas justifiée. A l'égard des parties qui ne sont pas domiciliées à l'intérieur de pays, il y a lieu d'augmenter les délais lorsque la loi l'impose explicitement ... Au délai ordinaire est ajouté un délai spécial; ce délai supplémentaire a pour but de permettre la transmission de l'acte et de la réponse à y donner par voie postale, exploit de citation ou de signification de jugement » (Rapport Van Reepinghen — Code judiciaire et son annexe — Ed. Bruylant, 1967, blz. 330).

Nu daaruit volgt dat het toepassingsgebied van artikel 3 van het K.B. van 30 maart 1936 (art. 73 van het W.B.R.), thans vervangen bij artikel 55 van het Gerechtelijk Wetboek, niet werd gewijzigd, brengt dit met zich mee dat de eerste rechter het verzet van de beklaagde, gedaan meer dan tien dagen na de dag van de kennisneming in België van het vonnis bij verstek van 1 september 1976 en van zijn betekening, ten onrechte ontvankelijk heeft verklaard. Mitsdien mocht de eerste rechter het vonnis bij verstek van 1 september 1976, dat kracht van gewijsde had gekregen, niet meer intrekken noch wijzigen.

Over de ontvankelijkheid van het hoger beroep van beklaagde.

Dit hoger beroep is ontvankelijk.

Op die gronden,

Het Hof, rechtdoende bij verstek,

Gelet op artt. 162, 186, 194, 211 van het Wetboek van Strafvordering en 24 der wet van 15 juni 1935,

al deze wetsbepalingen door de heer Voorzitter ter terechtzitting van heden aangeduid;

Verklaart de hoger beroepen ontvankelijk;

Doet het aangevochten vonnis teniet;

Opnieuw wijzende, verklaart het verzet van de beklaagde tegen het vonnis bij verstek van 1 september 1976 van de Correctionele Rechtbank te Gent, niet ontvankelijk;

ARBEIDSHOF TE GENT

Se KAMER — 3 FEBRUARI 1978

Voorzitter: de h. De Sutter

Substituut-generaal: de h. Van der Steichel

Advocaat: mr. Van Hille loco Westerlinck

Bevoegdheid—1. Territoriale bevoegdheid—Verwijzing naar een buitenlandse rechter—Draagwijdte van het art. 660 Ger. W.—2. Toepassingsgebied van art. 86 van de E.E.G.-verordening nr. 1408/71.

1. Een Belgische rechter is er niet toe gerechtigd door toepassing te maken van art. 660 Ger. W. een gerechtelijke instantie van een vreemde soevereine staat te verbinden wat haar bevoegdheid betreft.

Een rechtstreekse verwijzing van het geschil naar een vreemde rechter schendt het principe van de territorialiteit van rechtsmacht, dat tot de internationale openbare orde behoort.

2. Art. 86 van de E.E.G.-verordening nr. 1408/71 bepaalt slechts, ten opzichte van de gerechtelijke instantie, dat die waarop ten onrechte een beroep werd gedaan, het beroepsschrift onverwijld zal doen toekomen aan de bevoegde instantie van de andere lid-staat, hetzij rechtstreeks hetzij door bemiddeling van de bevoegde autoriteiten van de betrokken lid-staat.

Procureur-generaal bij het Hof van Beroep en het Arbeidshof te Gent
t/ V. en R. W. P.

De oorspronkelijke vordering strekte ertoe een rustpensioen te krijgen voor een tewerkstelling als werknemster in Duitsland gepresteerd tijdens de jaren 1940-1944, rustpensioen dat haar door de Duitse administratieve overheid, ter zake bevoegd, namelijk de « Landesversicherungsanstalt Rheinprovinz Düsseldorf », geweigerd werd.

De eerste rechter (Arbrb. Dendermonde, afd. St.-Niklaas, 18 november 1977) verklaarde zich ten gronde niet bevoegd ter berechting van het geschil en verwees de zaak zonder kosten naar het Sozialgericht te Düsseldorf, Grafenbergerallee 125-133.

Eiser in hoger beroep stelt tegen dit vonnis hoger beroep in op grond dat de verwijzing naar een buitenlandse rechtbank buiten de perken valt van artikel 660 van het Gerechtelijk Wetboek, aangezien het in casu om een geschil van attributie aan een buitenlands gerecht gaat en artikel 86 van de Verordening van de Europese Economische Gemeenschap nr. 1408/71 niet toelaat af te leiden dat mag worden afgeweken van het principe, dat de rechtbanken steeds hun eigen procedureregelen in acht dienen te nemen.

Artikel 4 van dezelfde verordening maakt bovendien de materiële werkingssfeer louter toepasselijk op de wettelijke

regelen betreffende de takken van de sociale zekerheid, doch niet op de regelen van intern recht die de bevoegdheid bepalen van de rechtbanken.

Eiser in hoger beroep beperkt aldus zijn hoger beroep tot de beschikking van het vonnis waarbij de zaak zonder kosten verwezen werd naar het Sozialgericht te Düsseldorf, Grafenbergerallee 125-133.

Het is een algemeen beginsel van de internationale openbare orde, dat territoriale beperkingen worden opgelegd aan de organen van soevereine staten; elke staat onthoudt zich bevelen te geven aan vreemde staatsorganen; omgekeerd acht geen enkele staatsbediende zich rechtstreeks gebonden door bevelen of aanbevelingen gegeven door een vreemde staat.

Het rechtsbestel en onder meer de wettelijke organisatie voor iedere rechtsstaat is beperkt tot binnen de eigen grenzen. Dit sluit het uitoefenen van elke gerechtelijke dwang uit door organen van de ene staat tegenover gelijkaardige van een andere staat (F. Rigaux, *Droit international privé* nrs. 15 e.v., uitgave 1968, Larcier).

In het Belgisch Gerechtelijk Wetboek wordt dit rechtsbeginsel teruggevonden in artikel 570 nopens de formaliteit van het exequatur. Welnu, een rechtstreekse verwijzing overeenkomstig artikel 660 van het Gerechtelijk Wetboek verbiedt de rechter naar wie de zaak verwezen wordt, om welke reden ook een nieuwe betwisting nopens zijn bevoegdheid ratione materiae of ratione loci uit te lokken of te dulden (A. Fettweis, *Handboek van gerechtelijk recht*, II, *Bevoegdheid*, nrs. 57 en 59 in fine).

Het hoeft derhalve geen betoog dat in casu de eerste rechter door toepassing te maken van deze Belgische wetsbepaling—uiteraard slechts rechtsgeldig binnen de territorialiteit van de Belgische Staat niet gerechtigd was een gerechtelijke instantie van een vreemde soevereine staat, namelijk de Duitse Bondsrepubliek, te verbinden wat haar bevoegdheid betreft.

Eiser in hoger beroep wijst er terecht op dat het toepassingsgebied van de E.E.G.-verordening nr. 1408/71 (art. 4) geen betrekking heeft op de regelen van rechtspleging.

Artikel 86 van dezelfde verordening bepaalt verder enkel, ten overstaan van de gerechtelijke instantie, dat die waarop ten onrechte beroep werd gedaan, het beroepschrift onverwijld zal doen toekomen aan de bevoegde instantie van de andere lid-staat, hetzij rechtstreeks, hetzij door bemiddeling van de bevoegde autoriteiten van de betrokken lid-staat. De datum waarop het beroepschrift bij een rechterlijke instantie van de andere lid-staat is ingediend, wordt beschouwd als datum waarop deze is ingediend bij de rechterlijke instantie welke bevoegd is hiervan kennis te nemen.

De bepaling van deze verordening laat derhalve geen rechtstreekse verwijzing van het geschil toe in de zin van artikel 660 van het Gerechtelijk Wetboek, waardoor de vreemde rechterlijke instantie, zoals boven uiteengezet, minstens wat haar bevoegdheid betreft, gebonden zou zijn door deze rechterlijke beslissing van een rechtbank van de eerste lid-staat bij wie het hoger beroep was ingediend.

Artikel 48 van de E.E.G.-verordening nr. 574/72 betreft de louter administratieve regeling en regelt aldus de mededeling van de administratieve beslissing en bepaalt dat die mededeling de kennisgeving dient te bevatten van de openstaande rechtsmiddelen en de beroepstermijnen. Deze verordeningsbepaling heeft derhalve geen betrekking op de gerechtelijke procedure.

Aldus dient uit het hierboven vermelde te worden besloten dat de eerste rechter zich terecht onbevoegd verklaarde om te

oordelen voor een beroepschrift gericht tegen een beslissing uitgesproken door de administratieve Duitse overheid, doch dat het vonnis bovendien zich ertoe moest beperken het kwestieus «beroepschrift» te doen toekomen aan de bevoegde rechterlijke instantie van de betrokken lidstaat, hetzij rechtstreeks hetzij door bemiddeling van de bevoegde autoriteiten van die betrokken lid-staat.

Door de «rechtstreekse verwijzing van het geschil» werd het principe van de territorialiteit van rechtsmacht, wat tot de openbare orde behoort, geschonden.

Het hoger beroep is derhalve gegrond.

Op die gronden,

Het Arbeidshof,

Verklaart het hoger beroep ontvankelijk en gegrond,

Vernietigt het bestreden vonnis binnen de perken van het hoger beroep en opnieuw oordelend desaan gaande,

Toepassing nakend van artikel 86 van de Europese Economische Gemeenschap-verordening nr. 1408/71 van 14 juni 1971,

Beveelt dat het beroepschrift ingediend door Maria V. op 24 juni 1976, dus binnen de maand na de kennisgeving van 4 juni 1976, en gericht tegen de «Landesversicherungsanstalt, Rheinprovinz, D 4000-Düsseldorf», onverwijld zal worden overgezonden aan het «Sozialgericht, Grafenbergerallee, 125-133, Düsseldorf, Bundesrepublik, Deutschland, ten einde te handelen zoals het hoort,

Verwijst tweede verweerder in hoger beroep, met toepassing van artikel 107, lid 2, van het Gerechtelijk Wetboek, in de kosten van beide aanleggen.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE BRUSSEL

24e KAMER — 14 FEBRUARI 1978

Voorzitter : de h. Durant

Openbaar ministerie : de h. De Brauwere

Smaad—Adjunct-commissaris van politie.

Het smaden van een adjunct-commissaris van politie maakt geen overtreding uit van art. 275 Siv. maar valt onder de toepassing van art. 276 Siv.

F.

(...) Overwegende dat de zaken gekend onder nrs. 43.39.456/77, 41.02.3528/77 en 41.02.3733/77 samenhangend zijn en derhalve dienen gevoegd te worden in het belang van een goede rechtsbedeling;

Overwegende dat de tenlasteleggingen A 1 tot en met A 5 en B inzake not. nr. 43.39.456/77, bewezen zijn;

dat de inbreuken sub A 4 en B de uiting zijn van één zelfde strafbare gedraging; dat slechts één straf dient te worden uitgesproken;

Ten aanzien van de zaak nr. 41.02.3528/77

Overwegende dat het smaden van een adjunct-politiecommissaris geen inbreuk uitmaakt op art. 275, maar wel op art. 276 van het Strafwetboek (zie Nypels & Servais — Tome II; Nouvelles n° 5232; Marchal & Jaspar — Deel II nr.

1598); dat er dus aanleiding bestaat tot de volgende nieuwe omschrijving van de tenlastelegging A: «door woorden, daden, gebaren of bedreigingen Van O. Daniel, adjunct-politiecommissaris in de uitoefening of ter gelegenheid van de uitoefening van zijn bediening gesmaad te hebben»;»

dat de aldus nieuw omschreven tenlastelegging echter niet is bewezen; dat «gesticuleren» niet noodzakelijk smaad betekent; dat de tenlastelegging B daarentegen wel is bewezen;

Overwegende dat de tenlasteleggingen A, B en C inzake 41.02.3733/77 bewezen zijn;

Overwegende dat de feiten van alle bedoelde inbreuken sub A, B en C (41.02.3733/77) een collectief misdrijf uitmaken bij eenheid van opzet; dat slechts één straf dient te worden uitgesproken;

(...)

NOOT—Over smaad jegens adjunct-commissarissen van politie

1. Luidens art. 275 Sw. wordt hij die een magistraat van de administratieve orde of een lid van de rechterlijke orde in de uitoefening of ter gelegenheid van de uitoefening van zijn bediening smaad door daden, woorden, gebaren of bedreigingen gestraft met gevangenisstraf van vijftien dagen tot zes maanden en met geldboete van vijftig frank tot driehonderd frank.

Daar de Franse rechtspraak het oneens was omtrent de vraag of commissarissen van politie al dan niet beschouwd moesten worden als magistraten (Cass.fr., 30 juli 1812, *Sir.*, 1813, I, 73; Cass. fr., 9 maart 1837, *Sir.*, 1837, I, 314; Cass.fr., 2 maart 1838, *Sir.*, 1838, I, 359) en ook de Belgische rechtspraak aarzeld (Hof Brussel, 27 januari 1827, *Pas.*, 1827, 35; Hof Brussel, 14 juli 1837, *Pas.*, 1837, 182), werd bij de voorbereidende besprekingen van de Gemeentewet van 30 maart 1836, op voorstel van volksvertegenwoordiger Bosquet, uitdrukkelijk overeengekomen in art. 123 van de Gemeentewet te bepalen dat de commissarissen van politie magistraten zijn.

2. Onmiddellijk rees dan de vraag of ook de adjunct-commissarissen van politie als magistraten moesten worden beschouwd. De rechtspraak loste het probleem in negatieve zin op (Corr. Mechelen, 16 mei 1843, *B.J.*, 1843, 1262; Cass., 29 juli 1844, *Pas.*, 1844, I, 260; Cass., 25 februari 1861, *Pas.*, 1861, I, 129).

Maar blijkbaar was niet iedereen met deze opvatting en alzo waren J. Nypels en F. Tielemans de mening toegedaan dat adjunct-commissarissen evengoed als de commissarissen van politie magistraten waren (J. NYPELS, *Le code pénal belge interprété*, 1e ed., I, pp. 718-719; noot van J. Nypels in A. CHAUVEAU en F. HÉLIE, *Théorie du code pénal*, 2e ed. b., nr. 2058; C. DE BROUCKÈRE en F. TIELEMANS, *Répertoire de l'administration et du droit administratif de la Belgique*, tw. «Commissaire de police et adjoints», p. 142).

3. Tijdens de parlementaire besprekingen van het Strafwetboek kwam het probleem opnieuw ten berde en J.J. Haus schreef in zijn rapport: «Il paraît douteux que ces adjoints puissent être considérés comme magistrats. Au reste, il n'est point nécessaire de leur attribuer ce caractère, car les art. 514 et 520 du projet les protègent suffisamment contre les outrages dont ils pourraient devenir l'objet à raison de leurs fonctions» (*Législation criminelle de la Belgique*, 11, p. 526, nr. 12).

4. Hoewel de wetgever het probleem in het ongewisse liet, sloot de doctrine zich geleidelijk aan bij de rechtspraak van het Hof van Cassatie. Bij de heruitgave van het werk van J. Nypels door J. Servais (2e ed., II, p. 218, n° 6) werd rekening gehouden met de gewijzigde opvattingen ter zake en bijna alle latere auteurs gingen ermee akkoord dat adjunct-commissarissen van politie niet kunnen worden beschouwd als magistraten (*Pand. B.*, tw. «Commissaire de police», nr. 271; tw. «Magistrat, magistrature», nr. 9; tw. «Officier de police», nr. 3; tw. «Outrage envers les fonctionnaires», nrs. 89-92; G. BELTJENS, *Code pénal*, art. 275, nr. 26bis; R.P.D.B., tw. «Outrage», nr. 53; M. RIGAUX en P.E. TROUSSE, *Les crimes et les délits du code pénal*, IV, p. 468; A. MARCHAL en J.P. JASPAR, *Droit criminel*, 2e ed., I, p. 291, nr. 755).

5. In de derde editie van zijn *Droit criminel*, komt A. Marchal terug op dit probleem en uit de weifelende houding van J. Haus tijdens de parlementaire besprekingen leidt hij thans af dat adjunct-

commissarissen in bepaalde gevallen toch moeten worden beschouwd als magistraten van de administratieve orde. «Le critère étant la nature de la fonction réellement exercée, il importera de vérifier si l'adjoint n'exerçait pas au moment des faits des fonctions de commissaire en chef» (I, p. 61, nr. 1599).

Dit zou erop neerkomen dat het openbaar ministerie bij het dossier een organogram met de taakverdelingen voegt en dat de partijen dan oeverloze discussies kunnen beginnen over de specifieke opdracht, zending of taak van de commissaris van politie!

Voor deze guitige teruggreep naar de voorgeschiedenis van het strafrecht bestaat er geen aanknopingspunt in de recente rechtspraak of doctrine en er was bijgevolg ook geen aanleiding om de sedert decennia begraven en ondergedolven controversen terug op te spitten.

6. «Drei berichtigende Worte des Gesetzgebers und ganze Bibliotheken werden zu Makulatur», schreef J.H. von Kirchmann in 1848... In casu heeft de wetgever van 1836 welbewust de gewenste precisering betreffende het statuut van de commissarissen van politie in artikel 123 van de Gemeentewet ingelast.

In art. 125 van de Gemeentewet betreffende de aanstelling van adjunct-commissarissen werd een dergelijke bepaling niet overgenomen en daaruit heeft het Hof van Cassatie in zijn constante rechtspraak terecht afgeleid dat daaruit op afdoende wijze blijkt dat de wetgever met voorkennis het statuut van magistraat van de administratieve orde niet heeft willen verlenen aan deze ambtenaren.

7. De aarzelende houding van J.J. Haus moet naar mijn mening niet verklaard worden aan de hand van een brede of enge interpretatie van de artt. 123 en 125 van de Gemeentewet ingeval de adjunct-commissaris zijn dienstchef rechtstreeks bijstaat of vervangt, want zulke delegatie verleent hem niet het statuut van magistraat van de administratieve orde.

De uitleg moet veeleer gezocht worden in de specifieke rol die aan de commissaris en ook aan zijn adjuncten toebedeeld wordt in het gerechtelijk apparaat.

Inderdaad, wanneer de adjunct-commissaris van politie met toepassing van art. 156 van het Gerechtelijk Wetboek de procureur des Konings en zijn substituten bijstaat in de uitoefening van hun ambt bij de politierechtbank (Hof Brussel, 27 januari 1827, *Pas.*, 1827, 35) of wanneer hij als hulpofficier van de procureur des Konings op grond van art. 50 van het Wetboek van Strafvordering optreedt (Cass., 25 februari 1861, *Pas.*, 1861, I, 129), dan vervult hij als lid van de rechterlijke orde een justitiële functie en dan lijkt het ook normaal dat hij de bijzondere bescherming van art. 275 van het Strafwetboek zou genieten, zoals ook de plaatsvervangende rechters, de rechters in sociale zaken, de rechters in handelszaken en de raadsheeren in sociale zaken in de uitoefening van hun rechterlijke functie deze bescherming genieten.

A. Vandeplass

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

KORT GEDING — 30 SEPTEMBER 1977

Voorzitter: de h. Van Camp

Advocaten: mrs Clinck en Michielsens

Kort geding—Voeren van publiciteit op wederrechtelijk opgerichte reclameborden—Stedebouw—Feitelijkeheid.

Het voeren van publiciteit op reclameborden, opgericht zonder voorafgaande schriftelijke en uitdrukkelijke vergunning van het college van burgemeester en schepenen, conform art. 44 van de wet van 29 maart 1962, gewijzigd bij art. 4 van de wet van 22 december 1970, houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en van de stedebouw, maakt een feitelijke uit, die kennelijk tegen het recht indruist en waaraan de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, rechtsprekende in kort geding, bij wege van spoedeisende maatregel een einde kan maken overeenkomstig art. 584 Ger. W.

Gemeente Wilrijk t/ N.V. B.

Overwegende dat de eis gebaseerd is op onze bevoegdheid in spoedeisende gevallen een einde te maken aan feitelijke toestanden of aan feitelikheden «die kennelijk tegen het recht indruisen»; dat een dergelijke feitelijkeheid steeds een toestand of een gedrag veronderstelt op grond waarvan de tegenpartij verhinderd wordt een niet aan twijfel onderhevig recht uit te oefenen (Fettweis, II nr. 474);

Overwegende dat de door eisende partij aangevoerde feitelijkeheid als volgt kan worden samengevat:

- verwerende partij nam van de heer J. de gevel van het eigendom Vredelaan 36, hoek Heistraat, te Wilrijk in huur met het uitsluitend recht er reclame op te plaatsen; verwerende partij bracht ingevolge dit vier reclameborden plat tegen de gevel van het leegstaande huis Heistraat 85 Vredelaan aan, zonder voorafgaande schriftelijke en uitdrukkelijke vergunning van het College van Burgemeester en Schepenen; deswege werd proces-verbaal van vaststelling opgesteld op 12 augustus 1977 wegens overtreding van art. 44 der Wet van 29 maart 1962, gewijzigd bij art. 4 der Wet van 22 december 1970 en van art. 59bis, § 2, van het Gemeentelijk Politie-reglement betreffende de *bouwingen en woningen*; deze vaststelling werd bekrachtigd door de burgemeester en overgezonden aan de procureur des Konings ten einde de dwangprocedure tot herstel der plaatsen in hun vorige staat in te zetten;

Overwegende dat eisende partij doet gelden dat de aangebrachte panelen dienen te worden beschouwd als een als bouwwerk aangemerkte reclameinrichting die niet valt onder toepassing van de algemene regelen op het aanplakken en reclamemaken krachtens art. 3, 7°, van het Koninklijk Besluit van 25 april 1973 en geen eensluitend advies van de gemachtigde ambtenaar vergt, maar wel de door artikel 44 der Wet van 29 maart 1962 voorgeschreven vergunning, die in casu niet verleend werd;

Overwegende verwerende partij met reden poneert dat de affiches en de panelen waarop ze zijn aangebracht, twee afzonderlijke begrippen vormen en dat de wetgeving inzake Stedebouw hoofdzakelijk het oprichten van de panelen betreft die bestemd zijn om affiches te dragen;

Overwegende nochtans dat deze vaststelling in casu niet dienstig is tot oplossing van het geschil, aangezien alle gevolgen van een eventuele feitelijkeheid op hun beurt logischerwijze feitelikheden zouden uitmaken;

Overwegende dat de nieuwe tekst van artikel 68, zoals bepaald door de Wet van 22 december 1970, de bevoegdheid tot staking der werken toekent aan de gemachtigde ambtenaar, mits met bekrachtiging door de burgemeester, terwijl wij slechts bevoegd blijven om te oordelen over de eventuele opheffing van deze maatregel, welke opheffing in casu niet gevraagd werd; dat aldus onze bevoegdheid in deze verminderd werd aangezien het oorspronkelijk artikel de schorsing toevertrouwde aan de voorzitter;

Overwegende dat de proceduriële regelmatigheid van beoeld bevel tot staking niet wordt aangevochten;

Overwegende dat van geen belang is te weten of de werken bij verrassing werden uitgevoerd om dit bevel tot staking te voorkomen;

Overwegende dat het beginsel van scheiding der machten er zich tegen verzet dat wij zouden vermogen te oordelen over de motieven van het getroffen bevel tot staking — bv. of een opening van 1 meter esthetischer zou zijn dan een opening van 3 meter — en dat wij aldus slechts kunnen besluiten dat

het aanbrengen van de panelen in kwestie zonder voorafgaande vergunning, gebeurde met miskenning van de rechten van eisende partij op dit stuk en het verder gebruik voor reclamedoelinden, in afwachting van een eindbeslissing, een feitelijkeheid is;

Overwegende dat wij niet zouden bevoegd zijn om op heden, in afwachting van de beslissing ten gronde, de afbraak te gelasten; dat het echter duidelijk is dat deze wederrechtelijk aangebrachte panelen, alle zaken in staat blijvende, voorlopig niet kunnen worden aangewend voor het doel waartoe ze bestemd zijn, d.i. het aanbrengen van reclame;

Om die redenen;

Bevelen verwerende partij de publiciteit die ze voert op de door haar aangebrachte reclameborden aan het leegstaande hoekhuis Heistraat 85/Vredelaan te Wilrijk, te verwijderen;

Leggen verwerende partij verbod op deze borden nog voor reclamedoelinden aan te wenden in afwachting van de beslissing ten gronde;

En bij gebreke zulks te doen, machtigen eisende partij binnen 48 uren na de betekening van deze uitspraak, de aangebrachte reclame te doen verwijderen, hetzij door eigen werkvolk, hetzij door het ambt van de eerste daartoe aangezochte gerechtsdeurwaarder, desnoods met bijstand van de openbare macht;

Verklaren de hieruit voortspruitende kosten invorderbaar op eenvoudige voorlegging van de gekweten factuur;

Veroordelen verwerende partij tot de kosten van huidige geding

(...)

NOOT—1. Bovenstaande beschikking werd bevestigd bij arrest van 2 november 1977 van het Hof van Beroep te Antwerpen.

2. Zie in verband met «feitelikheden»: J. M. POUPART, «Les voies de fait et la juridiction des référés», *Ann. Dr.*, 1974, 319; A. VORMEZELE en P. MARCHAL, *Rép. Not.*, tw. «Référé», p. 42 - 43.

ARRONDISSEMENTSRECHTBANK TE OUDENAARDE

23 NOVEMBER 1977

Voorzitter: de h. Van den Berghe

Rechters: de hh. Janssens de Varebeke en Heyvaert

Procureur des Konings: de h. Sebrechts (strijdig advies)

Advocaten: mrs. De Troyer

Bevoegdheid—Rechtbank van koophandel—Overname handelszaak—Objectieve daad van koophandel.

Sedert de wijziging van art. 2 W. Kb. door de wet van 3 juli 1956 wordt elke aankoop van een handelszaak om het te exploiteren als een objectieve daad van koophandel aangemerkt.

Nu beide echtgenoten de verbintenis betreffende de aankoop van de handelszaak onderschreven en ongeacht wie van beiden in feite of in rechte sedertdien de herberg drijft, hebben zij beiden een handelsdaad gesteld en is de rechtbank van koophandel bijgevolg bevoegd.

S. t/ R. en De L.

De eiseres had beide verweerders voor de Rechtbank van Koophandel te Oudenaarde laten dagvaarden ten einde hun solidaire veroordeling te verkrijgen tot het betalen van 350.000 fr. in hoofdsom wegens de overdracht van haar handelszaak.

De gedaagden werden in de dagvaarding met het beroep van muzikleraar resp. bediende vermeld.

Op de inleidende zitting lieten zij beiden verstek gaan maar de rechtbank van koophandel verwees in haar vonnis van 25 oktober 1977, op het ambtshalve aangevoerd middel van onbevoegdheid, de zaak naar de arrondissementsrechtbank, bij toepassing van de bepalingen van artikel 640 van het Gerechtelijk Wetboek.

Uit de overgelegde fotokopie van de schuldbekentenis door de beide gedaagden ondertekend, blijkt dat zij «voor overname handelszaak» erkennen solidair de som van 265.289 fr. aan de eiseres verschuldigd te zijn en dat zij zich verbinden om deze som met maandelijksse betalingen van 10.848 fr te voldoen.

Terwijl vroeger de rechtspraak verdeeld was betreffende de vraag of de overname van een handelszaak om ze te exploiteren, als een daad van koophandel in hoofde van de overnemers kon worden beschouwd, is thans sedert de wijziging van artikel 2 van het Wetboek van Koophandel door de wet van 3 juli 1956, alle twijfel daaromtrent weggenomen en wordt elke aankoop van een handelszaak om ze te exploiteren als een objectieve daad van koophandel aangemerkt.

In die omstandigheden, en nu de beide echtgenoten de verbintenis onderschreven betreffende de aankoop van het handelsfonds en ongeacht wie van beiden in feite of in rechte sederdien de herberg drijft, hebben zij beiden een handelsdaad gesteld en blijft de rechtbank van koophandel te hunnen opzichte bevoegd ingevolge de bepalingen van artikel 573, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek, zodat de onderhavige zaak naar die rechtbank dient te worden teruggewezen.

(...)

NOOT—1. Zie in verband met de aankoop van een handelszaak om ze te exploiteren als objectieve daad van koophandel : A. FETWEIS, *Bevoegdheid*, p. 162, nr. 297 ; L. FREDERICQ, *Handboek van Belgisch handelsrecht*, 1, 1976, p. 130 ; J. VAN RYN en J. HEENEN, *Principes de droit commercial*, 1, 1976, p. 393, nr. 429.

2. Blijkbaar werd uit het oog verloren dat de rechtbank van koophandel slechts bevoegd is overeenkomstig art. 573, 1°, Ger. W., indien eiser én verweerder beiden handelaar zijn. Weliswaar is sinds de wetswijziging van 24 juni 1970, waarbij een laatste lid aan art. 573 Ger. W. werd toegevoegd, voldoende dat minstens de verweerder handelaar is.

J.L.

wat de aan de deskundigen die overeenkomstig art. 594, 1°, Ger. W. worden benoemd, gegeven opdracht betreft.

D. e.a. t/ L.

Overwegende dat eerst de regelmatigheid van het deskundig onderzoek, waarop eisers hun vordering baseren moet worden onderzocht ;

Dat verweerder inderdaad opwerpt dat de deskundige door ons op een eenzijdig verzoekschrift werd aangesteld, zodat het tegenover hem geen contradictoir karakter vertoont ;

Dat nochtans dient opgemerkt dat het eenzijdig karakter van de gevolgde procedure zich beperkt tot de aanbidding van het verzoekschrift en de erop volgende aanstelling van de deskundige, doch dat het verder verloop van de procedure een contradictoir karakter vertoont omdat de aangestelde deskundige de hem toevertrouwde opdracht slechts regelmatig kan uitvoeren mits de door de wet in dergelijke gevallen opgelegde pleegvormen worden nageleefd ;

Dat de deskundige zich hieraan heeft gehouden aangezien verweerder op het deskundig onderzoek aanwezig was en kennis heeft gekregen van het deskundig verslag en derhalve in de gelegenheid werd gesteld eventueel zijn opmerkingen kenbaar te maken, zodat de rechten van de verdediging in geen enkel opzicht werden miskend ;

Overwegende dat verweerder verder opwerpt dat de opdracht waarmee de deskundige werd belast in strijd is met de bepalingen van art. 594, 1°, Ger. W., d.w.z. dat wij enkel bevoegd zijn om, op grond van bedoeld wetsartikel, een deskundige aan te stellen om de plaatselijke toestand te beschrijven of eenvoudige vaststellingen te doen doch niet om de oorzaak van deze toestand te onderzoeken of de veroorzaakte schade te beramen ;

Dat deze stelling niet kan worden gevolgd ;

Dat inderdaad dient aangestipt dat het Gerechtelijk Wetboek onder andere de vereenvoudiging van de procedure heeft beoogd en zoveel mogelijk de middelen, die vroeger konden worden aangevoerd om de procedure te vertragen, heeft geweerd, om de beslechting van de geschillen te bespoedigen ;

Dat indien de vrederechter op eenzijdig verzoekschrift een deskundige mag aanstellen alleen maar om plaatselijke vaststellingen te doen in geschillen die tot zijn bevoegdheid behoren, een dergelijke procedure weinig zin zou hebben en slechts de beslechting van het geschil zou verlengen aangezien, ingeval, na vervulling van de opdracht van de deskundige, de zaak bij dagvaarding aanhangig wordt gemaakt, de vrederechter dan een deskundig onderzoek zal moeten bevelen om de oorzaak van de beschreven toestand op te sporen en het bedrag van de eventueel veroorzaakte schade te ramen ;

Dat dit er derhalve op zou neerkomen dat in dergelijke gevallen twee deskundige onderzoeken bevolen zouden worden hetgeen, én in tijd én in geld, ten nadele van partijen zou uitvallen ;

Dat zulks zeker niet de bedoeling van de wetgever geweest kan zijn ;

Dat verweerder zich weliswaar beroept op het verslag van volksvertegenwoordiger Hermans en onder andere op een zinsnede waarin de verslaggever zegt : «dat het niet zou opgaan dat de vrederechter, op eenzijdig verzoekschrift, een expert zou gelasten om de oorzaken van de schade op te zoeken en de omvang ervan te ramen» ;

VREDEGERECHT TE ANTWERPEN

1e KANTON — 15 FEBRUARI 1978

Vrederechter : de h. Horion

Advocaten : mrs. Debaecker en Van den Eeden loco Lambrechts

Bevoegdheid—Aanwijzing van een deskundige op een eenzijdig verzoekschrift—Materiële bevoegdheid van de vrederechter.

In het kader van zijn materiële bevoegdheid, werd geen beperking gesteld aan de bevoegdheid van de vrederechter

Dat deze zin het antwoord omvat op de vraag of het niet geraadzaam zou zijn om in elk geval, welke ook de aard en de waarde van de vordering zijn, de vrederechter toe te laten deskundigen aan te stellen om de schade te ramen en de oorzaak ervan op te sporen ;

Dat de aangehaalde zin voorafgegaan wordt door de opmerking dat de bevoegdheid van de vrederechter niet vergeleken kan worden met die van de voorzitter van de rechtbank ;

Dat de aangehaalde zin derhalve slechts zijn plaats vindt in de discussie over de bevoegdheid van de vrederechter in alle gevallen welke ook de aard en de waarde van de vordering zijn ;

Dat dit duidelijk blijkt uit de verdere beschouwingen van de verslaggever, waar ter gelegenheid van de vraag nopens de draagwijdte van de woorden « wanneer het voorwerp van het deskundig onderzoek tot zijn volstrekte bevoegdheid behoort », opgemerkt werd dat uit deze tekst voortspruit dat in alle zaken die tot de bevoegdheid van de vrederechter behoren een deskundige op eenzijdig verzoekschrift kan worden aangesteld ;

Dat verder nog mag worden aangestipt dat uit hetzelfde verslag blijkt dat wanneer opgemerkt werd dat, aangezien de bevoegdheid om deskundigen aan te stellen reeds geregeld was in de schoot van de rechtbanken van eerste aanleg, het niet wenselijk was de vrederechter met een gelijkaardige bevoegdheid te belasten, hierop geantwoord werd dat het zeer nuttig en doeltreffend was dat ook de vrederechter, binnen de perken van zijn volstrekte bevoegdheid, deskundigen op eenzijdig verzoekschrift zou mogen aanstellen en eraan toevoegde werd : « Die rechtspleging gaat zeer ver en is niet van die aard dat zij de rechten van de verdediging kan schaden » ;

Overwegende dat hieruit mag worden geconcludeerd dat, in het kader van zijn volstrekte bevoegdheid, geen beperking werd gesteld aan de bevoegdheid van de vrederechter wat de aan de deskundigen, die op eenzijdig verzoekschrift worden benoemd, gegeven opdracht betreft ;

(...)

NOOT—Aanwijzing van een deskundige op eenzijdig verzoekschrift.

1. De vrederechter kan overeenkomstig artikel 594, 1°, Ger. W. op eenzijdig verzoekschrift een deskundige aanwijzen, wanneer het voorwerp van het deskundigenonderzoek tot zijn materiële bevoegdheid behoort. Het kan een partij niet ten kwade worden geduid dat zij het voorschrift van dat artikel te baat heeft genomen. Het verzet van de tegenpartij, gebaseerd op de schending van haar rechten door opstelling, zonder tegenspraak, van de opdracht van de deskundige, moet afgewezen worden, tenzij de tegenpartij aantoont dat de bevolen onderzoeksmaatregel haar benadeelt (Cass., 20 december 1974, R.W., 1974-75, 1703).

2. Beslist werd dat het eenzijdig karakter van deze procedure zich beperkt tot het indienen van het eenzijdig verzoekschrift en zich bijgevolg geenszins uitstrekt tot de verdere bewerkingen door dit verzoekschrift uitgelokt. Derhalve moet in die hypothese de uitvoering van het deskundigenonderzoek geschieden volgens de regels van het Gerechtelijk Wetboek, wat als gevolg heeft o.a. dat de aangestelde deskundige de partijen zal dienen te verwittigen van de dag waarop hij zijn opdracht zal aanvangen (Vred. Antwerpen, 1e kanton, 10 november 1976, T. Vred., 1977, 161). Dat de vrederechter alleen een deskundige mag gelasten eenvoudige vaststellingen te doen, en niet om de oorzaken van de schade op te zoeken en de omvang ervan te bepalen, lijkt betwistbaar (zie nochtans Vred. Berchem, 1 juni 1976, R.W., 1977-78, 1382 ; HERMANS, *Verslag*, p. 105 ; A. CLOQUET, *Deskundigenonderzoek in zaken van privaatrecht*, 1975, p. 95, nr. 241).

3. Bij vonnis van 14 oktober 1975 werd op de hiernavermelde gronden een beschikking van de vrederechter te Berchem van 30

september 1975 hervormd door de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen (3e kamer) :

« Dat de eerste rechter ten onrechte van oordeel was slechts bevoegd te zijn om eenvoudige vaststellingen te laten verrichten, nl. de beschrijving van schade van het kwestieuze appartement, maar niet tot het laten vaststellen van de oorzaken der schade, omvang, kostprijs en duurtijd van de herstelling ervan ;

« Dat de door art. 594, 1°, Ger. W. bepaalde bevoegdheid om uitspraak te doen op verzoekschrift zich ook uitstrekt tot het deskundig onderzoek waarvan het voorwerp valt binnen de volstrekte bevoegdheid van de vrederechter, hetgeen ter zake van huurschade ontegensprekelijk het geval is (art. 591, 1°, Ger. W.) ;

« Dat anders oordelen afbreuk doet aan de bedoeling van de wetgever de procedure vlugger en eenvoudiger te maken » ;

(Voorzitter : de h. Hellings—Rechters : de hh. Van de Velde en Verhoeven—Advocaat : mr. Verstraete—In de zaak : N.V.G. t/ C. en V.T.).

Jean Laenens

ARBITRAGE COMMISSIE TE ROTTERDAM

2 MAART 1978

Rechters : de hh. Hendriks, Hulsker en Schuddebeurs
Advocaten : mrs. Sjenitzer en Haans

Faillissement—Schuldenaar in België failliet verklaard—Goederen verkocht en geleverd aan filiaal van de failliet in Nederland—Clausule van eigendomsvoorbehoud—Belgisch-Nederlands Executieverdrag 1925.

Carni, een in België gevestigde vennootschap met een filiaal in Breda, is kort nadat aan haar filiaal door een Nederlandse vennootschap, Atalanta, een partij vlees werd verkocht en geleverd, in België failliet verklaard. Atalanta, die op de intussen in een koelveem opgeslagen goederen revindicatoir beslag heeft doen leggen, vordert dat overeenkomstig het in haar algemene voorwaarden voorkomend eigendomsvoorbehoud verklaard wordt dat de goederen haar toebehoren.

Naar Belgisch recht kan volgens bepalingen van openbare orde het recht van terugvordering in geval van faillissement niet worden toegelaten en kan een eigendomsvoorbehoud na de faillietverklaring niet meer uitgeoefend worden.

Volgens het Belgisch-Nederlandse Executieverdrag 1925 strekken de gevolgen van het faillissement, in een van beide landen uitgesproken, zich uit over het gebied van het andere land, en worden de voorrechten op de roerende goederen van de failliet geregeld door de wet van de staat waar het faillissement is uitgesproken.

De vordering kan mitsdien niet worden toegewezen.

Atalanta Amsterdam B.V. t/
mrs. Van Camp en Van Orshaegen q.q.

In aanmerking nemende :

dat mr. C. Sjenitzer, advocaat te Amsterdam, namens eisers op 23 september 1977 arbitrage tegen verweerders heeft aangemeld als volgt :

(...)

dat mr. Sjenitzer heeft betoogd :

« I. Atalanta Amsterdam B.V., hierna Atalanta, heeft varkenstongen verkocht en geleverd aan Carni Nederland, gevestigd aan de Nijverheidsweg nr. 39 te Etten-Leur (N. Br.).

Juridisch is Carni Nederland een filiaal van de naamloze vennootschap naar Belgisch recht Carni N.V., te Wommelgem, België. Hierbij worden de facturen overgelegd. (producties 1, 2, 3 en 4).

Faktuurnr. 2013 d.d. 22.7.1977	f	51.087,24
Faktuurnr. 2062 d.d. 12.8.1977	f	76.608,17
Faktuurnr. 2110 d.d. 26.8.1977	f	51.354,58
Faktuurnr. 2125 d.d. 31.8.1977	f	42.546,76

tesamen	f	221.596,75.
---------	---	-------------

Dit bedrag is nog verschuldigd.

2. Konform artikel 6 sub b van haar algemene voorwaarden heeft Atalanta een kontraktueel eigendomsvoorbehoud gemaakt. Productie 5 : algemene voorwaarden.

Artikel 6, sub b luidt :

«Wij behouden ons tot meerdere zekerheid voor de volledige betaling van de koopprijs de eigendom voor van alle door ons gepresenteerde documenten of feitelijk afgeleverde goederen tot op de algehele voldoening van het aan ons verschuldigde in hoofdsom, rente en kosten. Zolang het eigendomsvoorbehoud geldt is het de koper niet toegestaan de hem ter beschikking gestelde goederen te ruilen, in consignatie, op zicht of in pand te geven of op welke andere wijze dan ook te vervreemden of te bezwaren.

3. Op 16 september 1977 werd bekend dat Carni N.V. kort te voren was gefailleerd. Op grond van het bepaalde in de artikelen 21 tot en met 25 van het zogenaamde Belgisch Executieverdrag strekken de werking van dit faillissement en de bevoegdheid van de (Belgische) curator zich mede uit over het te Etten-Leur gevestigde filiaal.

Atalanta verzoekt de Arbitrage Commissie vonnis te wijzen tegen beide genoemde heren in hun kwaliteit van curator. (...)

Om deze redenen :

verzoekt Atalanta de Arbitrage Commissie bij arbitraal vonnis voor recht te verklaren dat onderhavige in beslag genomen goederen in eigendom aan Atalanta toebehoren en de curatoren q.q. te veroordelen om deze goederen aan Atalanta af te geven, althans de afgifte te gehangen en te gedogen, met veroordeling van curatoren in de kosten van de procedure.»

(...)

Overwegende :

dat de ondergetekenden volgens het Reglement voor Arbitrages van de Bond benoemd op grond van de arbitrale clause van de ten deze van toepassing zijnde Algemene Voorwaarden van eiseres bevoegd zijn van het onderhavige geschil kennis te nemen en daarin als arbiters uitspraak te doen ;

dat eiseres in juli en augustus 1977 aan het Nederlandse filiaal van Carni N.V. te Etten-Leur telkens hoeveelheden varkenstongen uit de USA heeft verkocht en geleverd franco Etten-Leur op KVB ;

dat Carni N.V. te Antwerpen op 13 september 1977 failliet is verklaard ;

dat de algemene voorwaarden van eiseres, die krachtens bestendig gebruikelijk beding tussen partijen van toepassing

zijn een eigendomsvoorbehoud ten behoeve van de verkoper inhouden voor het geval de geleverde goederen onbetaald zijn gebleven ;

dat de overeenkomst als gesloten tussen twee (mede) in Nederland gevestigde rechtspersonen voor levering binnen Nederland door een Nederlandse verkoper door Nederlands recht beheerst wordt ;

dat de Algemene Voorwaarden van eiseres voorts Nederlands recht van toepassing verklaren ;

dat eiseres revindicatoir beslag heeft doen leggen en thans in arbitrage vordert voor recht te verklaren, dat de in beslag genomen goederen haar in eigendom toebehoren en de curatoren q.q. te veroordelen deze goederen aan haar, eiseres, af te geven, althans de afgifte te gehangen en te gedogen ;

dat de goederen intussen nl. bij een koelveem in Nederland in opslag zijn ;

dat verweerders zich hiertegen hebben verweerd met een beroep op het Belgische faillissementsrecht ;

dat verweerders kennelijk doelen op het eerste lid van art. 546 van het Belgische Wetboek van Koophandel ;

dat dit artikellid luidt :

«Het voorrecht en het recht van terugvordering ingesteld bij nr. 4 van art. 2102 van het Burgerlijk Wetboek ten voordele van de verkoper van roerende zaken, evenals het recht van ontbinding worden, in geval van faillissement niet toegelaten.»

dat volgens arresten van het Belgische Hof van Verbreking d.d. 9 februari 1933 en 23 mei 1946 zelfs een eigendomsvoorbehoud na de faillietverklaring in België niet meer uitgeoefend kan worden ;

dat artikel 546 B.W.v.K. in België van openbare orde wordt geacht ;

dat artikel 21 van het ten deze van toepassing zijnde Belgisch-Nederlandse Executieverdrag 1925 bepaalt, dat de gevolgen van het faillissement, in een van beide landen uitgesproken door het gerecht, dat krachtens artikel 20 bevoegd is, zich uitstrekken over het gebied van het andere land ;

dat artikel 23 van dit Verdrag in zijn eerste lid bepaalt, dat de voorrechten op de roerende goederen van de failliet worden geregeld door de Wet van de Staat, waar het faillissement is uitgesproken ;

dat een in Nederland gewezen arbitraal vonnis in dit geval geen beslissing mag inhouden, strijdig met de Belgische openbare orde ;

dat de curatoren in het Belgische faillissement zich immers zelfs bij tenuitvoerlegging van dit arbitrale vonnis in Nederland op grond van de artikelen 21 en 23, eerste lid, met vrucht zouden kunnen verzetten tegen die tenuitvoerlegging ;

dat arbiters daarmede rekening dienen te houden bij hun beslissing ;

dat de ingestelde vorderingen mitsdien niet toegewezen kunnen worden ;

dat eiseres als de in het ongelijk gestelde partij de kosten van deze arbitrage zal moeten dragen ;

Rechtdoende als goede mannen naar billijkheid :

Wijzen de ingestelde vorderingen af.

Veroordelen eiseres in de kosten van deze arbitrage.

BENELUXRECHT

Vereniging voor de Vergelijkende Studie van het Recht van België en Nederland

De jaarvergadering van de Vereniging voor de Vergelijkende Studie van het Recht van België en Nederland werd op 18 en 19 november 1977 te Gent gehouden.

Hierna volgen de verslagen van de diverse afdelingen.

Verslag afdeling Staatsrecht

Onderwerp : *De parlementaire enquête*

Preadviseurs : *mr. G. Traest en mr. A. Kappeyne van de Coppello*

I. Algemene bespreking

1. Het eerste door de Afdeling besproken probleem betreft de reden waarom van de parlementaire enquête in het verleden zo weinig gebruik werd gemaakt.

— Een aantal leden stelden dat dit in verband moet gebracht worden met de verhouding meerderheid/oppositie in het parlement. Hier wordt van de stelling uitgegaan dat de parlementaire enquête een middel is om de uitvoerende macht te controleren, en dat de meerderheid in het parlement zich achter de regering zal scharen en dus afwijzend zal staan ten opzichte van een enquête tegen de regering gericht.

— Een aantal leden wezen erop dat het enquêterecht ontstond in een periode waarin het parlement sterk wantrouwend stond tegenover de regering. Hierin is sindsdien een verschuiving gebeurd. Parlement en regering staan dicht bij elkaar en zijn meer medewerkers geworden. Niet zozeer de misstanden bij de executieven, maar wel de misstanden bij de samenleving zelf zouden moeten onderzocht worden.

— Er werd tevens opgemerkt dat een enquête niet noodzakelijk tegen de regering moet gericht zijn, maar ook tegen particulieren kan, en dat de regering dan ook een bondgenoot zou kunnen zijn.

— Een lid merkte op dat het enquêterecht misschien meer kans maakt wanneer het onderwerpen betreft waar de tegenstelling meerderheid/minderheid niet geldt bijv. bij meer technische onderwerpen.

— De vraag werd ook gesteld of de instrumentalisering van de enquête (zoals de mogelijkheid tot oproepen van getuigen, deskundigen, het onder eed verhoren, de mogelijkheid hen te verplichten verklaringen af te leggen) geen invloed gehad heeft op het geringe gebruik van de enquête.

Een lid antwoordde dat in Nederland de Kamercommissies over voldoende personeel, medewerkers, griffiers konden beschikken om de enquête uit te voeren. Sommige leden betwijfelden wel of de Kamerleden altijd de vereiste deskundigheid bezitten om de enquête te leiden, zo bijv. met het kundig stellen van vragen aan getuigen. Meer gebruik zou misschien kunnen gemaakt worden van delegatie van bepaalde bevoegdheden.

Een ander lid antwoordde dat in België de procedure a priori te zwaar schijnt, maar dat het toekennen van bepaalde bevoegdheden van de onderzoeksrechter aan de enquêtecommissie noodzakelijk blijkt voor een degelijke uitoefening van het enquêterecht. Niet zozeer de procedure, maar wel de verhouding meerderheid/oppositie zijn oorzaak geweest van de geringe toepassing van de parlementaire enquête.

— Volgens sommige leden zou ook het bestaan van tal van andere mogelijkheden van onderzoek bijdragen tot de geringe toepassing van het enquêterecht. Zo doet de Tweede Kamer in Nederland veel onderzoeken zonder getuigen of deskundigen verplichtingen op te leggen.

Ook een psychologische factor zou hierbij een rol spelen; bij die «gewone» onderzoeken wordt geen wantrouwen ten opzichte van de regering verondersteld. Van zodra men echter spreekt van «enquête» gaat men daar de uitdrukking van wantrouwen ten opzichte van de

regering in zien en is de meerderheid geneigd zich er tegen te verzetten.

2. De vraag werd gesteld naar het praktische nut van de parlementaire enquête.

— In België zou de parlementaire enquête zelden of nooit praktisch resultaat hebben opgeleverd.

— In Nederland hebben slechts enkele enquêtes tot maatregelen of wetgeving geleid. Volgens bepaalde leden is het enquêterecht een zekerheid ingeval langs de gewone vriendelijke weg niet voldoende gegevens kunnen bekomen worden, wanneer de waarheid niet kan achterhaald worden zonder dwangmiddelen.

In Nederland gaat de Tweede Kamer dikwijls enkel af op rapporten van de regering. Wanneer er geen mogelijkheid bestaat om verdere gegevens te verkrijgen, kan op het enquêterecht een beroep worden gedaan.

— Een lid meende dat het in België niet mogelijk is het enquêterecht nieuw leven in te blazen, wanneer het politieke onderwerpen behelst, ten gevolge van de verhouding meerderheid/oppositie. Wanneer het technische onderwerpen betreft, stelde het lid voor het enquêterecht opnieuw te overwegen en het toe te kennen aan de traditionele in de Kamers bestaande commissies, en deze meer mogelijkheden te geven om onafhankelijk te kunnen optreden.

3. Bij de algemene bespreking werd tevens de nadruk gelegd op het eerbiedigen van de mensenrechten, de rechten van het individu, aan wie ingevolge de enquête verplichtingen kunnen worden opgelegd.

II. Vraagpunten

1. *Moet door het parlement meer onderzoek worden verricht en moet dit door middel van de enquête gebeuren?*

— Aangevoerd werd dat wanneer in Nederland de Tweede Kamer aan de regering vraagt om bijv. de effecten van een bepaalde wet te onderzoeken, het de regering is die de diepte, de breedte, de vraagstelling en de methode van onderzoek bepaalt. De vraag rees of de resultaten van het onderzoek voor de Kamer voldoende zijn, en of de Kamer niet beter zelf het onderzoek zou voeren.

— Opgeworpen werd dat een onderzoek veel tijd in beslag neemt. Wanneer het gaat om een micro-enquête is er geen bezwaar, maar wanneer het gaat om een grotere ingewikkelde zaak, moet de Kamer de keus maken of zij zelf onderzoekt, dan wel of zij de zaak voor onderzoek overmaakt aan de regering of een staatscommissie. Gewoonlijk laat men eerst de regering gegevens verzamelen. Zo het onderzoek geen voldoening geeft, kan de Kamer nog altijd zelf tot onderzoek overgaan.

Nauw daarmee in verband staat de volgende vraag:

2. *Zou men het recht van onderzoek moeten afschaffen?*

— Enkele leden meenden dat het recht van onderzoek met zijn strafrechtelijk cachet, zoals het in België bestaat, moet afgeschaft worden. Er zou moeten gezocht worden naar procedures en middelen die aan de traditionele parlementaire commissies zouden worden toegekend. De commissies zouden zelfstandig moeten kunnen beslissen, elk voor hun domein, tot enquête over te gaan.

— Daarbij aansluitend merkte een lid op dat het instellen van een parlementaire enquête in België praktisch altijd met sterk gecontroleerde problemen te maken heeft. Dit is psychologisch verkeerdt: de enquête gebeurt in een passioneel klimaat. Ze zou ook moeten mogelijk zijn voor gewone, belangrijke vraagpunten.

3. *Moet het recht van enquête ook aan andere instanties worden toegekend, bijv. de Kroon of de Commissaris van Onderzoek?*

— Een lid trok de aandacht op het bestaan in België van het Hoog Comité van Toezicht, binnen de uitvoerende macht opgericht, met als taak het opsporen van bedrog en inbreuken gepleegd in die diensten die aan zijn toezicht zijn onderworpen. Dit zijn alle ministeriële departementen en de parastatale instellingen waarvoor de voogdijminister daartoe opdracht gegeven heeft.

De uitvoerende macht is derhalve voldoende gewapend en dient niet over het recht van enquête te beschikken.

— Een lid meende dat in Nederland de Kroon het recht van enquête niet nodig heeft. Het beschikt reeds over veel gegevens, o.a. door contacten met de lagere overheden. Het komt bovendien niet geraden voor dat de Kroon over dergelijke bevoegdheid zou beschikken.

4. *Moet het verschoningsrecht voor getuigen en deskundigen worden uitgebreid, in het algemeen, of in het bijzonder, ten aanzien van bepaalde beroepen en functies (journalist, maatschappelijk werker, e.d.)?*

— Enkele leden legden de nadruk op de noodzaak van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer bij het ondervragen naar informatie. Hoever dit moet gaan, dient volgens een aantal leden uitgemaakt te worden door de rechter. Deze biedt meer waarborgen dan een parlementaire commissie, die toch gewoonlijk een groter aantal leden telt en een politiek karakter heeft.

— Een lid meende dat de openbaarheid van de zittingen van de enquêtecommissie verkeerd is: ter bescherming van de privacy zouden de zittingen van de commissie niet in het openbaar mogen geschieden, en zou achteraf een verslag in het openbaar in het parlement moeten worden uitgebracht, zulks in overeenstemming met de werkwijze van de gewone vaste commissies in België.

Van de andere kant werd opgekomen tegen deze stelling, en werd o.a. de aandacht gevestigd op het openbaar karakter van het interpellatierecht en het vragenrecht.

— Het verschoningsrecht dient volgens de meeste leden beperkt te blijven en niet uitgebreid te worden tot bijv. journalisten en maatschappelijke werkers. Het probleem ligt bij deze beroepen anders dan deze opgesomd in de Nederlandse Enquêtewet (o.m. geestelijken, geneesheren, advocaten).

Bovendien werd opgemerkt dat een term zoals «maatschappelijk werker» zeer vaag klinkt en op die manier veel mensen onder die categorie kunnen worden gebracht.

III. Als onderwerp voor het jaar 1978 werd gekozen: «De ministeriële verantwoordelijkheid en de ministeriële verantwoording».

Verslag afdeling Strafrecht

Onderwerp: *uitlevering tussen België en Nederland volgens het Beneluxverdrag aangaande de uitlevering en de wederzijdse rechtshulp in strafzaken.*

Preadviseurs: *mr. Françoise Thomas en mr. J.J.E. Schutte*

Door de afdeling strafrecht werden 5 vraagpunten behandeld.

1. Een eerste vraag werd gesteld naar het rechtskarakter van de uitlevering.

Na een uitvoerige discussie kwam men tot het besluit dat het karakter van de uitlevering van gemengd internationaal administratief-strafrechtelijke aard is, waarbij de dosering bepaald wordt door de nationale wetgeving en het toepasselijk verdrag.

2. Na een bijzonder uitvoerige discussie over het karakter van de uitlevering, werd gedebatteerd over de vraag of het niet beter is de Belgische wet op de uitlevering van 1874 geheel te vervangen door een nieuwe wet, uitgaande van het eliminatiestelsel.

Men kwam hierbij tot het besluit dat de Belgische wetgeving zou dienen aangepast te worden aan de moderne verdragen, met dien verstande evenwel dat het ook plaats zou moeten laten voor het enumeratiestelsel, want zolang de staten aan de oude verdragen gebonden blijven, zal het enumeratiestelsel zijn toepassing blijven vinden.

3. In het verband van de wijziging van de Belgische uitleveringswet werd ook de vraag gesteld of het aanbeveling verdiende de procedure voor de behandeling van uitleveringsverzoeken als voorzien in de Belgische uitleveringswet van 1874 te wijzigen door daarin aan de Belgische rechter een meer dan adviserende rol toe te kennen.

Het antwoord hierop was algemeen positief, dit vooral dan ook gezien de ontwikkeling van de uitlevering in de ons omringende

landen en de toenemende nadruk op de betekenis van de rechten van de mens.

Het ja-antwoord op de gestelde vraag brengt meteen ook met zich mee dat er noodzakelijkerwijze een tweede rechterlijke instantie moet ingevoegd worden die niet alleen de uitspraak a quo vernietigt maar er zijn eigen oordeel ook voor in de plaats kan stellen.

4. Het probleem werd ook gesteld of men in redelijkheid kan verlangen dat op de uitleveringsverzoeken binnen een bepaalde termijn een beslissing wordt verkregen.

Men kwam tot het resultaat dat het bepalen van een termijn voor uitleveringsverzoeken niet problematisch zou zijn zolang de tussenkomst van de rechter zoals in België tot een instantie zou beperkt zijn.

Het probleem van de termijn komt naar voor wanneer de rechter een verbod kan opleggen.

Alsdan komt het gelijk in Nederland tot een behandeling in twee instanties. Gedacht werd dan in een termijn van 2 à 3 maand.

Maar in hoeverre kunnen we dan een redelijke termijn aanhalen als de hoogste rechter in de uitlevering wordt betrokken? Dienaangaande werden echter verschillende voorstellen geformuleerd. Eerstens zou men het beroep afhankelijk kunnen maken van een rechterlijk verlof, men zou het nochtans ook kunnen zoeken in een wijziging in de rechterlijke organisatie waarbij de behandeling van de zaken in handen van een gerecht wordt toevertrouwd.

5. De afdeling constateerde verder dat er een verschil in de praktijk bestond tussen België en Nederland omtrent de vraag naar welk ogenblik het vereiste van de dubbele strafbaarheid moet beoordeeld worden. Moet de beoordeling gebeuren ten tijde van het feit of op het ogenblik van de procedure? Op dit moment lopen het oordeel van België en Nederland uiteen. België opteert momenteel voor het feit, Nederland verkiest het ogenblik van de procedure. Toegegeven kan worden dat in de praktijk het verschil tussen België en Nederland weinig uitmaakt. Anderzijds, het beginsel der wederkerigheid wordt er ietwat door aangetast.

Uiteindelijk kwam de vergadering tot de slotsom dat het verschil toch beter kan weggenomen worden; men opteerde voor het Nederlandse stelsel.

6. Vervolgens werd er gedebatteerd over een aantal punten die mogelijks een aanvulling van het Beneluxverdrag aangaande de uitlevering en de wederzijdse rechtshulp in strafzaken zouden kunnen uitmaken.

Hierbij werd in de eerste plaats aandacht besteed aan het beginsel «ne bis in idem».

Geconcludeerd werd dat in het belang van de harmonisatie van de rechtshulpvragen (3) een aanvullende overeenkomst de meer recente bepalingen van het Beneluxverdrag inzake de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen in strafzaken en van het Beneluxverdrag inzake het overnemen van strafvervolgingen, moet overnemen.

Grote aandacht werd ook besteed aan het probleem der verstekvonnissen.

De Nederlandse uitleveringswet bevat een bepaling dat niet wordt uitgeleverd ten behoeve van de executie van verstekvonnissen, indien de opgeëiste persoon niet voldoende in de gelegenheid is geweest of alsnog zal worden gesteld om zijn verdediging te voeren. Hoewel een dergelijke bepaling niet in het Beneluxverdrag voorkomt, hebben zich in de Nederlandse praktijk toch wel problemen voorgedaan op dit punt. Deze problemen vloeien voort uit het feit dat verstekvonnissen voor tenuitvoerlegging vatbaar kunnen worden, zonder dat de veroordeelde van zijn vonnis afweet, omdat hem dat niet in persoon is betekend.

Geconstateerd werd dat de regeling van de betekening van verstekvonnissen zowel in het Belgische als in het Nederlandse recht te weinig rekening houdt met de zich in het buitenland bevindende veroordeelde. Verwezen werd op een ontwerp-protocol bij het Europees uitleveringsverdrag, dat dit probleem wil ondervangen door de opgeëiste persoon in zo'n geval het recht te geven op een nieuwe berechting in zijn aanwezigheid en door een uitleveringsverzoek niet als een betekening in persoon te laten aanmerken. Men meende dat er reden was te bezien of in het Beneluxverdrag niet een nadere voorziening op dit punt getroffen zou moeten worden, maar onderkende tegelijkertijd, dat het een probleem is, dat het kader van de uitleve-

ring te buiten gaat.

Tenslotte werd gehandeld over de uitlevering voor fiscale delicten. Sommige leden van de sectie strafrecht propageerden zeer sterk de gedachte om de uitlevering voor fiscale delicten mogelijk te maken, maar anderen zagen de concrete uitwerking van dit beginsel nog niet duidelijk voor ogen. Tot een slotsom kon de vergadering door tijd-nood evenwel niet komen.

De afdeling diende ook nog het thema aan te duiden voor de volgende vergadering van de Vereniging voor de vergelijkende studie van het recht in België en Nederland. Uiteindelijk werd de volgende titel weerhouden: «Onderzoek naar de concordantie in de opsporingsbevoegdheden in het Belgische en Nederlandse strafrecht en lacunes in de dwangmiddelen op gebied van gemeen recht, wapenwetgeving, opiumwetgeving, verkeerswetgeving en terreurwetgeving».

Verslag afdeling Privaatrecht

Onderwerp: Vertegenwoordiging van rechtspersonen

Praeadviseurs: mr. J. Ronse en mr. J.M.M. Maeijer

Voordat een aanvang werd genomen met de behandeling van de door de praeadviseurs opgemaakte vraagpunten, werd door voorzitter Drion aan de leden van de vergadering gevraagd of zij het wenselijk achtten nog andere vragen te behandelen dan diegene die hen medegedeeld waren.

Een lid van de Nederlandse delegatie maakte de opmerking dat het misschien wel interessant zou zijn om ook het probleem van de vertegenwoordiging van een vereniging van eigenaars van appartementen ter sprake te brengen.

De praeadviseurs wezen erop dat er betreffende deze materie in het Nederlandse recht een specifieke uit de wet voortvloeiende beperking van bestuurs- en vertegenwoordigingsbevoegdheid bestaat, doch dat deze kwestie — die weliswaar interessant is — niet in het praeadvies werd verwerkt.

Het gestelde probleem werd door de vergadering niet verder behandeld.

Vervolgens legde voorzitter Drion volgend probleem aan de vergadering voor: Quid ingeval de bestuursleden met vertegenwoordigingsbevoegdheid niet akkoord gaan met een besluit dat door de meerderheid van het bestuur wordt aangenomen en bijgevolg weigeren om dit collectief besluit te ondertekenen? Hoe kan in dit geval een stuk gecreëerd worden waaruit blijkt dat dit collegiaal besluit inderdaad genomen werd?

De praeadviseurs wezen erop dat het probleem van het bewijs dat een collegiaal besluit genomen werd zich vooral voordoet bij proceshandelingen en dat de vertegenwoordigingsbevoegdheid voor het stellen van proceshandelingen niet in het praeadvies behandeld werd.

Toch ging de vergadering even in op dit probleem. Eén van de leden merkte op dat de handtekening van de voorzitter en de secretaris van het bestuur, die verklaren dat het besluit collegiaal genomen werd, als bewijs geldt.

Een ander lid wees op de mogelijkheid om de bestuurder met vertegenwoordigingsbevoegdheid in kortgeding te dagvaarden teneinde hem te dwingen zijn handtekening te plaatsen onder het besluit. Tenslotte meende één van de leden dat de notulen hier bewijskracht hebben en dat een onderscheid moet gemaakt worden tussen enerzijds de vraag «hoe bewijst men een besluit?» en anderzijds de vraag «hoe krijgt een besluit externe werking?»

Wat dit laatste vraagpunt betreft, waren de leden van de vergadering het eens dat het besluit de derde moet bereiken opdat het externe werking zou hebben.

Vervolgens werden de vooraf medegedeelde vraagpunten besproken.

Eerste vraagpunt:

Art. 9 eerste EEG-richtlijn stelt als principe dat de vennootschap gebonden is door de doeloverschrijdende rechtshandelingen verricht door haar organen.

Volgens art. 9, lid 1, tweede alinea, eerste EEG-richtlijn kunnen de Lid-Staten bepalen dat de vennootschap niet wordt gebonden als de

rechtshandelingen door haar organen verricht de grenzen van het vennootschapsdoel overschrijden, indien zij bewijst dat de derde wist dat de handeling de grenzen van dit doel overschreed of hiervan, gezien de omstandigheden niet onkundig kon zijn; bekendmaking van de statuten alleen is hiertoe echter geen voldoende bewijs.

a) België en Nederland hebben van deze mogelijkheid gebruik gemaakt. Is dit een gelukkige beslissing geweest?

Alle leden van de vergadering meenden dat het feit dat België en Nederland van de mogelijkheid geboden door art. 9, lid 1, tweede alinea, eerste EEG-richtlijn gebruik hebben gemaakt, een gelukkige beslissing is geweest.

In de vergadering werd er, naar aanleiding van bovengestelde vraag, van gedachten gewisseld over de betekenis van de woorden «niet onkundig kon zijn».

Eén van de leden maakte de opmerking dat de richtlijn door deze omschrijving een bewijs door vermoedens heeft mogelijk gemaakt. Volgens dit lid van de vergadering zou de zin «indien zij bewijst dat de derde wist dat de handeling de grenzen van het doel overschreed» op een positief bewijs wijzen, terwijl de zin «of hiervan, gezien de omstandigheden, niet onkundig kon zijn» een bewijs door vermoedens toelaat.

Een lid van de vergadering merkte op dat de bepaling van art. 9, lid 1, tweede alinea, eerste richtlijn niet vereist dat de vennootschap bewust benadeld werd opdat zij zich op de niet-gebondenheid zou kunnen beroepen. Hieruit moet afgeleid worden, volgens dit lid, dat men aan de bepaling van niet-gebondenheid een ruime inhoud heeft willen geven. Een ander lid wees er daarentegen op dat de laatste zin van art. 9, lid 1, tweede alinea, nl. «dat de bekendmaking van de statuten alleen hiertoe geen voldoende bewijs is», eerder een enge uitleg van de bepaling vraagt.

b) In hoeverre zou ook aan de derde in een dergelijk geval beroep moeten openstaan op de doeloverschrijding met als gevolg dat hij niet door de doeloverschrijdende handeling gebonden is?

Van Nederlandse zijde werd er opgemerkt dat in Nederland derden geen beroep kunnen doen op de doeloverschrijding. Dit is momenteel niet expliciet bepaald in het Nederlandse recht, in tegenstelling tot de situatie vóór de inwerkingtreding van boek 2 B.W. toen er wel een dergelijke bepaling in de Nederlandse wetgeving bestond (art. 36h W.v.K.); gezien de wetgeschiedenis wordt vraag 1b in Nederland negatief beantwoord. Een ander lid merkte op dat, wanneer de vennootschap zich wel op de doeloverschrijding kan beroepen en de derde dit niet kan, er eigenlijk een ongelijke positie wordt geschapen tussen de vennootschap en de derde.

Hierop werd geantwoord dat deze ongelijke positie geminimaliseerd wordt door de mogelijkheid voor de derde om een termijn te stellen waarbinnen de vennootschap te kennen moet geven of zij zich al dan niet op doeloverschrijding beroept (art. 6, tweede lid boek 2 lid Ned. B.W.); indien de vennootschap deze gestelde termijn laat voorbijgaan zonder stelling te nemen dan is de vennootschap gebonden door de doeloverschrijdende handeling. De techniek van het stellen van een termijn kan men in België, bij gebreke van een wettelijke bepaling als in Nederland, baseren op het principe van de goede trouw.

Tweede vraagpunt:

Verdient het stelsel van art. 9 lid 1 betreffende doeloverschrijdende rechtshandelingen die door de organen van de vennootschap worden verricht, ook toepassing bij andere rechtspersonen?

In Nederland is art. 9, lid 1 eerste richtlijn ook reeds toepasselijk op andere vennootschappen dan diegene die bedoeld worden door de richtlijn.

De vraag of de leden van de Nederlandse delegatie deze uitbreiding ongunstig achten, werd na stemming unaniem negatief beantwoord.

In België is art. 9, lid 1 eerste richtlijn enkel toepasselijk op de vennootschappen bedoeld in de richtlijn.

Bij de vraag of een uitbreiding tot de andere vennootschappen wenselijk is, werd er door de leden van de Belgische delegatie een onderscheid gemaakt tussen de andere commerciële vennootschappen (de coöperatieve vennootschap, de commanditaire vennootschap en de vennootschap onder firma) enerzijds en de verenigingen anderzijds. Allen meenden dat art. 9, lid 1 toepasselijk zou

moeten zijn op de andere commerciële vennootschappen. Ook een uitbreiding tot de verenigingen zonder winstoogmerk werd algemeen wenselijk geacht, doch voor deze laatste zouden zekere nuances moeten in acht genomen worden.

Derde vraagpunt :

Art. 9 lid 1 van de EEG-richtlijn bepaalt dat de grenzen welke door de statuten of door een beslissing van de bevoegde organen aan de bevoegdheden van de organen van de vennootschap worden gesteld, nooit aan derden kunnen worden tegengeworpen, zelfs niet indien zij zijn bekendgemaakt. In de Belgische en Nederlandse wetgeving is uitwerking gegeven aan deze bepaling.

a) In welke gevallen kan de vennootschap toch op overschrijding van deze grenzen een beroep doen tegenover derden ? In geval van misbruik van vertegenwoordigingsbevoegdheid, onrechtmatige daad van de derde, objectieve goede trouw die niet toestaat dat een derde een beroep doet op de gebondenheid van de vennootschap ?

In de vergadering was men het er over eens dat er zich situaties kunnen voordoen van samenspanning of benadeling waarvoor de mogelijkheid moet bestaan voor de vennootschap om zich t.o.v. derden op de overschrijding van de bevoegdheidsgrenzen te beroepen.

Sommige leden benadrukten dat deze gevallen limitatief moeten opgevat worden, gezien de bedoeling van de richtlijn.

De leden van de vergadering waren het niet eens over de rechtsfiguur die zou moeten aangewend worden om in deze mogelijkheid te voorzien.

Sommigen meenden dat de figuur van de onrechtmatige daad hiervoor geschikt is : bepaalde leden eisten hierbij oogmerk van benadeling én samenspanning, anderen meenden dat samenspanningen desbewust, met kennis van zaken — t.a.v. de bevoegdheidsoverschrijding voldoende is.

Anderen wezen op de mogelijkheid dat bij werkelijke samenspanning de omstandigheden kunnen meebrengen dat het beroep van de derde op de gesloten overeenkomst niet aanvaardbaar is.

Door nog andere leden werd begrip «doeloverschrijding» voorgestaan. Volgens deze laatste zou de doeloverschrijding van de bestuurder die desbewust tegen de belangen van de vennootschap handelt, moeten kunnen worden tegengeworpen aan de derde die dit wist of die dit behoorde te weten.

b) In hoeverre verdient het aanbeveling aan dit stelsel van art. 9, lid 2 ook toepassing te geven bij andere rechtspersonen dan de kapitaalvennootschap ? Volledig, in verzwakte mate of in het geheel niet ?

In Nederland is het stelsel van art. 9, lid 2 reeds van toepassing op andere vennootschappen, doch voor de vereniging en de stichting is de regeling weliswaar in verzwakte vorm overgenomen. In België is het stelsel van art. 9, lid 2 nog maar alleen van toepassing op de vennootschappen bedoeld door de richtlijn, doch een uitbreiding tot andere vennootschappen werd door de leden van de vergadering wenselijk geacht ; hierbij werd hetzelfde onderscheid gemaakt als bij de behandeling van vraagpunt 2. M.a.w. de vergadering was van mening dat art. 9, lid 2 toepasselijk zou moeten zijn op de andere commerciële vennootschappen ; ook voor de verenigingen zonder winstoogmerk zou de bepaling moeten gelden, doch hier zouden bepaalde nuances moeten gemaakt worden. Eén van de leden van de Nederlandse delegatie waarschuwde voor de grote consequenties van deze regel voor charitatieve verenigingen.

Vierde vraagpunt :

De vertegenwoordigingsbevoegdheid kan ook door de wet of door statutaire ontneming van individuele vertegenwoordigingsbevoegdheid worden beperkt (zie voor dit laatste ook art. 9, lid 3 van de eerste EEG-richtlijn). Op een dergelijke beperking kan tegen derden een beroep worden gedaan.

In hoeverre kan ook door de derde een beroep worden gedaan op een dergelijke beperking met als gevolg dat hij niet aan de betreffende rechtshandeling is gebonden ?

De opvatting van de Belgische leden hieromtrent kan als volgt samengevat worden : De derde kan zich niet beroepen op de onbevoegdheid van het orgaan van de vennootschap zolang deze laatste

de betrokken rechtshandeling kan bekrachtigen ; deze bekrachtiging is niet meer mogelijk wanneer de derde rechten heeft verworven tengevolge van het onbevoegd optreden.

Volgende voorbeelden werden gegeven :

1) De door een onbevoegd orgaan van de vennootschap gestelde rechtshandeling die aan een termijn gebonden is (bijv. weigering van huurhernieuwing). Eens dat die termijn verstreken is en de derde door het onbevoegd optreden van het orgaan rechten heeft verworven, kan de vennootschap de rechtshandeling niet meer bekrachtigen. 2) De door een onbevoegd orgaan van de vennootschap aangegane wisselrechtelijke verbintenis ; op grond van de wisselwet is dit onbevoegd orgaan persoonlijk gebonden door de aangegane verbintenis. De vennootschap kan de verbintenis niet bekrachtigen vermits door die bekrachtiging afbreuk zou gedaan worden aan de rechten die de derde op grond van de wisselwet verworven heeft.

De meeste Nederlandse leden waren het eens met deze opvatting. Zij wisselden vooral van gedachten over de vraag of het arrest Smit-Huizenhandel, HR 30 april 1948, NJ 1949, 253 (derde kan zich alleen door termijnstellingen aan gebondenheid onttrekken) nog geldend is t.a.v. organieke vertegenwoordiging van rechtspersonen onder vigeur van het nieuwe boek 2 B.W.

Vijfde vraagpunt :

a) Is voor de geldigheid of werking tegenover derden van een zogenaamde tweehandtekeningsclausule vereist dat deze uitsluitend betrekking heeft op de leden van het bestuursorgaan ?

Wat Nederland betreft moet de vraag negatief beantwoord worden.

In België moet volgens een eenstemmige doctrine de vraag bevestigend beantwoord worden. De leden van de Belgische delegatie achtten het echter wenselijk dat de Nederlandse regeling in België zou overgenomen worden.

b) Kunnen de leden van dit bestuursorgaan in een dergelijke clausule ook kwalitatief worden aangeduid, bijv. president, voorzitter te zamen met een ander bestuurslid ?

Wat Nederland betreft kan deze vraag positief beantwoord worden. De moeilijkheid is echter dat niet in de wet is ingeschreven dat in de registers ook de functie van de bestuurders moet worden vermeld.

In België wordt deze kwestie betwist. De Belgische leden meenden echter dat een kwalitatieve aanduiding geldig is. Zij benadrukten weliswaar dat de bevoegdmaking van één enkele bestuurder met uitsluiting van de anderen niet mogelijk is daar dit strijdig zou kunnen zijn met de verantwoordelijkheid en de bevoegdheden die verbonden zijn aan de functie van bestuurder.

Zesde vraagpunt :

Is het wenselijk dat het in art. 9, lid 2 van de eerste EEG-richtlijn neergelegde stelsel wordt toegepast

a) ten aanzien van iedere gevolgmachtigde in het kader van de onderneming.

b) ten aanzien van beperkingen van een eenmaal verleende «Prokura», waaronder hetzelfde zou moeten worden verstaan als in het Duitse recht ?

De grote meerderheid van de vergadering antwoordde ontkennend op beide vragen. Wat 6b betreft meenden een aantal leden echter dat een nuance zou moeten gemaakt worden voor 'ongebruikelijke beperkingen' ; voor deze zou moeten voorzien worden dat ze niet kunnen tegengeworpen worden.

Zevende vraagpunt :

In hoeverre kan aan een bestuurder(s) die als zodanig individueel geen vertegenwoordigingsbevoegdheid heeft

a) een algemene volmacht worden verleend ?

In Nederland is het geven van een algemene volmacht toegelaten, in België echter niet.

De Belgische leden van de vergadering meenden dat het geven van een algemene volmacht verboden zou moeten worden, doch met de volgende nuances.

1. de beheerders die de algemene volmacht gegeven hebben, zijn aansprakelijk ;

2. de vennootschap is door deze volmacht gebonden ;
 b) een beperkte volmacht worden verleend ? Zowel naar Belgisch als Nederlands recht achtte men die in het algemeen mogelijk.

Achtste vraagpunt :

Indien men aanvaardt dat een beperkte volmacht kan worden gegeven aan een bestuurder die als zodanig geen vertegenwoordigingsbevoegdheid heeft, kan dan bij overschrijding van de grenzen van deze volmacht op niet-gebondenheid van de rechtspersoon door of tegen derden een beroep worden gedaan ?

De grote meerderheid van de vergadering meende dat de vennootschap de onbevoegdheid moet kunnen opwerpen tegen derden. Enkele leden zouden hier weer de nuance willen aanbrengen dat dit niet geldt in het geval van het niet inacht nemen van « ongebruikelijke » beperkingen van de volmacht.

De door de pracadviseurs n.a.v. de besprekingen aangevulde en hier en daar herziene praeadviesen zullen binnenkort worden gepubliceerd in deel 16 van de vanwege het Van der Heijden-Instituut uitgegeven Serie Vennootschaps- en Rechtspersonenrecht (Kluwer-Deventer).

Op het einde van de vergadering besloten de leden om volgend jaar het onderwerp « Verplichte aansprakelijkheidsverzekering voor motorvoertuigen » te behandelen.

MEDEDELINGEN

Belgische Vereniging voor Agrarisch Recht

Activiteitsverslag 1977

Op 1 april 1977 werd te Brussel de algemene vergadering van de vereniging gehouden. De dagorde bevatte onder meer de her-nieuwing van de Raad van Beheer. Alle uittreedende beheerders kregen een nieuw mandaat voor vijf jaar toegewezen. Als nieuwe beheerder werd aangesteld de heer L.P. Suetens, gewoon hoogleraar aan de Katholieke Universiteit Leuven. De Raad van Beheer heeft vervolgens de heer J.M. Andries, eremagistraat, tot voorzitter herkozen.

De algemene vergadering ging gepaard met een voordracht door de heer J.P. Lambot, assistent aan de rechtsfaculteit van de Katholieke Universiteit te Leuven, getiteld : "Mutations ponctuelles du territoire rural : zones touristiques et milieux naturels protégés". Het eerste gedeelte van de voordracht was gewijd aan een theoretische uiteenzetting van de desbetreffende wetgeving en reglementering, waarna de heer Lambot een onderzoek wijdde aan de realisatie van een concreet voorbeeld, met name het nationaal park van de Hoge Venen - Eifel.

De Vereniging organiseerde vervolgens op 13 mei te Bergen een voordracht gewijd aan de nieuwe wet op de huwelijksvermogensstelsels. Vooreerst gaf de heer J. Hambye, eresenator en verslaggever bij de Senaat van dit wetsontwerp, een overzicht van de belangrijkste grondslagen van de wet, met verwijzing naar haar motivaties en fundamentele oogmerken. Nadien nam de heer P. Delnoy, lector en geaggregeerde aan de rechtsfaculteit te Luik, het woord en behandelde de toepassing van de wet op de huwelijksvermogensstelsels in het kader van het familiale landbouwbedrijf. Hij toonde aan dat de familiaal-juridische structuren niet meer volledig aangepast zijn aan de eisen van een modern familiaal landbouwbedrijf. De spreker behandelde achtereenvolgens de problemen verbonden aan de op-richting van een landbouwbedrijf, aan de verwerving ervan en aan de financiering van de produktiefactoren, alsook de problemen verbonden aan het beheer, d.i. de bevoegdheid van de echtgenoten over de roerende produktiefactoren (werktuigen, inkomens) en over de onroerende (pacht en eigendom), om te besluiten met de wens dat een nieuw type van landbouwexploitatie ontworpen wordt.

Naar jaarlijkse gewoonte hielden de Belgische Vereniging en de Nederlandse Vereniging voor Agrarisch Recht een gemeenschap-

pelijke studiedag. Deze had plaats op 16 september in de lokalen van de Rijksuniversiteit te Gent en was gewijd aan het benutten van bepaalde beperkte zakelijke rechten, zoals erfpacht en opstal, in de landbouw. Het Belgisch rapport werd opgemaakt door mrs. C. Buelens en J.L. Verhavert, advocaten aan de Balie te Mechelen, die de betekenis van het recht van erfpacht en opstal en de praktische mogelijkheden ervan toelichtten, onder meer in vergelijking met het stelsel van de landpacht, waarvan zij een paar ongerijmdheden aanstipten. Van zijn kant vestigde de Nederlandse verslaggever, de heer L.P.J. Mertens, juridisch adviseur van de Noord-Brabantse Christelijke Boerenbond te Tilburg, de aandacht op het toenemend beroep op de erfpacht in Nederland, van de zijde van de grondorganismen, staats- of parastatale instellingen, onder meer in het kader van de indijking van de polders.

De heer Mertens gaf eerst een gedetailleerde analyse van het recht van erfpacht in het privaatrecht in het algemeen (object, voorwaarden, enz.) en voornamelijk van de desbetreffende bepalingen in het nieuw Burgerlijk Wetboek, recentelijk aangenomen door de wetgevendende kamers ; hij onderzocht vervolgens de voor- en nadelen van deze rechtsfiguren evenals hun economische aspecten. Tot slot ont-leedde de spreker de voorwaarden van het gebruik van het erf-pachtrecht door de staat en door de Grondbank.

Deze uiteenzettingen werden gevolgd door een levendig debat.

De Vereniging heeft ten slotte op actieve wijze deelgenomen aan het IXe Europees Colloquium voor Agrarisch Recht, dat van 29 september tot 2 oktober II. te Valencia werd gehouden. Het agrarisch eigendomsrecht werd er in al zijn aspecten, met name m.b.t. de landbouw- en bosbouwexploitatie, de bescherming van het leefmilieu en de inrichting van het platteland, behandeld.

De werkzaamheden werden over drie commissies verdeeld :

1e commissie : "Landeigendom en landbouwexploitatie" - Belgisch rapporteur : mr. P. Oliviers, advocaat aan de Brusselse balie ;

2e Commissie : « Landeigendom, landbouw en bosbouwexploitatie en het leefmilieu » - Belgisch rapporteur : dr. R. De Meyer, professor aan de Rijksuniversiteit te Gent ;

3e commissie : « Landeigendom in het kader van de inrichting van het platteland » - Belgisch rapporteur : dr. A. De Leeuw, adviseur bij de Nationale Landmaatschappij en professor aan het « Institut des hautes Etudes de Droit Rural et d'Economie Agricole » te Parijs.

De Belgische rapporten die op dit congres werden uitgebracht, zijn te verkrijgen op het secretariaat van de vereniging (Guldenvlieslaan 72, 1060 Brussel).

M. Heyerick
 Secretaris

Achterstand in de rechtsbedeling

Senator Calewaert heeft in een vraag aan de minister van Justitie (*Vragen en Antwoorden, Senaat, 1977-78, 642*) gewezen op wat hij een wantoestand noemt : in een hem voorgelegde kennisgeving van de rechtsdag, gedateerd 30 december 1977, wordt een zaak, waarbij de duur van de pleidooien op 45 minuten is bepaald, vastgesteld voor de terechtzitting van 4 december 1979. Ook volksvertegenwoordiger De Croo spreekt in dat verband van een onduidelijke toestand : het is hem bekend dat het Hof van Beroep te Gent zaken verwijst naar maart, zelfs september 1980 (*Vragen en Antwoorden, Kamer, 1977-78, 1452*). In zijn antwoord aan De Croo zegt de minister dat het probleem van de achterstand in de rechtsbedeling al zijn aandacht heeft en dat hij eerlang ontwerpen zal indienen o.m. ter aanpassing van het Gerechtelijk Wetboek ten einde aan die toestand, die niet eigen is aan het Hof van Beroep te Gent, een einde te maken. Wat de aard van die maatregelen betreft, verwijst hij naar het aan Calewaert verstrekte antwoord. Dit laatste luidt als volgt :

« Om het (vraagstuk) op te lossen neem ik mij voor eerlang bij het Parlement ontwerpen in te dienen onder meer betreffende het opnieuw invoeren van de schrapping van ambtswege, de verhoging van het bedrag van de vorderingen in laatste aanleg alsmede van het bedrag van de vorderingen waarvan de vrederechter kennis neemt,

de uitbreiding van de schriftelijke procedure en van de mogelijkheid tot minnelijke schikking, de uitbreiding van de bevoegdheid van de politierechters tot alle verkeersmisdrijven.

«Ook de aanpassing van de gerechtelijke formatie aan de omvang van de zaken is niet uit het oog verloren. De studiecommissie belast met de vaststelling van de inzake personeelsformaties der magistraten te volgen criteria, zal binnenkort met haar werkzaamheden klaar zijn.»

Activiteit van de arbeidshoven

De onderstaande tabel, die samengesteld is aan de hand van gegevens in *Vragen en Antwoorden, Senaat, 1977-78*, 844, geeft voor de kalenderjaren 1976 en 1977 een overzicht van: (1) het aantal op de rol gebrachte zaken; (2) het aantal uitgesproken arresten (doorhalingen of afstanden niet inbegrepen); (3) het aantal doorhalingen of afstanden.

	Jaar 1976			Jaar 1977		
	(1)	(2)	(3)	(1)	(2)	(3)
1. Antwerpen						
— Antwerpen	742	730	9	856	620	9
— Hasselt	526	431	1	485	381	8
	1268	1161	10	1341	1001	17
2. Gent						
— Gent	547	512	35	493	522	13
— Brugge	379	335	20	361	353	9
	926	847	55	854	875	22
3. Brussel	1057	928	41	1152	1007	117
4. Luik						
— Luik	646	726	18	720	694	19
— Libramont	105	91	1	106	127	2
— Namen	164	116	20	145	160	5
	915	933	39	971	981	26
5. Bergen	440	388	20	473	442	13

ERRATA

In de annotatie van Lut Swennen bij Hof Antwerpen, 21 september 1977, R.W., 1977-78, 1954, dienen een paar correcties in de voetnoten te worden aangebracht. In voetnoot 22, 8e regel, komen verkeerdelijk de letters E.V. voor; bedoeld waren de letters e.v. achter de verwijzing R.C.J.B., 1968, 183.

In voetnoot 27 wordt verwezen naar een «Chronique de jurisprudence belge» van E. Vieujean; als vindplaats werd verkeerdelijk R.C.J.B. vermeld: het artikel is verschenen in de Franse *Revue trimestrielle de droit civil*.

In verband met de gekwalificeerde benadeling mag erop gewezen worden dat bij Kh. Brussel, 20 februari 1977, een annotatie van A. De Bersaques, «La lésion qualifiée et sa sanction», werd gepubliceerd in R.C.J.B., 1977, 10-37.

BERICHTEN

Haagse Academie voor Internationaal Recht

De Haagse Academie voor Internationaal Recht organiseert dit jaar weer een tweetal zomercursussen in het Vredespaleis te Den Haag. Gedurende beide periodes loopt een aanvullende cursus voor afgestudeerden die het diploma van de academie wensen te behalen.

De eerste cursus loopt van 3 tot 21 juli; de tweede van 24 juli tot 11 augustus. De eerste periode (*internationaal privaatrecht*) omvat naast de General Course (A. Philip, Copenhagen) de volgende onderwerpen: Principles of World Order Applicable to International Commodity Agreements (T.M. Franck, New York), Monetary Law and International Private Relations (P. Malaurie, Paris), International Commercial Arbitration and the Practice in Socialist States (S.N. Lebedev, Moscow), The Renewal of Particularism in Private International Law (J.A. Carrillo Salcedo, Madrid), Study of the Rules of Judicial Jurisdiction in Certain International Conventions (F. Matscher, Salzburg), The Solution of Personal Status Problems in the Law of Arab and African Countries (H.E. Salah El Dine Tarazi) en the Law Applicable to Contracts: Selected Problems (M. Giuliano, Milan).

De tweede periode (*volkenrecht*) bevat ook een General Course (E. Jimenez de Arechaga). Daarnaast worden de volgende onderwerpen behandeld: The Status of Observers at International Organizations (E. Suy), Contemporary Developments in Space Law (G. Joukov, Moscow), The Structure of the International Legal Order: General Rules and Treaty Rules, (G. Barile, Rome), The Jurisprudence of the Court of Justice of the European Communities Relative to the Communities' External Relations (J. Boulouis, Paris), Duties of States regarding the Civil Rights of Aliens (R. B. Lillich, Virginia), Concepts of Territory and Space in the Handling of Contemporary International Relations (P.G. de la Pradelle, Aix-Marseille).

De docenten voor de aanvullende cursus zijn in de eerste periode: B. Audit (Parijs) en J. Jakubowski (Warsaw). In de tweede periode treden op: F. Paolillo en J.G. Collier (Cambridge).

Het inschrijfgeld bedraagt f 50 voor de eerste periode of f 75 voor beide periodes. Inschrijving kan geschieden via een formulier dat kan worden aangevraagd bij het secretariaat van de Haagse Academie voor Internationaal Recht, p/a Vredespaleis, Den Haag, tel (070) 92 44 41. De inschrijvingstermijn eindigt 1 juni 1978.

Voor opgave voor de aanvullende cursus dient men spoed te betrachten. De voordrachten die tijdens de zomercursus worden uitgesproken, zullen worden gebundeld en uitgegeven door Sijthoff & Noordhoff International Publishers te Alphen a/d Rijn. Deelnemers kunnen deze boekwerken tegen gereduceerde prijzen bestellen.

Belgische Vereniging voor Agrarisch Recht

Op maandag 10 april as. te 14 u. 30 heeft de jaarvergadering plaats op de zetel van de Vereniging.

Om 15 uur zal mr. N. Zijp, voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Agrarisch Recht en secretaris van het Landbouwschap te Den Haag, een spreekbeurt houden over «Landbouw en Landinrichting in Nederland».

Op vrijdag 26 mei as. wordt te Kemmel in West-Vlaanderen een studiedag gehouden over de vervreemding van het pachtgoed. Meer in het bijzonder zal gehandeld worden over de juridische problematiek van de overdracht van het voorkooprecht (artikel 48bis van de Pachtwet) en over de rechten en verplichtingen van de verkrijger (artikel 55 van de Pachtwet). Preadviseurs op deze studiedag zijn de advocaten H. d'Udekem d'Acoz en I. Snick van de balie te Ieper, auteurs van het bekende werk «Het Pachtrecht» en van andere belangrijke studies over de landpacht.

Op vrijdag 1 september a.s. heeft te Wageningen in Nederland de jaarlijkse studiedag plaats van de Belgische en de Nederlandse Vereniging voor Agrarisch Recht. De studiedag is gewijd aan de prijsvorming van landbouwgronden en de juridische gevolgen ervan voor de landbouw. De Belgische preadviseur is dr. Ph. Vanavermaete, docent U.I.A. en assistent K.U.L.

Alle inlichtingen in verband met de bovenvermelde activiteiten kunnen bekomen worden op het secretariaat van de Vereniging, Guldenvliet 72, 1060 Brussel.

Het statuut van het kaderpersoneel

Studiedag op 22 april 1978 te Brussel V.U.B.

De uitbouw van belangrijke economische entiteiten vergroot de afstand tussen het bedrijf en de eigenaar, oorspronkelijk titularis van de besluitvorming in het bedrijf.

Het dagelijks beheer wordt meer en meer overgedragen aan kaderleden die hier in zekere mate in de plaats treden van de kapitaalverschaffers.

Dit kaderpersoneel zoekt naar een passende en waardige plaats, zowel in de werknemersgemeenschap als in de onderneming. Bij deze groep leunt nauw aan de categorie van de hooggekwalificeerden, die wegens het niveau van genoten onderwijs tot het stafpersoneel gaat behoren.

De vraag wordt gesteld waar het kaderpersoneel ondergebracht moet worden. Behoort het tot de werknemersgroep of moet het een eigen specifieke plaats toebedeeld krijgen?

De achterliggende bekommernis is niet alleen het tot stand brengen van een gunstige onderhandelingspositie met het oog op een discussie over beroepsbelangen maar ook meer algemeen met het oog op het uitbouwen van een volwaardige sociale status.

Deze betrachting komt tot uiting op diverse gebieden waar initiatieven in bepaalde richtingen genomen werden, naargelang de optie die werd verkozen.

In verband met de inspraakorganen in het bedrijfsleven rijst de vraag of aan specifieke organen moet worden gedacht als bv. een kaderraad ofwel of men moet streven naar de integratie van het kaderpersoneel in de bestaande organen als de ondernemingsraden.

De manier waarop het kaderpersoneel als groep moet optreden geeft aanleiding tot heel wat discussie. Moet het kaderpersoneel eigen beroepsorganisaties uitbouwen of moet het geïntegreerd werken in de bestaande grote vakorganisaties.

Het sociaal zekerheidssysteem waar weddegrenzen een belangrijke rol spelen i.v.m. bijdragen en uitkeringen doet héél wat vragen rijzen.

Problemen als het al dan niet indexerende van hogere wedden, de fiscale politiek, de eventuele vermindering van de loonspanning, kan men zo maar niet voorbijgaan.

Dit alles zette de Belgische Vereniging voor Arbeidsverhoudingen ertoe aan een studiedag te wijden aan «Het Statuut van het Kaderpersoneel».

De Belgische Vereniging voor Arbeidsverhoudingen, interuniversitaire wetenschappelijke vereniging, heeft als hoofdbetrachting academici samen met mensen uit de praktijk samen te brengen in studieverband rondom een actueel sociaal thema.

Deze studiedag heeft plaats op 22 april 1978 te 9u30 in de lokalen (G110) van de Vrije Universiteit Brussel.

Inlichtingen hieromtrent zijn te verkrijgen op de Vrije Universiteit Brussel, Centrum voor Arbeidsrecht, prof. M. Stroobant, Pleinlaan 2 te 1050 Brussel.

Het programma van de studiedagen, die nog worden gehouden, luidt:

Vrijdag 21 april 1978

Het wettelijk stelsel

b) lasten van het eigen en van het gemeenschappelijk vermogen en statuut van de schuldeisers

(prof. L. Raucourt, U.C.L.)

c) bestuur

(H. Casman, docente V.U.B.)

Vrijdag 28 april 1978

Het wettelijk stelsel

d) ontbinding (Prof. E. Van Hove, K.U.Leuven)

e) vereffening en verdeling (Prof. P. Watelet, U.F.L.)

Vrijdag 12 mei 1978

Keuzestelsels

a) huwelijkscontract en veranderbaarheid van het huwelijksvermogensstelsel (Prof. W. Delva, R.U.G.)

b) conventionele gemeenschapsstelsels, afwijkende bedingen, scheiding van goederen (Prof. W. Delav, R.U.G.)

Vrijdag 19 mei 1978

Het overgangsrecht (Prof. A. Heyvaert, U.I.A.)

Het Belgisch internationaal huwelijksvermogensrecht (Prof. A. Heyvaert, U.I.A.)

Vrijdag 26 mei 1978 slotzitting

Evaluatie van het nieuw Belgisch huwelijksvermogensrecht (Prof. W. Delva, R.U.G.)

Band met en inleiding op het nieuw erfrecht van de langstlevende echtgenoot (Prof. R. Dillemans, K.U.Leuven)

Slottoespraak door Minister van Justitie R. Van Elst

Receptie.

Academische zitting op 12 mei 1978

Het Interuniversitair Centrum voor rechtsvergelijking viert dit jaar de XXe verjaardag van zijn stichting.

De Raad van beheer heeft beslist dat te dier gelegenheid een academische zitting zal worden gehouden waarop, naast de leden en de navorsers van het Centrum, een groot aantal Belgische en buitenlandse personaliteiten worden uitgenodigd.

Deze academische zitting heeft plaats op vrijdag 12 mei te 17 uur in het auditorium van het Paleis der Academiën, Hertogstraat nr. 1 te Brussel. Wij hopen dat U daarop kunt aanwezig zijn.

De heer René David, professor em. van de Faculté de droit et de science politique te Aix-Marseille, zal er de academische rede uitspreken. Hij koos als onderwerp: "Enseignement et droit comparé?". Vertegenwoordigers van andere rechtstelsels zullen insgelijks het woord voeren.

De plechtigheid zal worden gevolgd door een receptie en een feestmaal.

Centrum voor Fiscale Wetenschappen en Bedrijfsbeleid

Door het Centrum voor Fiscale Wetenschappen en Bedrijfsbeleid, postuniversitair instituut van de St. Aloysius-handelshogeschool en de Fiscale Hogeschool te Brussel, wordt op 19 en 26 april 1978 een

seminarie en practicum onder leiding van W. Maeckelbergh en A. Tiberghien georganiseerd onder de titel "Fiscaal recht contra boekhoudrecht"?

Behandeld worden de fiscale gevolgen van het K.B. van 8 oktober 1976, m.b.t. de jaarrekening van de ondernemingen, gewijzigd door het K.B. van 27 december 1977, waarvan de Administratie der directe belastingen zopas richtlijnen heeft bekend gemaakt (Circulaire R.H. 421/290.379 van 31 maart 1978).

TIJDSCHRIFTEN

Jaarvergadering Nederlandse Vereniging voor Internationaal Recht

Op zaterdag 29 april 1978, zal de jaarlijkse algemene vergadering van de Nederlandse Vereniging voor Internationaal Recht worden gehouden in hotel Mastbosch te Breda; aanvang 10.00 uur.

Behandeld worden preadviezen van prof. mr. A.V.M. Struycken en prof. dr. J.E. Krings over de rechterlijke bevoegdheid volgens het EEG Jurisdictie- en Executieverdrag.

Nadere inlichtingen worden verstrekt door het secretariaat, Koningsinnegracht 27, 's-Gravenhage, tel. (070)-62 43 61.

Recueil Dalloz

2e cahier, 11 jan. 1978.

Eric Agostini, L'équité—Notes—Législation.

3e cahier, 18 jan. 1978.

Yvette Lobin, Le point de départ des intérêts légaux après une décision de condamnation—Jean Cathelineau, De l'évolution des lotissements—Notes—Législation.

4e cahier, 25 jan. 1978.

H.-D. Cosnard, Pour une informatique judiciaire : Réflexions sur l'expérience rennaise—Législation.

5e cahier, 1 febr. 1978.

Josette Groslière, Les conflits de filiation de l'article 334-9 : phénomènes ou épiphénomènes—Législation.

6e cahier, 8 febr. 1978.

René Rodière, La faute inexcusable du transporteur aérien—Georges Wiederkehr, Droits de la défense et procédure civile—Notes—Législation.

7e cahier, 15 febr. 1978.

Michel Vivant, Le fondement juridique des obligations abstraites—Notes—Législation.

Revue du Droit Public et de la Science Politique en France et à l'étranger

nov. dec. 1977, nr. 6.

A.-H. Mesnard, La notion de loi d'orientation sous la Ve République—Jean-Pierre Henry, Vers la fin de l'état de droit?—F. Marx, Le juge et l'exécutif en Grande-Bretagne—Chantal Pasbecq, L'Inde d'une urgence à l'autre—Michel Fromont, République Fédérale d'Allemagne. La codification du droit administratif par la loi du 25 mai 1976—Marcel Waline, Notes de jurisprudence—Jacques Robert, Revue de jurisprudence administrative—Conclusions des Commissaires du Gouvernement—Thérèse Pinet, Bulletin bibliographique de jurisprudence.

Archiv für Rechts- und Sozialphilosophie

Vol. 1977, LXIII, nr. 1.

Andreas Zielcke, Kritik der Gesetzesform—Norbert Reich, Zum Verhältnis von Markt und Recht als Gegenstand sozialökonomischer Theorienbildung—Arend Kulenkamp, Rechtspositivismus und marxistische Rechtstheorie—Ulrich Lohmann, Stand und Kritik der «marxistisch-leninistischen Staats- und Rechtstheorie». Zum Erscheinen entsprechender Lehrbücher in der UdSSR und der DDR—Luigi Bagolini, On Hume's Theory of Justice in the «Treatise» and «Original Contract»—IVR-Informationen—Rezensionen.

Tijdschrift voor Privaatrecht

jg. 14. 1977, nr. 4.

J. Matthijs, Taak van het Openbaar Ministerie in het privaatrechtelijk rechtsgeding—J. Verbeke, Recht en actie-denken—G. Van Hecke en F. Gotzen, Industriële eigendom, auteursrecht (1970-1975).

Tijdschrift voor Notarissen

jg. 42. febr. 1978, Nr. 2.

W. Pintens, De echtscheiding in de notariële praktijk—Rechtspraak—Wetgeving.

Jura Falconis

Vol. XIV 1977-1978, Nr. 2.

Bert Baelen, Geert De Cuyper en Hugh Driessen, De intercommunale vandaag en morgen—Hilde Laga, Verkeersreglementering op private wegen. Het onderscheid openbare-private weg—Prof. R. Blanpain, Het boemerangeffect van de bedrijfsbezetting—François Thys, BTW op investeringen—Guido Leflot, De privileges en immuniteiten van Belgen die diplomatiek of consulaire ambtenaar zijn of een internationale functie bekleden in België zelf—Karel Wellens, Het handvest van economische rechten en plichten van staten: juridische aard en draagwijdte.

Verzameling der arresten van de Raad van State

maart-mei 1977.

Rechtspraak.

Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen en Publiekrecht

jg. 33. jan.-gebr. 1978, Nr. 1.

J. De Meyer, Enkele overwegingen betreffende de drukpersvrijheid—K. Rimanque en J. De Jonghe, De vrijheid van expressie op straten en pleinen—R. Peremans, Het stedenbouwkundig attest zoals bepaald door artikel 63 van de wetten houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en stedenbouw—Kronieken—Rechtspraak.

Tijdschrift van de Vrederechters

jg. 86. Dec. 1977, Nr. 12.

Rechtspraak.

Tijdschrift voor Sociaal Recht

1977, Nr. 8.

P.J. Delahaut, Les étapes et les tendances de l'histoire du droit du louage de services—Rechtspraak.

Info—Jura

jg. 5. jan. 1978, Nr. 1.

Rechtspraak—Rechtsleer.

Northwestern University

Volume 72, May-June 1977, nr 2.

James A. Rahl, Brunson MacChesney, Recollections and Appreciation—Stefan A. Riesenfeld, Brunson MacChesney, Teacher, Colleague and Friend—Alumni Resolution—Writings of Brunson MacChesney—Articles.

De Gerechtsdeurwaarder

jg. 88, jan. 1978, nr. 1.

K.C. van der Mije Pzn., Vogelvrij—C.A.M. Nieuwenhuis, De internationale Unie—J. van der Heide, 25 jaar Gerechtsdeurwaarderswet—J. Th. Kuijpers, Loonbeslag en sociale wetten—G.W. Rosier, Opzegging huurovereenkomst uitsluitend bij exploit—J. van der Heide, Verhoging competentiegrens—P.D. Verburg, Cassatie in het belang der wet—P.A. Neve, Uit het staatsblad—C.A.M. Nieuwenhuis, Van de deurwaarders—Afscheid G. van Leuven—Mededelingen.